

Referatsaker

1. Protokoll fra møte i Komiteen for Internasjonale Spørsmål (KISP) 11. og 12. oktober 2004 (*vedlagt*)
2. Protokoller fra møte i prosjektkomiteen for KUI 20. september 2004 og 23. november 2004 (*tidl. utsendt*)
3. Referat fra møte i Samarbeidsråd for Menighet og Misjon (SMM) 8. september 2004 og 1. desember 2004 (*vedlagt*)
4. Referat fra møte i ressursgruppen for dialog mellom Romanifolkets Landsforening og Den norske kirke 30. september 2004 og 23. november 2004 (*vedlagt*)
5. Protokoll fra Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn fra møte 14. oktober 2004 og 24. november 2004 (*vedlagt*)
6. Protokoll fra møte i Teologisk Næmnd (TN) 5. november 2004 (*ettesendes*)
7. Protokoll fra møte i Katolsk-luthersk samtalegruppe 26.04.04 (*ettesendes*)

Forslag til vedtak:

Mellomkirkelig råd tok referatsakene til orientering.

DEN NORSKE KIRKE
Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Medlemmene i KISP

Dato: 02.12.2004

Vår ref.: 03/152-15 AGL

Deres ref.:

Referat fra møte i KISP 11. og 12. oktober 04

Sted: Norrøna, Oslo

Tid: mandag 1630 til 2000 og tirsdag 0900 til 1330

Tilstede:

Ulla Schmidt
 Trond Gran og Tore Johnsen (sak 14/04 og 15/04)
 Vebjørn Horsfjord (sekretariatet)
 Anne-Grete Larsen (referent)
 Håvard Aagensen
 Raag Rolfsen
 Kjetil Fretheim
 Kristin Sommer
 Sigbjørn Skåden
 Stig Lægdene
 Siri Gløppen
 Marit Skjeggestad
 Harald Gundersen
 Arne Dale

Forfall:

Kari Jordheim (observatør KUI)
 Estrid Hesselund (KUI)
 Margot Igland Skarpeteig (sekretariatet)

Ikke tilstede:

Knut Refsdal
 Ernst Harbakk

Sak 10/04: Godkjenning av innkalling og dagsorden

Vedtak:

Innkallingen og dagsordenen ble godkjent.

Sak 11/04: Godkjenning

Vedtak:

11/04: Rettes i referatet: D-en norske kirke. Stor bokstav.

Til sak 05/04: Forsvarsangrep skal byttes ut med "forkjøpsangrep" slik det gjentas seinere i setningen.

Resten av referatet ble godkjent.

Sak 12/04: Orientering om referater og protokoller

Vedtak:

Referatene og protokollene er tatt til orientering.

Sak 13/04: Orienteringer

Vedtak:

Informasjonen ble tatt til orientering.

Sak 14/04: Urfolkstiåret og urfolks rettigheter.

Innleder: Turid Johansen Arnegaard, rådgiver i NORAD på urfolksspørsmål.

Tidligere jobba hun mest med Latin-Amerika. Nå har hun hele verden som ansvarsområde.

I år er siste år i urfolkstiåret. Urfolk blir diskriminert i de fleste stater der de lever, og FNs urfolkstiår er et forsøk på å endre dette. Tiåret begynte i 1995 og avslutes altså i 2004 FN har også tidligere hatt et urfolksår, det var i 93.

Temaene for urfolkstiåret har vært menneskerettigheter, miljø, utvikling og helse. Man har ønska å utvikle et "partnership for action".

Det fins 300 millioner urfolk. De lever i 60 land under ulike rammebetingelser og levekår.

Noen av de største urfolksgruppene er mer enn en million mennesker. Andre grupper, for eksempel i tropisk regnskog, er så små at de kan bli borte om et par generasjoner.

Det fins ingen generell internasjonalt akseptert urfolksdefinisjon. ILO-konvensjon 69, som er den eneste forpliktende internasjonale konvensjon som direkte omhandler urfolk har en definisjon, nemlig:

Det at urfolk har en generell tilknytning til et landområde skiller urfolk fra andre etniske minoriteter. Land, særlig kollektive rettigheter til land, blir derfor et veldig viktig spørsmål for urfolk.

Det har vært mye assimiliseringspolitikk overfor urfolk. Skolesystemer har blant annet bidratt til dette gjennom for eksempel internat-tvang for samer i Norge.

Urfolks landområder trues stadig av store utviklingsprosjekter, for eksempel gjennom bygging av dammer (Namibia etc). Inntrenging på urfolks områder skjer ofte, for eksempel gjennom utvinning av diamanter, etablering av tømmersekskaper og så videre. I den peruanske delen av Amazonas er det flere indianergrupper som har opplevd folkemord på grunn av tømmersekskaper som kommer inn selv i naturreservater. Det fins mange slike eksempler. Derfor er det behov for særlig beskyttelse for urfolk.

ILO-konvensjonen:

I konvensjonen slås det fast at urfolk har rett til å bevare og videreutvikle, på egne premisser, kultur, språk og så videre. De har rett til både eiendoms- og bruksrett av egne landområder.

Urfolk har videre rett til å delta i beslutningsprosesser som angår dem. Myndighetene har dermed konsultasjonsplikt.

Norge var pådriver for denne ILO-konvensjonen og det første landet som ratifiserte konvensjonen. 17 land har gjort det til nå, flest i Latin-Amerika. Der er det lett å definere hvem som er urfolk. I asiatiske, og i enda større grad, i afrikanske land er det mye vanskeligere å definere hvem som er urfolk. Men også i Afrika fins det organisasjoner for urfolk som er i ferd med å bli anerkjent internasjonalt, maasai for eksempel.

FN-konvensjonen for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter:

Positiv diskriminering er tillatt når formålet er å rette opp urett. I 20 år nå, har FNs kommisjon for menneskerettigheter jobba med en erklæring om urfolk. Den kom med et forslag i 1993. Dette forslaget har det blitt forhandla om lenge, men det er ennå ikke vedtatt. FN har ei arbeidsgruppe for dette, der urfolk er veldig aktivt med. Men det er lite framgang i forhandlingene. Vanskelighetene er mye sentrert rundt at en del stater mener at vanlige menneskerettigheter er nok til å sikre urfolks rettigheter og det derfor ikke trengs særrettigheter. Det er også mye diskusjon rundt "s"en i "peoples", fordi en flertalls-s impliserer kollektive rettigheter. Såkalt self-determination er et annet særlig vanskelig punkt.

Urfolksposisjonen i forhold til erklæringen varierer. Urfolk som lever i land der de har bilaterale avtaler (for eksempel i USA), eller i land som har ratifisert ILO-konvensjonen er mest kritisk til "en dårlig tekst" fordi de ikke vil at rettigheter de allerede har skal uthules. De som ikke har noen rettigheter foreløpig er mer villige til å godta en dårligere tekst. Arbeidsgruppa jobber videre med teksten, og det var litt framgang ved siste møte i Geneve.

Ett konkret og viktig mål som er oppnådd er opprettelsen av et permanent forum for urfolk i FN. Forumet ligger høyt i FN-systemet, det er på samme nivå som menneskerettighetskommisjonen (det vil si rett under Ecosoc) Det er første gang i FN-systemet at ikke-statlige deltakere har samme status som statlige deltakere.

Ved årsskiftet, skal det være en rullering av medlemmer. Ole Henrik Magga vil da gå av som leder. Det permanente forumet skal være et rådgivende organ for hele FN-systemet, og må jobbe veldig tett med blant annet menneskerettighetskommisjonen. Målet er å få FN-organisasjonene til å ta hensyn til urfolk i sitt arbeid, både normativt

og praktisk. Forumet kan jobbe veldig bredt, men har et noe begrensa mandat med hensyn til menneskerettighetsspørsmål. Arbeidsformen er et årlig møte med 3000 representanter.

Forumet har blant annet mye kompetanse på tradisjonell rett.

Kontinentgrupper av urfolk rapporterer inn til forumet. Statene skal også rapportere: i fjor var det kun 7 stater som hadde rapportert, deriblant Norge. FN-organisasjonene rapporterer godt inn til forumet. I tillegg til forumet har FN oppnevnt en spesialrapportør på urfolk. Dette er også et nytt tiltak, og spesialrapportøren er ifølge Turid Arnegaard svært dyktig. Spesialrapportøren reiser rundt og lager rapporter om forholdene for urfolk ulike steder i verden. Han planlegger nå ei reise til Norge og Sverige.

Tiåret har bidratt til å løfte urfolkstemaet høyt på verdens dagsorden. Det har bidratt til å løfte urfolkstemaet på Verdensbanken og andre internasjonale donorers agenda. Verdenssamfunnets sentrale aktører har gått fra en "Do No Harm" til en "Do Good" policy der man prøver å komme i forkant, involvere urfolk i prosjektdesign etc (i hvert fall på papiret). Denne omleggingen i politikken gjelder også giverland, for eksempel Norge. Man har nylig laget nye retningslinjer for urfolk i bistandsprosjekter.

Tiåret er en prosess som påvirker land i Afrika og Asia; når regjeringene ser at dette spørsmålet står så sentralt i FN blir det vanskeligere å ignorere hjemme. På tross av en del positiv politisk utvikling internasjonalt så har urfolk fortsatt de dårligste levekårsstatistikkene nasjonalt. En stor utfordring er å finne ut hvordan man kan bruke redskapene man nå har internasjonalt, på hjemmebane? Det er kanskje noe å ta tak i hvis det blir et nytt urfolkstiår.

Diskusjon:

På landnivå er det ofte vanskelig å definere hvem som er urfolk. Det som da gjerne til avgjørende er en særlig tilhørighet til et landområde. Dette skiller urfolk fra minoriteter. Allikevel er det vanskelig og flytende definisjonsspørsmål. Både tilskrivning fra en selv og andre spiller en rolle. Forholdet mellom urfolk og "stamme" er en stor debatt i Asia.

I Afrika er det mye debatt rundt folkeforflytning: for eksempel rundt Maasai-folket som er semi-nomadiske pastoralister, kom de før eller etter den bofaste befolkningen?

Kirsti Strøm Bull: i praksis er det ofte et mindre vanskelig spørsmål. Dessuten er det spesielt for urfolk at det fins slike nøyaktige definisjoner; vi definerer ikke så nøyte hvem de andre er.

Det handler ikke egentlig om hvem som kom først, men om ei gruppe som var der da staten ble danna.

Latin-Amerika er det kontinentet som har kommet lengst. Der er det akseptert at det fins urfolk, og det kan jobbes åpent med spørsmålet samt at spesielle tiltak kan iverksettes. En del land konsulterer også tidvis urfolk på enkelte prosjekter. I løpet av tiåret har disse organisasjonene fra Latin-Amerika kommet mer og mer på banen. Organiseringen av urfolk har også kommet mye videre i Asia, og særlig Afrika der det omtrent ikke fantes urfolksorganisasjoner før tiåret.

De nye retningslinjene fra Norad om urfolk og bistand er et forsøk på å samordne/integrere noe om urfolk på alle politikkområder. Utgangspunktet er

rettighetsbasert, at og urfolks egne prioriteringer skal gis mye vekt. Miljø er tungt vektlagt – særlig biodiversitet. Også ”gender”-spørsmål er vektlagt. I tillegg støtter Norad urfolksorganisasjoner, mest i Latin-Amerika.

Spørsmålet om legitim representasjon av urfolksgrupper er veldig vanskelig. Det dukker ofte opp, og særlig i fora der både stater og urfolk er representert kan dette spørsmålet bli vanskelig. I forhold til hvilke organisasjoner som kan godkjennes som representant for urfolk er det enhver organisasjon med ”papirene i orden”, det vil si registrert som urfolksorganisasjon. Det fins både nasjonale og internasjonale (paraply) organisasjoner. I plenum (i det permanente forumet for urfolkssaker) prioriteres paraplyorganisasjonene.

Det er en mulighet for at flere land vil ratifisere ILO-konvensjonen. I Norden er flere land på vei mot ratifisering. Danmark og Nederland har også ratifisert ILO-konvensjonen.

Når det gjelder forslaget fra FNs menneskerettighetskommisjon til en erklæring om urfolk så er det en gruppe urfolk som ikke vil ha noen endring av originalteksten. Andre grupper av urfolk skjønner at urfolk også må være villige til å forhandle om teksten, for å få det nest beste. Samiske representanter later til å akseptere den reviderte teksten.

Bull: Kanada, USA; Australia – ingen av disse landene har ratifisert ILO-konvensjonen. Sverige og Finland er inne i en prosess mot ratifikasjon.

Om erklæringen: de som er imot endringer håper den originale teksten skal bli stående folkerettslig. Men det tror ikke samiske representanter vil skje, de tror at dersom forhandlingene bryter sammen vil den opprinnelige teksten også kollapse. latin-amerikanske statsrepresentanter spiller et dobbeltspill. Guatemala og Mexico ga i fjor inntrykk av å støtte sine urfolksrepresentanter for å trekke seg brått ut i siste minutt.

Kanskje det er sann at latin-amerikanske land støtter originalteksten fordi de vet at den aldri vil bli noe av, og dermed får de ufortjent stor stjerne hos sine urfolk.

Kanada er uvanlig nok ”bad guys” i denne saken. Både selvbestemmelse og landrettigheter er vanskelige for dem. Ofte venter både Kanada og Australia på at USA skal si det upopulære først.

I forhold til urfolk som ikke er representert i urfolksorganisasjonene som er aktive internasjonalt, så vil dette gjelde de fleste. Håpet er at også de som ikke er representert skal få nyte godt av rettighetene som opprettes. Også dem som lever helt isolert. Da er det viktig at nasjonal lovgivning endres i tråd med ILO-konvensjonen.

I forhold til multinasjonale selskaper så er det viktig å jobbe med vår egne selskaper.

Med hensyn til spørsmålet om representativitet så har Sverige, Finland og Norge samme regler for valg til sametinget.

Kvener er anerkjent som minoritet, men er ikke anerkjent som urfolk fordi de først og fremst kom etter at staten Norge ble etablert.

Vedtak:

KISP takker Turid Johansen Arnegaard for innledningen og tar informasjonen om urfolks rettigheter til orientering.

KISP ønsker å ha et langsiktig fokus på urfolk og deres rettigheter.

Komiteen setter pris på at Det lutherske verdensforbundet fokuserer på problematikken, og ønsker velkommen organisasjonens planer om å arrangere en konferanse om urfolk i 2005.

Sak 15/04: Finnmarksloven og samenes rettigheter

Innleder: Kirsti Strøm Bull

Bull begynte med å presentere seg selv som professor ved det juridisk fakultet, som nå sitter på Norsk senter for menneskerettigheter (SMR). Hun ønska å sitte på SMR fordi det var mer interesser for samers rettigheter i kollegiet. Det anses fortsatt som litt sært å interessere seg for samers rettigheter. Bull er selv ikke folkerettsjurist, men har kommet inn i folkerettstemaer via privatrett. Man lærer lite om same- og folkerett som student. Bull ble brakt inn i temaet via samiske studenter tidlig på nittitallet.

Da opplevde hun samer i Røros-området, og ble svært overaska over å se livet der så langt sør i landet. Hun jobba først med reindriftsrett. Nå sitter hun i Samerettsutvalget for Troms og sørover og er med på arbeid for en nordisk samerettskonvensjon. Finnmarksloven handler om temaet som Samerettsutvalget for Finnmark jobba med.

Bevisstheten om Samers rettsstilling i Norge starta med Alta-saken fra 1980 og videre. Arbeidet med den første NOU'en ble leda av Carsten Smith. Den kom i 1984 og het "Om samenes rettstilling". Denne NOU'en la grunnleggende vekt på artikkel 27 i FN-konvensjonen og økonomiske, sosiale og kulturelle konvensjoner. Seinere kom en Samelov, med bestemmelser om samisk språk.

I 1993 kom NOU'en "Rett til og forvaltning av land og vann i Finnmark". Den var bakgrunnsmateriale for Samerettsutvalget. To ting i denne NOU'en ble kontroversielle, begge gjaldt forholdet til folkeretten. For det første slo den beina under NOU'en fra 1984, og den sterke vekten denne tilla artikkel 27 i ØSK-konvensjonen, og ILO-konvensjonen. I tillegg ble det kontrovers rundt spørsmålet om en kartlegging av samiske sedvaner og rettsoppfatninger. Dette var en del av Samerettsutvalgets mandat, men det ble sagt at man ikke hadde tid. Mellom linjene kunne man lese en manglende tro på at det faktisk fantes samiske rettsoppfatninger og sedvaner.

I 1994 kom NOU'en "Bruk av land og vann i Finnmark i et historisk perspektiv". Den var også bakgrunnsmateriale for Samerettsutvalget.

I 1997 kom innstillingen "Naturgrunnlaget for samisk kultur".

Som motsvar kom NOU 97 nummer 5.

Først etter at innstillingen fra Samerettsutvalget var avgitt ble det starta et utredningsarbeid om samiske sedvaner og rettsoppfatninger. Dette resulterte i en NOU som kom i 2001 (selv om arbeidet ble sluttført i 99, så ble ikke NOU'en trykket før i 2001). Denne NOU'en viste klart at jo, det finnes samiske sedvaner og rettsoppfatning.

I 1999 var det høringsfrist for NOU 97, og samtidig kom NOU'en om rettsoppfatninger etc.

I 2003 kom så Finnmarkslovsproposisjonen. Det overraskende med den proposisjonen er at fram til side 90 omtrent bygges mye på Samerettsutvalget arbeid, men deretter er det et brudd og så blir det helt annerledes på slutten. Grunnlagsmaterialet er gjort rede for på de første 90 sidene, men i valgene har politikerne oppført seg som om de kan velge fritt, noe de ikke kan.

I Sør-Norge er det stort sett private grunneiere, mens det i Nord-Norge (særlig Finnmark) er Staten som er grunneier.

Mens man i Sør-Norge har en blanding av statsallmenninger, bygdeallmenninger og, for de fleste fjellområder i Sør-Norge, mange gårder som eier fjellet sammen. Mye av denne eiendomsretten er kommet gjennom bruk: "alders tids bruk".

Før kraftutviklingen for 100 år siden var det en stor undersøkelse for å finne ut om det var Staten eller private som var eiere. Den såkalte Høyfjellskommisjonen holdt på i 50 år for å vurdere hvordan områdene hadde vært brukt.

I Finnmark har områdene også vært brukt men det har i liten grad blitt anerkjent.

Ifølge Gjelsvik, som har vært toneangivende i dette spørsmålet de siste hundre år, var Staten grunneier i Finnmark. Lokalbefolkningen hadde ifølge ham ingen rettigheter, unntatt det som var gitt dem av Staten og denne kunne når som helst ta disse rettighetene tilbake.

Tidligere enn Gjelsviks innflytelsesperiode, på 1800-tallet, var det en klar oppfatning av rettigheter. Man var ikke så opptatt av eiendomsrett – det er ganske nytt i norsk utmark – man var mye mer opptatt av bruksrett: jakt og beite etc.

I 1751 var indre Finnmark en del av svensk jurisdiksjon. Man snakka om Lappskattedommen, det var Kautokeino, og dette begrepet hadde samme innhold som eiendomsrett. Otto Jebens anerkjenner også eiendomsrett i Finnmark.

Det er altså bare i en 100-årsperiode at oppfatningen har vært at det ikke er rettigheter i Finnmark.

I 1968 tilbakeviste Høyesterett at bruken av områdene ikke kan danne grunnlag for rettighetene. Reindrift er tilbakevendende bruk, sånn at bruksrettighetene blir grundig etablert. Det er i denne sammenheng viktig å merke seg at bruksrett står veldig sterkt i Norge og innebærer nesten mer enn eiendomsrett.

Innstillingen fra 2003 tar ikke høyde for Høyesteretts avgjørelser, og den sier for lite om hvem som har søksmålsrisikoen. Den sier heller ikke nok om hva som gjøres for at rettighetene til bruk/eiendom skal beskyttes. Det er ille at eiendomsrett ikke anerkjennes, men verre at bruksrett ikke anerkjennes for lokalbefolkningen. Dette står i kontrast til statsallmenninger i Sør-Norge der lokalbefolkningen har større rettigheter til bruk av mark enn tilreisende.

Det må være et minimum at Finnmarks befolkning skal få like gode rettigheter som befolkningen i Sør-Norge. Særrettigheter kan eventuelt komme seinere. Dessuten må man være villige til å gjøre samme jobb med kartlegging av grunnforhold i nord som man har gjort i sør.

Det er også viktig å merke seg at Samerettsutvalget aldri har snakka om rettigheter på etnisk grunnlag, det handler om rettigheter for dem som bor der.

Stortinget ba Justisdepartementet om en utredning om hvorvidt innstillingen var folkerettslig holdbar. Graver og Ulfstein ble forespurt. De hadde ikke jobba med urfolksspørsmål tidligere, og det later til å være en tendens til at folk som har jobba mye med urfolk/samerett anses som forutinntatte. Resultatet av Graver og Ulfsteins utredning var at Finnmarksloven ikke er i samsvar verken med ØSK-konvensjonen eller ILO-konvensjonen.

Justisdepartementets reaksjon var å sende saken til UD der rettsutvalget avga en ”veldig spesiell” innstilling. Det oppleves veldig rart å høre Norge i Geneve, om landrettigheter for eksempel. Og så oppleve at Norge høres svært annerledes ut når de avgir innstilling hjemme.

(i parentes kan det bemerkes at det er to ulike avdelinger i UD som jobber i Norge og i Geneve).

UDs innstilling ble tungt tilbakevist. Justiskomiteen har nå også gjort noe historisk nytt, de har invitert til en konsultasjon med Sametinget og Fylkestinget i Finnmark.

Justisdepartementet argumentere med at man ikke kan gi samenes rettigheter. Det er imidlertid ikke det det er snakk om, det handler om å *anerkjenne* rettigheter – på samme måte som det er gjort i Sør-Norge. Og ikke å gi nye rettigheter.

Det er nå sendt et brev fra Justisministeren med initiativ til å opprette kommisjon for landrettigheter. Lederen for justiskomiteen var på radioen i forrige uke veldig positiv til tanken om å opprette en sånn kommisjon.

Departementet mener at de har gjort sitt gjennom paragrafene 3 og 5, der det slås fast at loven skal bygge på Folkeretten og ikke gjøre noe inngrep i rettigheter bygd på alders tids bruk. ILO-konvensjonens artikkel 14 sier imidlertid at man må avklare eiendomsretten, men også etablere ordninger for bruksrettigheter i områder for å sikre bruksrettighetene. Paragraf 3 er derfor ikke nok, på grunn av at det er veldig dyrt å gå til sak. Man må ha annen ordning dersom rettighetene skal sikres i praksis. Skal man sikre urfolks rettigheter må de nemlig også gis økonomiske muligheter til å føre saker for domstolene.

For fjellet i Sør-Norge, lagde man ”Fjelloven”. Man bør ikke kopiere den men bruke elementer fra den sånn at man bygger jussen grundigere opp og gir mer konkrete måter å gjøre ting på.

Bygdeallmenningsloven, statsallmenningsloven er flere eksempler på lover som på en mye bedre måte gir mer detaljerte retningslinjer for hvordan rettighetsanerkjennelse skal bygges opp og håndteres.

Noen eksempler på manglende avklaringer i proposisjonen til Finnmarkslov. Det står ikke noe om salg i loven. Kan man eventuelt selge hele Finnmarksvidda? Det kommer noe vagt om det, paragraf 14 impliserer noe, men ikke mye.

Modellen med tre fra Sametinget og tre fra fylkestinget og en fra departementet: når samene og nordmennene er uenige vil saken gå til departementet. Det er imidlertid ikke gjort noe arbeid på hvilke retningslinjer som skal gjelde ved tvist.

”Offentlig formål” er ikke definert. Og hva som skal skje dersom noe skal gis til offentlig formål og så omgjøres – skal det tilbake til Finnmarkseiendommen eller hva? Det er mange slike eksempler på dårlig juridisk håndverk. Lite virker dermed løst ved loven, man overfører simpelthen alle de problematiske områdene på Finnmarkseiendommen. Dersom ønsket er å overlate retningslinjeutarbeidelse til Fylkestinget og Sametinget så må dette sies eksplisitt.

Det verste er at man ikke kan lage en forvaltningsmodell uten å ha en klar tanke om rettighetsspørsmålet. Det mangler noe i bunnen av forslaget om hvem som har rettighetene eller om hvordan man løser en rettighetskonflikt. Når man ikke har gjort det skaper man i mye større grad problemer enn man løser dem.

Det er dessuten overraskende at politikerne opplever å ha et fritt valg, det er nemlig ikke tilfellet. Høyesterett har avgitt mange dommer, og det fins godt og bredt utrednings- og vitenskapelig litteratur. Dette er i stor grad ignorert. Man har i proposisjonen heller ikke sagt mye om Folkeretten, men det kommer i skyggen av at man ikke en gang har oppfylt norsk lov.

Kommentar av Tore Johnsen

Johnsen takket for innledningen og sa at det er viktig at dette også blir slått fast av en ”nøytral” akademiker.

Samene er i ferd med å vinne en stor moralsk seier. Lovforslaget var derfor ifølge Ole Henrik Magga som å bli spyttet i ansiktet. Samene var etter Alta-saken og den påfølgende utviklingen lovet noe annet.

Johnsen mener at en sterk høyredominans i regjeringen har påvirket utfallet., og at høyresida har sankt stemmer i Finnmark ved å motarbeide samiske rettigheter.

Det gjengse samepolitiske miljøet later til å være bedre skolert enn justisdepartementet om folkeretten. Mange i det samiske miljøet begynner nå å kjenne historien slik det er blitt redegjort for den i dag.

Regjeringen hadde undervurdert kunnskapsnivået blant samene. Vedtaket i Sametinget var historisk fordi det var nesten enstemmig. Sametinget sendte forslaget tilbake og krevde grunnleggende endringer. Det opplevdes påfallende at justisministeren ikke var tilstede i denne debatten.

Initiativ til kirkelig behandling ble tatt fra Johnsen og bispekontoret i Tromsø. Bekreftelsene på deres synspunkter kom i løpet av høsten 2003 med utredninger knyttet til folkeretten.

Johnsen ser at mange i Finnmark ikke hører hva Sametinget egentlig sier: det vil si at ingen forskjellsbehandling utfra etnisitet skal forekomme. Forvaltningen må allikevel være bygd på samerett.

Som saken står nå koker det ned til representasjon i Finnmarkseiendommen: Noen sier at det er udemokratisk at fylkesting og sameting oppnevner fire i styret hver. Samene har stemmerett begge steder. Men demokrati er ikke perfekt. Folkeretten etc. er der

nettopp for å balansere svakheter i demokratiske strukturer. Johnsen har ingen tro på at lokaldemokrati i Finnmark alene kan sikre samenes rettigheter.

Staten har bidratt til at folk i Finnmark er kunnskapsløse om sitt lands historie. For å nå fram med samiske rettigheter må det legges et stort grunnlag av historiekunnskap etc.

Det er hjelp i det som har skjedd på nasjonalt nivå. Der har det skjedd et samepolitisk under. Mange ting som ikke kunne diskuteres før er nå diskusjonstema.

For eksempel er fire-fire-fordelingen i Finnmarkseiendommens styre noe som ville vært utenkelig for noen år siden.

Det er en svakhet at fiskeriene og kystressursene er holdt utenfor. Nå er imidlertid samtaleklimaet om disse spørsmålene bedre.

Forhåpentligvis kan Finnmarksloven vise seg å være litt som røykeloven: Når ting er vedtatt, kan det være at det raskt blir akseptert og at man ser fordelene ved det og kanskje da vil oppfatte at forslaget sikrer rettigheter for hele Finnmarks befolkning.

Justisministeren har opptrådt uhyre arrogant i denne saken. Det har imidlertid blitt bedre. Allikevel er det en grunnleggende mistillit mot den politiske prosessen i denne saken i det samiske miljøet. Man har ikke fått noe drahjelp i det norske politiske miljøet.

Kommentar av Trond Gran

Gran ser ikke seg selv som representant for det norske mot det samiske. Han var med på behandlingen av Finnmarksloven i Kirkemøtet i 2003, i bispedømmeråd, MKR og så videre.

Gran kjenner igjen beskrivelsen av kulturforholdene som Johnsen ga. Det han imidlertid opplever som problematisk er at dette ikke blir kommunisert blant vanlige finnmarkinger på kysten. Han opplever at kunnskapen er fraværende også blant prester og blant politikere.

Dessverre brukes et veldig konfliktorientert språkbruk som bygger på gamle fordommer.

Det er generelt en stor skepsis til staten på kysten. Nå oppleves dette som en statlig forordning som truer dem på samme måte som kystkrisa. Folk har ikke satt seg inn i hva dette egentlig dreier seg om.

Grans kritikk av den kirkelige behandlingen av dette er at det kommer ovenfra og ned. Kirka har ikke spurt folk i Finnmark om hva de mener om saken. Det er ingen som tar tak i dette lokalt etter Kirkemøtet heller. Gran frykter at det blir en slagmark den dagen det skjer noe.

Det fins da to muligheter: Man kan banke det igjennom som røykeloven og stole på at det ordner seg. Eller man kan kjøre en ordentlig prosess der folk får forstå hva dette egentlig dreier seg om. Gran skulle ønske at kirka med sin tale om forsoning og så videre, kunne være et redskap for å få til den nødvendige samtalen, men foreløpig er hans inntrykk at det klarer vi ikke.

Diskusjon:

Elementer fra diskusjonen:

- Opplæring like viktig som uttalelse. Hva er lurt å gjøre?
- Mineraler er et tema som er uavklart.
- Kysten ikke tatt med. Problematisk.
- Forholdet mellom kyst og innland er vanskelig å forstå for utenforstående.
- Folk på kysten kjenner ikke sin egen samiske historie.

- I Alta-aksjonene var det veldig lite kirkelig nærvær. Godt at dette nå endres. Veldig glad for både innledningene og sakspapirene som er knallgode.

- Saken må følges videre. Dilemmaene om mineralutvinning vil komme så det suser. Hva skal et lite lokalsamfunn stille opp mot store kapitalinteresser? Både samer og andre vil bli sterkt presset på disse spørsmålene. Arbeidsplasser etc.

- Biodiversitet: Ingen samisk representasjon i arbeidsgruppe som arbeidet med dette temaet nasjonalt.

Vedtak:

KISP takker Kirsti Strøm Bull for innledningen og Tore Johnsen og Trond Gran for deres kommentarer.

KISP utsetter å gi en endelig uttalelse om denne saken og fortsetter arbeidet fram mot neste AU-møte.

Sak 16/04: Ikkespredningsavtalen

Innleder: Bent Natvig, Pugwash Norge.

Pugwash er et internasjonalt nettverk av enkeltmennesker som er mot atomvåpen. Den ble dannet på øya Pugwash i Nova Scotia i 67 og jobber mot misbruk av vitenskap til ondskap.

Natvig har flere tillitsverv i Den norske kirke bak seg og er fortsatt aktiv i sin lokalmenighet. Natvig er matematiker ved Universitetet i Oslo og har lenge vært opptatt av sikkerhet og pålitelighet av teknologiske oppfinnelser. Stillingen hans er et direkte resultat av Alexander Kielland-ulykka da UiO fikk to stillinger til å forske på sikkerhet ved teknologiske oppfinnelser.

Natvigs interesse for atomsikkerhet begynte da han leste Grani-utvalgets innstilling midt på 70-tallet. Den var basert på en amerikansk undersøkelse som etter Natvigs syn ikke holdt mål. Hans fakultet på UiO uttalte seg i den forbindelse negativt til kjernekraft på faglig grunnlag om at sikkerhetsvurderingene ikke holder mål. Det var en utbredt frykt for atomkrig ved uhell. Man var også redd for atomulykker i sivil sektor, og Tsjernobyl-ulykken bekrefta at det var en reell risiko. Det er også større risiko i stater med dårligere teknologi. India/Pakistan er et særlig bekymringsfullt eksempel fordi de er veldig nær hverandre. Da er det stor fare for utskytning av atomvåpen fordi man er så

nære og kan komme til å handle raskt på en rapport om angrep som seinere kan vise seg å være uriktig.

Frontkjemperne i nedrustningsarbeidet i dag, er den såkalte New Agenda Coalition, der blant andre Sør-Afrika, Irland og Sverige er med.

New Agenda Coalition fremmer vanligvis en resolusjon i FNs Førstekomite hver høst, I 2000 stemte alle land enstemmig for den, men siden har det vært et hardt press på NATO-land om å stemme nei eller være avholdende ved avstemningene. De fleste ikke-NATO-land stemmer ja til resolusjonen, mens USA, Frankrike, Monaco og Storbritannia stemmer nei. Norge avholdt seg i 2002 og 2003 fra å stemme. Kanada har vært det eneste NATO-landet som stemmer mot. Fredsbevegelsen forsøker å presse Norge til å stemme nei med Kanada.

Mens enstemmigheten i 2000 var svært oppmuntrende har den positive stemningen etter 2000 revisjonen svunnet hen. Det siste året har også forberedelsene til neste tilsynsmøte vært lite lovende. Det er nå en stor sjanse for at forhandlingene vil bryte sammen.

Det er i fredsbevegelsen nå en sterk følelse av at nedrustningen står i fare og at nye atomvåpen er på frammarsj. I en slik analyse kommer man ikke utenom USA, selv om man ønsker å være politisk nøytrale. Clinton gikk med på revisjonen i 2000, men Bush har ikke følt seg forplikta på det. USA har fortsatt utviklingen av nye atomvåpen, ikke ratifisert nedrustningsavtalen og gjør ingenting for å følge opp ikke-spredningsavtalen. Det er skremmende å tenke på utviklingen dersom Bush gjenvelges.

Både Nei til atomvåpen og Leger mot atomvåpen har uttrykt skuffelse over forberedelsene til tilsynsmøtet, og mener at Norge ignorerer truslene mot avtalen (NTP) og later som om det er framgang.

Også blant republikanerne fins det stemmer som taler mot Bush med hensyn til atomvåpen. Luger heter en senator som snakker om flere utfordringer på nedrustningsfeltet som at Russland ikke må legge byråkratiske hindre i veien for NTP. India og Pakistan må gå inn på atomavtaler der. G8 må bli mer involvert i å gi penger til nedrustning. Man må jobbe med russisk ekspertise på kjernekraft sånn at de ikke brukes galt og man må jobbe for at terroristorganisasjoner ikke får tilgang til atomvåpen. Lugers liste inkluderer imidlertid ikke noe som USA selv må bidra med.

To andre eksempler på presset Ikkespredningsavtalen er Nord-Koreas atomprogram og Irans mulige utvikling. På bakgrunn av presset mot Ikkespredningsavtalen er det viktig at innsatsen under og forberedelsene til neste års konferanse må få nok trykk, og så langt har den norske innsatsen i forberedelsesarbeidet ikke vært kraftfull nok.

Fredsbevegelsen jobber aktivt mot både Regjeringen og opposisjonen på Stortinget. Det later til at noen politikere nå føler at å profilere seg på sikkerhetspolitikk kan gi politisk gevinst. Dette er nytt fordi det har vært tilnærma konsensus på dette feltet tidligere sånn at politikerne har vært lite interessert i å profilere seg på det området.

Pugwash mener at når atommaktene lagrer atomvåpnene de egentlig skulle ha kvitta seg med gir det feil signal til land som planlegger atomvåpen. Alle land må derfor vende tilbake til respekt av prøvestansavtalen. Da er det viktig at Norge signaliserer sterkt at dette prioriteres gjennom en ja-stemme til NAC-resolusjonen i høst.

Diskusjon:

Både revisjon av NATOs doktrine og Tilsynskonferansen er viktige for oss å rette vår oppmerksomhet mot.

Politikere som er opptatt av dette er for eksempel Torbjørn Jagland, Kirsti Kolle Grøndahl og Lars Riise. I tillegg har SV nedrustning på partiprogrammet, men profilerer det ikke. I Høyre later det til å være mange som misliker Bush' politikk men få som ønsker å profilere dette.

EU-parlamentet har vedtatt veldig mye godt - drevet fram av finner og svensker. Men Kommisjonen er noe annet. Når det gjelder EUs medlemmer har noen litt dårlig praksis, for eksempel Frankrike Storbritannia. EU har tatt initiativ overfor Iran for å forsøke å få Iran til å godta at deres atomprogram skal stilles under tilsyn av det internasjonale atombyrået. USAs linje overfor Iran er mulig forkjøpsangrep.

Det er viktig også å følge med på den såkalte Paragraf 32 prosessen, det vil si en revisjon av doktrinen til NATO. Der skjer det for tida lite og NATO er flaskehalsen.

Norge kunne forsøke å følge opp 2000 enigheten, der var det Norge, Nederland, Belgia og Tyskland. (+1) som ble enige, og Norge jobba veldig aktivt for den revisjonen. Et nytt EU-land som Ungarn er "mer katolske enn Paven" og tør ikke skille seg ut.

Motsigelsen mellom NATO-doktrinens fastslåelse av at atomvåpen er "essensielt for fred" og de "13 steg" mot total atomnedrustning dekker over store reelle uenigheter og store spenn i ståsted.

I kirkas arbeid med dette spørsmålet er det viktig å merke seg at ifølge Leger mot atomvåpen er ca 90 % av den norske befolkningen innforstått med at det må gjøres noe med atomvåpenspørsmål.

Vedtak:

KISP takker Bent Natvig for innledningen.

Utviklingen, utplasseringen og trusselen om bruk av kjernefysiske våpen var en del av Den kalde krigens logikk og maktbalanse. Den kalde krigens slutt førte til et berettiget håp om nedrustning og gradvis fjerning av kjernevåpen. Utviklingen frem til år 2000 ga, tross treghet og tilbakeslag, grunnlag for en viss optimisme. I tillegg til bilaterale avtaler mellom de gamle atommaktene, ble Ikkespredningsavtalen (NPT) gjort permanent i 1995 og i år 2000 kom avtalens parter fram til enighet om stans i prøvesprengninger.

Den senere utvikling gir imidlertid grunn til dyp bekymring. NPT avtalens permanens har fratatt småstatene muligheten for å legge press på de større aktørene gjennom trussel om ikke å fornye avtalen. USA har latt være å ratifisere prøvestansavtalen og har brutt med ABM-avtalen som forbyr utvikling av rakettforsvar. Planene om utvikling av såkalte mini-nukes og bunker-busters står i klar motstrid til intensjonene i NPT. Samtidig har mindre stater og terrorgrupper tatt skritt i retning av å utvikle kjernefysisk kapasitet. At det mangler et internasjonalt system for å fange opp atommateriale på avveie, gir dem en reell mulighet for å lykkes.

Til sammen har dette satt NPT under sterkt press. NPT er per i dag den eneste formelle avtalen det internasjonale samfunn har mot spredning av kjernevåpen og dersom den skulle bryte sammen vil konsekvensene være mildt sagt skremmende.

NATOs gjeldende sikkerhetsdoktrine er ikke konsistent i synet på kjernevåpen. Den slår fast at alle atomvåpen bør fjernes - men sier samtidig at NATOs kjernevåpenkapasitet er essensielle for å bevare freden. Kirkenes verdensråd har bedt kirkene i Norge om oppfordre den norske regjeringen til at denne motsigelsen oppheves gjennom at punktet om at atomvåpen tjener freden fjernes fra doktrinen.

I 2005 arrangeres den 5-årige Tilsynskonferansen for NPT, samtidig som NATO skal reforhandle sin sikkerhetsdoktrine. Disse forhandlingene vil ha store konsekvenser for den framtidige utviklingen og det er avgjørende at arbeidet for fred og nedrustning blir tilført ny kraft, vilje og nytt mot. Norge har her mulighet til å være et foregangsland i tråd med arbeidet som fredsbyggende aktør i det internasjonale samfunn. Det ville vitne om styrke dersom Norge i 2004 stemmer ja til NAC-resolusjonen i FN, heller enn å avholde seg fra å stemme slik Norge gjorde i både 2002 og 2003.

I lys av dette ber KISP den norske regjeringen om:

- *å stemme for NAC-resolusjonen i FN denne høsten, slik at Norge bidrar til at neste års tilsynskonferanse fører til en styrking av det gjeldende ikkespredningsregimet og ikke bidrar til et sammenbrudd*
- *å våge å gi stemme til verdenssamfunnets langsiktige interesser og ikke til stormaktenes mer kortsiktige interesser under tilsynskonferansen i 2005*
- *å arbeide for å få fjernet NATO-traktatens paragraf om at atomvåpen er essensielt for fred, i tråd med oppfordringen fra Kirkenes verdensråd*
- *å legge press på USA for å ratifisere FNs prøvestansavtale av 2000 og å stanse sin utvikling av miniatombomber*
- *å jobbe intensivt for en kontrollert innsamling av radioaktivt materiale på avveier, nedbygging og destruksjon av kjernefysisk materiale knyttet til gamle kjernekraftverk og våpensystemer*

KISP oppfordrer Bispemøtet til å gi stemme til denne saken på den offentlige arena.

Sak 17/04:

Innleder: Håvard Aagesen som var politisk rådgiver i forrige regjering.

Utviklingsmeldinga ville sannsynligvis ha sett nokså lik ut under en Ap-regjering. Blant annet fordi det er en svært bred politisk enighet om utviklingspolitikk.

Det som er nytt er milleniumsdeklarasjonen til FN, ellers har de andre internasjonale rammebetingelsene lagt der ei stund.

Denne utviklingsmeldinga er tydeligere på et rettighetsbasert utgangspunkt. Den forrige meldinga var mer basert på et altruistisk utgangspunkt.

Er enigheten i meldinga reell? Eller dekker den over reelle uenigheter? Både ForUM og MKR har reist disse spørsmålene.

Når man overser diskusjon om uenighet, overser man også hvilken rolle Norge eventuelt kunne spille i en internasjonal setting der Norge har meninger og ressurser.

Det er også et spenn mellom det å ta med rettigheter som generelt i innledning til taler og hva det betyr at folk/grupper/individer har rettigheter som de vil kunne kreve av noen. Hvem skal det være når vi er vant til å tenke at stater har rettigheter?

Hvilke forpliktelser vil Norge ha til demokratiutvikling som er nødvendig for at folk skal kunne hevde menneskerettighetene sine? Hvordan skal man da forholde seg til regimer som åpenlyst bryter menneskerettighetene og som tenker å fortsette med det? Skal man jobbe med organisasjonene? Å bryte kontakten med regjeringer er dramatisk. Nå sier Hilde Frafjord Johnson at manglende oppfølging av godt styresett vil få konsekvenser for utviklingssamarbeid. Konkretiseringer at hva det betyr vil måtte komme etter hvert.

Et annet spørsmål er hvilket forhold vi har til lederrolla som både India, Brasil og SA tar for land i sør.

Ellers ønsker Regjeringa at 1 % av BNI skal gå til bistand, det ble 0,95 % i denne perioden.

Det lanseres også en form for bistandssamarbeid som er ny i forhold til hovedsamarbeidsland: Norge skal være inne på to-tre områder i hvert land. Hvilke områder det er skal avgjøres av en kombinasjon av hva landene trenger og hva som ikke dekkes opp av andre.

Problemet med dette er at man dermed ikke legger nok vekt på miljø, kvinner, urfolk og andre ting som tidligere var veldig eksplisitt.

Utdanning er hovedsatsningsområde for norsk utviklingspolitikk. Helse-hiv/aids er prioritert i teksten, mens det er en stillstand eller reduksjon i budsjettet.

Det er bra at 20-25 % av midlene kanaliseres gjennom sivile organisasjoner. Frankrike bruker også mye penger på organisasjonene, men ellers er denne sterke satsningen på organisasjonene er et norsk særtrekk. Det er med på å gjøre norsk bistand innholdsmessig god, men også til å gi et bidrag til sterkt engasjement i befolkningen. Allikevel er det spørsmål om i hvor stor grad organisasjonene kan slippe unna samordning av sitt arbeid og hvor sterke krav som skal stilles til at arbeidet faktisk fører til fattigdomsbekjempelse. Det skal nå opprettes en kommisjon for å følge dette arbeidet.

Krig og forsoning: Norge blant de beste på overgang fra krig og konflikt til utvikling på lang sikt. Meldinga kommuniserer ikke godt nok på hvor gode vi er på dette. Blir problematisk i skjæringsfeltet mot politi og forsvar: hvor går grensene for hva som kan støttes over bistandsbudsjettet.

Som konklusjon kan det sies at det er synd at Stortingsmeldinga ikke er nok anerkjent som politisk redskap, slik at den blir for deskriptiv og man tar ikke tydelige nok politiske valg.

Diskusjon:

Norge gir veldig mye penger til FN-organisasjonene, men bruker disse organisasjonene lite. For eksempel burde Norge bruke UNDP mer til å profilere egen profil på utviklingsspørsmål.

Null-toll for Minst utvikla land (MUL) er uvesentlig fordi ingen MUL-land har mulighet til å eksportere hit. Andre muligheter ville være at Norfund kunne blitt fortalt at de måtte investere kun i hovedsamarbeidsland eller at Oljefondet investeringer i Sør ble mer diskutert.

Det er en fare for fragmentering gjennom at ambassadenes nå skal gis en mer sentral posisjon i utviklingsarbeidet.

Det fins en latent diskusjon om frivillige organisasjoner som ofte forsvinner fordi det er politisk krevende å gå inn i det siden det kan ramme det politiske baklandet før en valgkamp.

Organisasjonene ser seg selv som under sterkt press fra Norad for å bli som Norad, mens Norad mener de kaster penger etter orger som kjører sine egne ting.

Vedtak:

KISP takker for innledningen og tar informasjonen til orientering.

Sak 18/04: Situasjonen i Darfur

Innleder: Stein Erik Horjen, Kirkens Nødhjelp.

Først redegjorde Horjen for noen av de viktigste aktørene i konflikten. JEM er knytta til en viktig ideolog for arabisk/muslimsk bevegelse – Tourani. Popular National Congress er denne ideologens nye parti. SLA i Darfur har en forbindelse til til SPLM-A i Sør-Sudan.

Bakgrunnen for opprøret i Darfur er tøværet ellers i Sudan. Dette vekker også et ønske om rettferdighet i Darfur. Regjeringas svar på opprøret bunner i en genuin frykt for å bli velta. Situasjonen er altså ikke bare skapt av regjeringa, men oppstår også fordi man i Darfur vil bli med på og få nyte godt av fredsforhandlingene for resten av Sudan.

Janjaweed er en forlengelse av Popular Defense Force som Sudan har hatt lenge. Målet for de som er med der er ofte økonomisk gevinst fordi man gjennom deltakelse der oppnår det man ellers ikke kan oppnå; kveg, land og kvinner. Alt kan i denne situasjonen tas og den enkelte deltakers økonomisk situasjon kan endres.

Militsgruppene opererer sammen med hæren, det fins mange eksempler på dette, blant annet at kjøretøy og fly fra hæren kommer til konfliktområdene og er koordinert i tid i forhold til Janjaweed.

Det går nå også rykter om en mulig tilsvarende oppstand i øst. Der ligger Eritrea bak og støtter og det tror man også at de gjør i Darfur.

Det var et kuppforsøk i Khartoum for to uker siden, det er imidlertid vanskelig å si om det var et reelt kuppforsøk eller en avledningsmanøver fra regjeringen. Horjen tror at det var reelt.

Regjeringa i Khartoum er ei rein militær regjering. Den har ingen folkelig støtte og selv ikke islamistene støtter denne regjeringen.

Hva handler egentlig nord-sør konflikten om? Den handler blant annet om olje og vann. Nilen er en enormt viktig ressurs for hele regionen, og særlig Egypt har sterke interesser her. Man har også en etnisk konflikt som har gått over hundre år. Dette har blant annet med slavehistorien å gjøre: Den innebærer rasisme fra folket i nord, mot dem i sør. Folket i sør har på bakgrunn av dette en sterk mistillit mot folk i nord.

Det er viktig å merke seg at de etniske skillelinjene mellom nord og sør ikke nødvendigvis sammenfaller med religionsskillet. Det fins derfor mange muslimer i sør som er SPLM-tilhengere. Også i øst (mot Eritrea) er det mange som er mot regimet i Khartoum.

IGADs fredsinitiativ starta i 93. Avtale i Mashakos i 2002. Fredsavtalene har avklart forholdet til styresett og religion etc. Det som nå gjenstår er en "comprehensive peace agreement" – ei ramme rundt det hele samt en gjennomføringsplan. Ingen av partene er helt fornøyde, men alle er redde for å miste det som er framforhandla til nå.

Det er veldig viktig at Naivasha-prosessen videreføres og slutføres. Darfur kan derfor ikke oversees, men det er viktigst at fredsprosessen sluttstilles i Naivasha. Etter at avtalen er ferdigforhandla og undertegna tar man sikte på en folkeavstemning der folket i sør kan få være med og bestemme om de vil fortsette å være med i Sudan eller bli uavhengige.

Det som er viktig at det internasjonale samfunnet presser på for å oppnå nå er beskyttelse av sivile, humanitær hjelp og våpenhvile, samt rett til frivillig retur og en politisk løsning.

Det internasjonale samfunnet bør også støtte initiativene til Den afrikanske unionen.

Man har der blitt enige om flere monitorer, men man har ikke utvida mandatet til monitorerne de skal fortsatt bare rapportere overgrep og har ikke mandat til å beskytte sivile.

En annen utfordring for det internasjonale samfunnet er å utvide EUs våpenembargo til å bli en FN-embarbo.

Sudan Ecumenical Forum (SEF) har eksistert i ti år. Det er et fellesorgan for alt som er av kirkelig engasjement i denne saken. Både protestanter og katolikker er med. Også evangelikale er med. Det er viktig at SEF er veldig bredt, siden man står sterkere sammen enn om man står aleine.

Diskusjon:

Naivasha-avtalen gjelder hele Sudan. Det er imidlertid en del spørsmål og behov som man har i øst og vest som ikke er direkte berørt i Naivasha-avtalen. Dette skyldes kanskje at det er SPLM som har forhandla og de er ikke representert i øst og vest. Får man ikke til en løsning gjennom Naivasha så vil det bryte ut krig overalt. Dersom regimet for eksempel kuppes nå så vet man ikke hva som vil skje. Det har styrt i 15 år og har sterk kontroll gjennom sikkerhetsstyrkene. Når regimet nå har gått inn på forhandlinger med militærgrupper i sør så må det ferdigstilles.

I første omgang må man derfor jobbe for beskyttelse av sivile i Darfur og deretter jobbe for politiske løsninger.

Vedtak:

KISP takker Stein Erik Horjen for innledningen.

KISP er forferdet over nyhetene som kommer fra Darfur om angrep på landsbyer, plyndring, brenning av hus og vold mot sivile, særlig mot kvinner. Av FN omtales dette som den største humanitære katastrofe i dagens verden. Dette skjer i et område på størrelse med Frankrike og rammer en allerede krigstrøtt befolkning. Europeiske regjeringer må nå gi full støtte, moralsk, logistisk og økonomisk til Den afrikanske unions initiativ for å sette inn 3000 fredsmonitorer i Darfur. Disse må utplasseres så fort som mulig og må få utvidet mandatet sitt til også å gjelde beskyttelse av sivilbefolkningen i Darfur.

Det er viktig at situasjonen i Darfur ikke får ta det internasjonale samfunnets oppmerksomhet vekk fra IGAD-fredsforhandlingene i Naivasha. Den eneste veien til varig fred i Sudan er gjennom en politisk forhandlet fredsavtale. Militære løsninger vil aldri føre til en god fred. Den norske regjeringen har vært sterkt involvert i disse forhandlingene, og KISP vil på det sterkeste oppfordre Regjeringen til fortsatt å holde presset oppe i disse forhandlingene. I den videre fredsprosessen er det viktig at det sivile samfunn trekkes med, og KISP vil særlig gjøre oppmerksom på kirkenes rolle i fredsprosessen.

FNs spesialutsending til Darfur, Jan Pronk, uttalte 5. oktober i sin orientering til Sikkerhetsrådet at sikkerhetssituasjonen i Darfur ikke er blitt forbedret gjennom handlingsplanen for Darfur. Overgrep, særlig mot kvinner, fortsetter uten at de ansvarlige straffes. KISP slutter seg til oppfordringene om at Sudans regjering må ta ansvar for sikkerhetssituasjonen i Darfur og samarbeide med Den afrikanske unionen om utplassering av internasjonale fredsstyrker i Darfur. Dette er nødvendig både for å stoppe overgrepene og for å gjenopprette lokalbefolkningens tiltro til sikkerhetssituasjonen.

Den sudanske regjeringen har etter sterkt internasjonalt press åpnet Darfur for humanitær hjelp. Dette er et skritt i riktig retning og må verdsettes. Nå må den sudanske regjeringen også fjerne alle byråkratiske hindre for tilgang for humanitære organisasjoner.

Alle parter i konflikten må se sitt ansvar for sikkerhetssituasjonen i Darfur. Den sudanske regjeringen må ta et særlig ansvar for å beskytte sivilbefolkningen i Darfur og for å straffeforfølge de som står bak overgrepene. Det er ikke akseptabelt kun med såkalt sikre soner: det innebærer en implisitt aksept av overgrep utenfor de sikre sonene.

KISP vil oppfordre den norske regjeringen til å arbeide for en internasjonal våpenembargo mot alle parter i Sudan-konflikten.

KISP vil gi honnør til den norske regjeringen for bidraget denne har gitt til humanitær hjelp til Sudan og oppfordre om at denne innsatsen fortsettes, spesielt i Darfur.

KISP vil også på det sterkeste oppfordre menigheter og privatpersoner i Norge til å støtte opp om fellesaksjonen for Darfur, der blant andre Kirkens Nødhjelps er med. Det internasjonale kirkenettverket ACT (Action by Churches Together, der Kirkens Nødhjelp er en viktig deltaker) gjør en livsnødvendig jobb i Darfur.

KISP vil til slutt viderefremme en oppfordring fra våre søsterkirker i Sudan om å be for Darfur: folket der er hovedsakelig muslimer, men som kristne er vi kalt til å ha omsorg for alle mennesker i nød.

Sak 19/04: WTO og den nye handelsavtalen

Innleder: Helene Bank, IGNIS.

Bank begynte med å uttrykke glede over arbeidet som er gjort og ville gjerne oppmuntre til videre arbeid.

Bank begynte sin innledning med å snakke om manglene på regler for forhandlingene i WTO. Hun mener at de sterkeste aktørene i WTO får laget sine egne regler. Den forrige avtalen var i praksis forhandla fram av fem land. Norge er klar over det og har begynt å kritisere dette.

I WTO er varene delt opp i ikke-jordbruksvarer og andre varer. Det vil si at de fleste varer er dekket av avtalene under organisasjonene. Alle tjenester er med, unntatt offentlige tjenester som ikke ytes på kommersielt grunnlag, og/eller som ikke gis i konkurranse med private aktører.

Når det gjelder TRIPS så ligger det ting her som kan være i strid både med biodiversitetskonvensjonen og med samiske rettigheter. Kirkerådet og Samisk kirkeliv bør være oppmerksomme på dette.

Tvisteløsningsmekanismen i TRIPS-avtalen står ikke ansvarlig for FN-konvensjonene og kan gi WTO rett over for eksempel Biodiversitetskonvensjonen.

I fjor i Cancun mener Bank at selv om EU og USA var enige ble det ikke som de ville. Den underliggende årsaken til dette var en protest mot Irak-krigen. Doha-agendaen ble derimot vedtatt rett etter 11. september og da var alle som ikke med definert som å være imot, noe som gjorde motstand vanskelig. Kun India klarte å stå imot. Det at India klarte å stå imot førte til tilføyelse om at nye temaer skulle bare aksepteres ved eksplisitt konsensus.

Før Cancun gikk 90 land sammen. Det var karibiske land, MUL-land og andre. De ville at utviklingsagendaen skulle settes øverst. Særlig ønska landene å hevde retten til å beskytte eget jordbruk. 20 land ville også sette fokus på markedstilgang for sine lands produkter.

På grunn av diverse former for lokalvalgsdynamikk måtte USA og EU også konsentrere seg om visse OECD-lands behov som nettoimportør av mat.

Møtet brøt imidlertid sammen da u-landenes stemme ble for tydelig.

Det er ikke fastsatt noen dato for reduksjon av eksportsubsidier, men det er vedtatt at det skal bort. Fokus må opprettholdes her; og norsk bondelag og Storting er enig i dette.

”Domestic support” i WTO deles inn i tre bokser:

Grønn boks inneholder miljø, helse etc. EU og USA har flyttet mye av sin støtte til den grønne boksen.

Norge har imidlertid vært veldig reinhårig. Det innebærer at vi sammen med for eksempel Sveits har mye av vår hjemlige støtte i den blå boksen. Den skal gi produksjonsstøtte gjennom arealstøtte og dyrestøtte. Norge, Japan og Sveits gir mye der. USA ingenting. USA vil at denne skal redusere denne med 85 %. USA vil at denne

skal sees på i historisk perspektiv. Det betyr at USA nå har muligheten til å flytte støtten fra gul til blå boks: over tid har de holdt seg lave nok. Gul boks er den siste WTO-boksen og det er prisstøtte.

Måten kuttene i støtte skal skje på, er at de har mest støtte skal kuttes mest. Dette vil for eksempel bety at u-landene har en del produkter som bør være beskytta fordi de er spesielt viktig. EU har fått inn en del "sensitive produkter" – men u-land hadde tollstruktur som ikke gjorde dette direkte overførbart og de har ikke fått nytte godt av dette. I praksis fører det til at EU og USA kan gjøre innhogg i u-landenes markeder på disse produktene. "Special products" som gjelder u-landa skal forhandles videre, men det er lite spesifikt hvordan og i hvilken tidsramme.

Nettoimportørenes ekstraimport nå fram over vil sannsynligvis komme fra USA og EU – fordi u-landenes markeder åpnes mer og de vil bli mer utkonkurrert.

De sterkeste forhandlerne i WTO er USA, EU, India, Brasil og Australia.

Etter Uruguay-runden i WTO ble alle land oppfordra til å bruke tollsatser til å beskytte sine markeder. U-land hadde imidlertid få sånne satser, og det ble da vanskelig å beskytte deres hjemmemarkeder gjennom tollsatser. Forslagene for å bedre u-landenes situasjon beskytter ikke videreforedling og industriproduksjon av varer.

Hva er hovedtemaene foran neste års ministermøte i Hongkong?

Norge er i ferd med å reagere på det manglende eierskapet til julipakken og på de manglende reglene for forhandlingene. Norge har også gitt uttrykk for at u-land skal kunne ha politisk handlingsrom til å bruke virkemidler som "alle vi andre har brukt". IGNIS opplever det problematisk når Utviklingsministeren og Utenriksministeren bare formidler u-landas ønske om markedstilgang og ikke deres ønsker om å få beskytte sine hjemmemarkeder. Det er viktig at Norge holder fast ved at hele TRIPS-avtalen skal revideres, ikke bare implementeringen av avtalen.

KISP takker Helene Bank for innledningen og tar informasjonen om WTO til orientering.

KISP oppretter en ad hoc arbeidsgruppe for handelsspørsmål med en etisk-teologisk tilnærming til handel. Målsetningen for arbeidsgruppa er å komme med forslag til hvordan kirka kan forholde seg til internasjonale handelspolitiske spørsmål. Medlemmene i gruppa er Kjetil Fretheim, Kristin Sommer og Håvard Aagesen og den ledes av Harald Gundersen. Gundersen kaller inn til gruppas første møte.

Sak 20/04: Menneskerettighetsutvalget (MRU)

Vedtak:

Følgende kandidater (gjen)oppnevnes til Menneskerettighetsutvalget:

*Ellen Marie Hansen
Kristin Kjæret
Einar Tjelle*

Retningslinjene for Menneskerettighetsutvalget endres i punkt 3. (sammensetning) og punkt 5. (møter) til å lyde:

3. Sammensetning

Utvalget består av mellom fem og ti medlemmer, oppnevnt av KISP for to år av gangen etter forslag fra Utvalget. Oppnevningene skjer i første og tredje semester av KISPs periode.

5. Møter

Det avholdes minimum et halvdagsmøte i semesteret.

Ordlyden i retningslinjene endres også fra formann til leder.

VÅRMØTE NESTE ÅR:

7-8 mars.

agl 2.12.04

DEN NORSKE KIRKE

Kirkens U-landsinformasjon

KUIs prosjektkomité
KISP
Mellomkirkelig råd

Dato: 29.09.2004

Vår ref.: 03/25-15 EH

Deres ref.:

Protokoll fra møte i KUIs prosjektkomité mandag 20. september 2004 kl. (11.30)12-16 i Kirkens Hus, Rådhusgt. 1-3.

Til stede:

Kari Jordheim (leder), Jan Bjarne Sødal, Signe Kvamen, Ola Smeplass, Britt Arnhild Lindland, Torill Rusaas, Kay-Frode Woll (for Ketil Michelsen), Knut Refsdal (NKR), Vigdis-Merete Rønning (FGI), Estrid Hessellund (sekr.)

Forfall:

Inger Kjersti Lindvig, Svien Erik Tøndel Andersen (KN), Ole Reidar Bergum.

Åpning: v. *Signe Kvamen*

Sak 18/2004: Godkjenning av saksliste og protokoll fra siste møte

Vedtak: Protokoll fra møte 23. april 2004 og saksliste til dette møte ble godkjent. Pga forfall fra Inger Kjersti Lindvig utsettes sak 24/2004 til neste møte.

Sak 19/2004: Orienteringssaker:

- a) *Svar fra NORAD vedr. rapport og regnskap for 2003* var vedlagt innkallingen. NORAD uttrykker tilfredshet med KUIs arbeid.
- b) *Budsjett og driftsregnskap pr. 31.8.* ble framlagt på møtet. Det er få som har søkt prosjektstøttemidler i år. Komiteen ber daglig leder iverksette særlige tiltak for å få menigheter/organisasjoner til å søke (kontakt til bispedømmer, KNs regionskonsulenter, vennskapsmenigheter m.fl.)
- c) *MKR's behandling av KUIs årsrapport og regnskap 2003 + Virksomhetsplan og budsjett 2004* på møte 2. juni 2004 var vedlagt innkallingen.
- d) *Oppfølging av Trosopplæringsprosjektet / innføringskurs (jmf. KUI sak 10/2004):* Daglig leder orienterte kort om trosopplæringssekretariatets fremdrift. Det er ikke mulig for KUI å være direkte involvert i innføringskursene. Men de 99 forsøksmenigheter + deres prosjektledere/-medarbeidere bør få et informasjonsskriv om KUI som ressurs i dette arbeid. "Hustavle"-tenkningen i Nidaros kan gjerne videreformidles som et ytterligere inspirasjonstiltak (Britt Arnhild kommuniserer dette med daglig

leder). Daglig leder oppfordres til å holde KUI-linjen varm i forhold til trosopplæringssekretariatet.

Vedtak: Orienteringene ble tatt til etterretning.

Sak 20/2004: Årets prosjekter og fremdrift

2.1. Nettsidene: Omlegging til nytt system (i-tools) ble foretatt rett før sommeren. Oppdatering av nettsidene er på gang, men det trengs en deltidsmedarbeider (10 % stilling ca.) som kan oppdatere kontinuerlig. Avtale er gjort med Eimund Stangeland om oppdatering av liturgi-databasen, men dette er bare en midlertidig løsning. Spørsmålet om KUIs nettside som diskusjonsforum ble brakt opp, men vurdert som ikke aktuelt så lenge de basale oppgaver står i venteposisjon.

Vedtak: Daglig leder arbeider videre med å finne en egnet web-medarbeider.

2.2. Globalt gudstjenesteliv:

- Liturgibasen (se ovenfor)
- U-landssøndag : materiell er ferdigstilt på bokmål og nynorsk, sendt i Menighetsssending 3/2004 og ligger på nettsidene. Takk til arbeidsgruppa! (Repr. fra Steinkjer, Oslo og Østfold).
- MR-søndag: materiell er ferdigstilt på bokmål og nynorsk, sendt i Menighetsssending 3/2004 og ligger på nettsidene. Takk til arbeidsgruppa (= Ressursgruppa for Forbruk og rettferd i Nidaros) !
- "Syng håp" – sanger og bønner fra den verdensvide kirke: Kontrakt er inngått med IKO-forlaget om produksjon av sangbok og CD, - et samarbeid mellom IKO, KUI og KN. Arbeidsseminar ble avholdt 17.-18.8. med utvalgte konsulenter. Ola Smeplass som var med som KUI-representant, orienterte om seminaret. Sangboken ventes ferdig i januar 2005 og lanseres i forbindelse med årets fasteaksjon. Daglig leder er med i redaksjonsgruppen.
- Daglig leder informerte om gjennomført informasjonsturné i Troms 1.-6.september med møter, gudstjenesteverksteder og undervisning (bispedømmekontoret, Grønnåsen menighet, Senja prosti, Kirkelig utdanningssenter i Nord).
- Notat om global kirkeforståelse (jmf. KUI sak 12/2004) i forbindelse med det kommende gudstjeneste-reformarbeid: Jan Bjarne og Knut R. presenterte et utkast.

Vedtak: Notatet bearbeides med de kommentarer som fremkom i møtet, sendes pr. e-mail til komiteens medlemmer for ytterligere kommentarer, før det sendes til Reformutvalget for kirkens gudstjenesteliv (RKG) v. dets leder Finn Wagle.

2.3. Vennskapsmenigheter

Vennskap Nord/Sør arrangerer fagseminar 23.-24.10. i Stavanger og Trondheim, 30.-31.10. i Tromsø og Moss. KUI (v. daglig leder) deltar på alle fire med del-seminar om "Menighetsarbeid – samarbeid mellom menigheter med vekt på 1000 årsmålene og konfirmantarbeid". Informasjon ligger på KUIs nettside og er sendt ut på e-mail via Kirkens informasjonstjeneste til Dnk's menigheter.

Kommentar: På sikt vil det være ønskelig om prosjektkomiteens medlemmer også kan bidra i slike seminar-sammenhenger på vegne av KUI.

2.4. *Kultur møter og besøk fra Sør*

Daglig leder orienterte om årets stor-satsing fra KUI: kor- og gudstjenesteverkstedturneen "Gjør meg til et instrument" med musikere fra Tanzania, Madagaskar og Danmark 13.-16.9. i Kristiansand (80 deltakere), Åkra/Karmøy (30 deltakere) og Drammen (25 deltakere) – i tillegg til deltakere på kveldens åpne gudstjeneste(r). En positiv opplevelse med både lokale arrangører (Kr.sand domkirke, Stavanger bispedømmekontor, Bragernes menighet), profesjonelle gjestemusikere og engasjerte deltakere. Evalueringsskjema ble benyttet og det vil bli utarbeidet en helhetlig evaluering.

Stavanger bispedømme planlegger en oppfølging i sør-fylket i januar, der KUI også vil bli involvert.

2.6. *Tiår mot vold: Bygg freden!*

Knut Refsdal orienterte om ulike tiltak:

- Kristent nærvær i Palestina (besøk av den lutherske biskop Munib Younan i oktober)
- Bok med øyenvitnefortellinger fra Palestina – utgis i november. Koordineres av KN.
- Ledsagerprogrammet: Ønske fra disse "sannhetsvitner" om å bli invitert til ulike menighets- og organisasjonssamlinger.
- Markering av Freds- og menneskerettighetssøndagen 5.des. i Oslo domkirke med fokus på familievold (samarbeid NKR, KR, Kirkelig ressurssenter mot vold)

2.7. *Forbruk og rettferd.*

Ola Smeplass orienterte om planene så langt for Strategikonferansen på Kjerringøy/Bodø 13.-15.nov 2004. Sør-Hålogaland bispedømmes ressursgruppe for Forbruk og rettferd er lokal arrangør. Daglig leder er med i planleggingsgruppen i De sentralkirkelige råd.

2.8. *Kunnskaps om Nord/Sør-spørsmål:*

- "POSITIV". Bibelrelatert hiv & aids-materiell for ungdom. Jan Bjarne Sødal orienterte fra arbeidsgruppa. Manus (med fokus på stempling, hiv/aids, seksualitet og global rettferd + en metode-del) må i desember gjennomskrives av en redaktør, som finansieres over KUIs budsjett. Boka tenkes utgitt på Verbum forlag våren 2005 og lanseres i forbindelse med sommerens leirer og stevner.
- Danske Kirkedage 25.-27.06: Daglig leder deltok med informasjon om Den norske kirkes hiv & aids-engasjement.
- Norden-FOCCISA (teologisk refleksjon rundt hiv & aids): Jan Bjarne Sødal og daglig leder orienterte om dagsseminar med hiv-positive og representanter for teologiske læresteder i Oslo 25.8. og om arbeidsmøtet i Zambia 26.-30.8., der grunnen ble lagt for det videre arbeid med den teologiske refleksjon i Danmark, Norge, Zambia og Mosambik. Norges kristne råd koordinerer dette samarbeid og søker NORAD om prosjektstøtte for 2005-2006. – Jan Bjarne sender Namibia-notatet "HIV og AIDS relatert Stigma. Et rammeverk for teologisk refleksjon" til komiteens medlemmer. (Den engelske originalversjon ligger på NKR's hjemmesider: www.norgeskristnerad.org).
- Øvrig oppfølging av KM-saken om hiv & aids: Daglig leder orienterte om ulike nettverks- og dialogtiltak.

2.9. *Prosjektstøtte (se sak 13/2004)*

2.10. Kirkelig refleksjon om nord/sør-spørsmål:

Som KUIs medlem av arbeidsgruppa utdypet og forklarte Torill Rusaas mer om prosjektet "Solidariske skritt": et menighetspedagogisk materiale som bearbejdes til norsk kontekst etter opplegg fra "kreative uker" i den lutherske kirke i Brasil. Målgruppen er frivillige og ansatte i kirken, som arbeider med trosopplæring. Vil være et godt bidrag til nord/sør-tenkning i trosopplæringsprosjektet. Tenkes ferdigskrevet våren 2005 og utgitt høst 2005.

2.11. Kompetanseheving

Daglig leder orienter kort om den forestående besøks- og studietur til den lutherske kirke i Brasil, 8.-18.okt 2004, der hun deltar i delegasjonen fra Mellomkirkelig råd.

2.12. Internasjonale spørsmål i kirkelig utdanning (se sak 24/2004)

2.13. Nettverk

RORG-samarbeidet: Protokoll fra årsmøtet 4.5.2004 var vedlagt innkallingen – inkl. Posisjonspapir om Nord-Sør-informasjon og Sør-perspektiver/samarbeid med Sør.

Vedtak:

Orienteringene (2.4.-2.13.) ble tatt til etterretning med de kommentarer som fremkom i møtet.

Sak 21/2004: Virksomhetsplan og budsjett 2005

Utkast var vedlagt innkallingen.

Vedtak: Virksomhetsplan og budsjett 2005 ble vedtatt med de kommentarer som fremkom i møtet. Sendes til NORAD innen 1.oktober. Vedlegges dette referat til komiteens medlemmer.

Sak 22/2004: Søknader om prosjektstøtte

a. Søknad fra Norges kristne råd om kr.10.000,- til informasjonsvirksomheten til Ms. Phumzile fra Sør-Afrika (søknad var vedlagt innkallingen).

Vedtak:

Det bevilges kr.10.000,- til prosjektet under henvisning til KUIs retningslinjer for støtte (informasjonsarbeid i menigheter)

b. Søknad fra Lilleborg menighet, Oslo, om kr.10.000,- til informasjonsvirksomhet i forbindelse med vennskapsbesøk fra Sudan.

Vedtak:

Det bevilges kr. 10.000,- til prosjektet underhenvisning til KUIs retningslinjer for støtte (informasjonsarbeid i menigheter).

Sak 23/2004: KUI – nytt navn? U-landssøndag – nytt navn? – ny runde!

Utdrag av protokoll fra MKRs møte i juni + eget sakspapir var vedlagt innkallingen. KUIs prosjektkomiteé er bedt om å ta saken opp på nytt.

På bakgrunn av MKRs behandling og utsendte sakspapirer diskuterte komiteen ulike alternativer.

Vedtak:

- a. Komiteen går inn for å droppe KUI som navn/forkortelse, da det menes å være unødvendig for egenprofileringen
- b. Komiteen går inn for å teste ut navnet: Den norske kirke.Nord/Sør i ulike sammenhenger, før det behandles igjen på neste møte 23.november og deretter sendes til MKR/AU på møte 29.november. (Dette er en pendant til organisasjonsnavnene Vennskap Nord/Sør og KFUK-KFUM.Global).
- c. I tillegg til navnet Den norske kirke. Nord/Sør anbefales det å jobbe videre med et motto som for eksempel "Lokal kirke i globalt fellesskap".
- d. Nytt navn på U-landssøndagen: På samme måte testes ut betegnelsen Nord/Sør-søndag innen neste møte.

Sak 24/2004: Strategi for internasjonale spørsmål i kirkelig utdanning.

Saken ble utsatt til neste møte pga forfall fra Inger Kjersti Lindvig.

Sak 25/2004: Vennskapsarbeid – hva, hvorfor, hvordan?

(drøfte-sak)

Daglig leder innledet ut fra AMISTAD-heftet (KUI 2003) og vennskapshåndboka "Mellom Toten og Timbuktu" (KN, KUI, Vennskap Nord/Sør, 1999). Komiteens medlemmer delte sine erfaringer med vennskapsarbeid i egne sammenhenger (menighet, skole, kommune), og uttrykte enighet om betydningen av et slikt arbeid, både mht holdningspåvirkning, forebygging av fordommer, berikelse av eget liv og menighetsliv – og som en betydningsfull faktor i global kirkeforståelse.

Det ble ikke fattet noe vedtak i saken, men komiteen ser verdien av å bruke tid på møtene til å fokusere på tematikk man føler det trengs mer informasjon og dialog om. Komiteens medlemmer oppfordres til å komme med forslag til slike temaer.

Sak 26/2004: Eventuelt og neste møte

Neste møte: tirsdag 23.november 2004, kl.12-16 – med lunsj fra kl.11.30 og etterfølgende "jule"-middag.

Med vennlig hilsen

Kari Jordheim /sign./
Leder av KUIs prosjektkomité

Estrid Hessellund
Daglig leder KUI
Direkte innvalg: +47 2308 1276

DEN NORSKE KIRKE

Kirkens U-landsinformasjon

KUIs prosjektkomité
KISP
MKR

Dato: 08.12.2004

Vår ref.: 03/25-17 EH

Deres ref.:

Protokoll fra møte i KUIs prosjektkomité tirsdag 23.november 2004 kl. (11.30) 12-16

Sted: Kirkens hus, Rådhusgt 1-3, møterom 1 B

Til stede:

Kari Jordheim (leder), Jan Bjarne Sødal, Torill Rusaas, Svein Erik Tøndel Andersen (KN), Vigdis-Merete Rønning (FGI), Estrid Hessellund (sekr.)

Forfall:

Inger Kjersti Lindvig, Britt Arnhild Lindland, Ola Smepllass, Knut Refsdal, Ole Reidar Bergum, Ketil Michelsen, Signe Kvamen.

Åpning v. Kari Jordheim og Estrid Hessellund

Sak 27/2004: Godkjenning av sakliste og protokoll fra siste møte.

Vedtak: Protokoll fra møte 20.september 2004 og sakliste til dette møte ble godkjent.

Sak 28/2004: Orienteringssaker

- a) Virksomhetsplan og budsjett 2005 ble sendt til NORAD innen 1.oktober. (Ble utsendt til prosjektkomiteen med siste møtereferat).
- b) Kirkemøtet 2004: Daglig leder orienterte kort fra Kirkemøtet i Bodø
- c) Møte i Geneve for ansatte og styre i Norges kristne råd: Jan Bjarne Sødal orienterte om møtet med bl.a. Kirkenes Verdensråds sekretariat. Tematikken omkring Economic Justice står som en sentral utfordring til alle kirker i verden, også den norske. Dette spørsmålet må være en del av KUIs ansvar å følge opp i forhold til våre lokalmenigheter.

Sak 29/2004: Årets prosjekter og fremdrift

2.1.Nettsidene: Det har vært inngått avtale med Eimund Stangeland om oppdatering av liturgi-databasen. Eimund ønsker å bli løst fra oppgaven, hvilket komiteen tar til etterretning. En ny web-medarbeider må finnes snarest.

Vedtak: Komiteleder og daglig leder utarbeider et oppslag på et års engasjement (opp til 20 %) for en medarbeider/student med datakompetanse og interesse for nord/sør-spørsmål. Settes opp på de teologiske og diakonale lærersteder i Oslo.

2.2. Global gudstjenesteliv:

- Liturgibasen (se ovenfor)
- Materiell til Verdens aids dag 1.desember sendt ut i menighetssending. Ligger også på www.kui.no
- Fredsprisgudstjeneste i Oslo domkirke 10.12.: Daglig leder deltar i forberedelsen.
- ”Svng håp” 100 sanger og bønner fra den verdensvide kirke: prosjektet er i rute (IKO, KUI, KN). Utgis på IKO forlag jan 2005 som opptakt til fasteaksjonen. Opptak til en CD produksjon vil finne sted i februar.
- *Notat om global kirkeforståelse* til Nfg (jmf. KUI sak 12/2004): Jan Bjarne hadde bearbeidet innkomne innspill til et nytt utkast. Komiteen vedtok å gå en ekstra runde med brevet etter møte i Nfg 26.11. med henblikk på mer klarhet over fakta, grunntenkning og prosesser i det videre forløp.
- *Kontekstuel salmeverksted* planlegges 27.-31.8.2005 (jmf. KUIs virksomhetsplan 2005)

2.3. Vennskapsmenigheter

- Referat ble gitt av daglig leder fra fagseminar i samarbeid med Vennskap Nord/Sør: 23.-24.10. i Stavanger og Trondheim, 30.10 i Moss (Seminaret 31.10. i Tromsø ble avlyst).
- KUI planlegger i samarbeid med MKR, SMM, FGI og Hamar bispedømme vennskapskonferanse i Hamar 29.-30.april 2005, spesielt med kirkelig fokus (jmf. KUIs virksomhetsplan 2005). Planleggingsgruppen møtes 10.12.04.

2.4. Kultur møter og besøk fra Sør

Oppfølging av turneen i september: heldagsseminar/inspirasjonsdag er planlagt i Stavanger bispedømme 22.1.2005 (se søknad sak 31 b)

2.6. Tiår mot vold: Bygg freden! Heftet ”Rettferdig fred” var vedlagt innkallingen.

Vedtak:

KUI-komiteen takker for heftet og ber om at det omtales i Kirkeaktuelt med oppfordring til å sette temaet på sakskartet i menighetsråd og andre fora i menighetene, og med oppfordring til å invitere ledsagere fra programmet til lokale arrangement. Liste over deltakere i ledsagerprogrammet kan få ved henv. til Kirkens Nødhjelp.

2.7. Forbruk og rettferd.

* Strategikonferanse i Bodø 13.-15.nov 2004. Daglig leder orienterte om en vellykket konferanse med stor og aktiv deltakelse fra både ressursgrupper i bispedømmene, bispemøtet, Kirkens Nødhjelp, Norges kristne råd, Korsvei og andre grønne ildsjeler. Referat med oppfølging vil foreligge til neste møte i KUI.

* Studietur med Max Havelaar til Den Dominikanske Republikk 30.1.-5.1.2005. Kirkens Informasjonstjeneste søker om kr.15.000,- til turen.

Vedtak:

Det bevilges kr. 15.000,- til studieturen med henvisning til kompetanseheving og videre informasjonsvirksomhet samt KUIs virksomhetsplan 2004 for Forbruk og rettferd.

2.8. Kunnskaps om Nord/Sør-spørsmål:

- "POSITIV". Bibelrelatert hiv & aids-materiell for ungdom. Jan Bjarne orienterte fra arbeidsgruppa. Elisabeth Tveito er (av KUI) engasjert som redaktør til gjennomskrivning av manus i november/desember. I januar sendes det ut på høring til frivillige konsulenter. Etter endelig bearbeiding overtar Verbum forlag manus for formgivning, trykking og utgivelse. KN og KUI har så langt gitt tilsagn om støtte til selve utgivelsen (x antall bøker). Venter svar fra MKR og KFUK-KFUM.
- Norden-FOCCISA (hiv & aids): Seminar i Oslo 3.november med hiv-positive og representanter fra de diakonale og teologiske utdanningssteder. Jan Bjarne orienterte om den videre Norden-FOCCISA-prosess.
- Oppdatert oppfølging av KM-saken om hiv&aids var vedlagt innkallingen.

Vedtak: Komiteen ber om at oppdatering på hiv/aids-saken, inkl. informasjon om Positiv-heftet, kommer opp som en orienteringssak på MKRs neste møte (mars 2005).

2.9. Prosjektstøtte (se sak 31/2004)

2.10. Kirkelig refleksjon om nord/sør-spørsmål:

"Solidariske skritt": Søknad om driftstilskudd 2004 fra IKO forlag vedlagt.

Vedtak:

Det bevilges kr.30.000,- til prosjektet "Solidariske skritt" under henvisning til KUIs virksomhetsplan for 2004

Toril Rusås oppfordres til å åpne neste møte i KUI-komiteen med et dynamica-opplegg (som praktisk eksempel på materialet "Solidariske skritt").

2.11. Kompetanseheving

Besøk- og studietur til den lutherske kirke i Brasil, 8.-18.okt 2004: Rapport fra Estrid var vedlagt innkallingen og ligger på KUIs nettsider under "Aktuelt".

2.12. Internasjonale spørsmål i kirkelig utdanning (se sak 24/2004)

2.13. Nettverk

RORG-samarbeidet: Daglig leder refererte fra seminar på Trollvasshytta 18.-19.11. der organisasjonenes *egeninteresser* i informasjonsarbeid versus *fellesinteresser* ble fokusert.

Sak 30/2004: Driftsbudsjett 2004 (var vedlagt innkallingen)

Vedtak: Driftsbudsjettet ble tatt til etterretning. Det anbefales så vidt mulig å komme i 0-balanse i forhold til årets NORAD-bevilling, evt. med foreliggende søknader om prosjektstøtte som utjevningsspost.

Sak 31/2004: Søknader om prosjektstøtte

a) Søknad fra Sabeels Venner i Norge om støtte til Palestina-konferanser Oslo og Kristiansand 26.-29.nov. 2004 (NB se ny søknad 8.nov)

Vedtak:

Det bevilges kr.15.000,- til Palestina-konferansene under henvisning til informasjonsvirksomhet og KUIs virksomhetsplan 2.6. "Tiår mot vold: Bygg freden!"

b) Søknad fra Stavanger bispedømmeråd om støtte til inspirasjonsdag "Handling og bønn må bli ett" – lokal menighet i et globalt fellesskap.

Vedtak:

Det bevilges kr.7.000,- til inspirasjonsdagen under henvisning til KUIs virksomhetsplan 2004 (globalt gudstjenesteliv, kulturmøter og besøk fra Sør, kirkelig refleksjon om nord/sørspørsmål)

c) Søknad fra Lier Ten Sing, Tranby menighet, om støtte til informasjonsarbeid i forbindelse med vennskapsprosjekt Chittagong (Bangladesh) - Lier

Vedtak:

Det bevilges kr. 10.000,- til Lier Ten Sing med henvisning til KUIs retningslinjer for informasjonsstøtte.

d) Søknad fra Hamar biskop/bispedømmeråd om støtte til prosjekt "Solidaritet med ungdom i den tredje verden – i Hamar" (markering av verdens aidsdag med konfirmanter i domprostiet).

Vedtak:

Det bevilges kr. 6.000,- til prosjektet med henvisning til KUIs retningslinjer for informasjonsstøtte.

e) Søknad fra Kirkens Nødhjelp om støtte til prosjektet "Seminar for ungdom Nord-Sør" (sept.2005)

Vedtak:

Da søknaden går på gjennomføring september 2005 utsettes behandlingen til nytt budsjett år på 1.møte i KUIs prosjektkomité 2005. I svaret til søker gjøres det oppmerksom på KUIs normale rammebeløp for støtte (5.000-15.000,-).

f) Søknad fra Sør Hålogaland stift i Det norske diakonforbund til prosjekt "Internasjonal diakoni i menighetene"

Vedtak:

Det bevilges kr.8.000,- til prosjektets etterarbeid, informasjonsfaglig virksomhet i menigheter og på skoler, under henvisning til KUIs retningslinjer for støtte (som bl.a. ikke gir anledning til reisestøtte).

g) Søknad fra Vennsksgruppen Moss-Aguacatan (Guatamala) om støtte til fredskonferanse i Moss august 2005

Vedtak:

Da søknaden går på gjennomføring august 2005 utsettes behandlingen til nytt budsjett år på 1.møte i KUIs prosjektkomité 2005.

h) Søknad om støtte til økumenisk frigjøringsgudstjeneste i forbindelse med Globaliseringskonferansen 22.okt. 2004

Vedtak: KUI ved prosjektkomiteens AU vedtok 7.10.04 å bevilge kr. 2.500,- til gudstjenesten, i henhold til KUIs retningslinjer for tildeling av midler (7).

i) Søknad fra Hoeggen menighet om støtte til oppstart av Changemaker-arbeid

Vedtak:

Det bevilges kr. 2.200,- til oppstartprosjektet under henvisning til KUIs retningslinjer for støtte.

j) Søknad fra Vennskap Grong-Areza(Eritrea) om informasjonsbrosjyre til skoler og befolkningen i Grong

Vedtak:

Det bevilges kr. 7.500,- til informasjonsbrosjyren med henvisning til KUIs retningslinjer for støtte.

k) Søknad fra Kirkens Nødhjelp/Bjørgvin og Møre om støtte til forberedelsesseminar for kateketer på studietur til Sør-Afrika.

Vedtak:

Det bevilges kr.9.500,- til forberedelsesseminaret med henvisning til KUIs retningslinjer for støtte. KUI ber om en mer utfyllende rapport enn det som foreløpig er antydnet.

Sak 32/2004: KUI – nytt navn? U-landssøndag – nytt navn?

Med bakgrunn i MKRs behandling i juni og KUI-komiteens forrige møte (sak 23/2004), ble saken drøftet igjen.

Vedtak som sendes til MKR-AU møte 29.11.:

KUI – nytt navn

KUIs prosjektkomité har drøftet saken videre både i møte 20.september og senest 23.november. Alle tre alternativer har vært behandlet:

- A. å beholde KUI – med reell forkortelse
- B. å beholde KUI – med ny definisjon/forklaring
- C. å velge et helt nytt navn – uten KUI

Komiteen foreslår følgende:

Navn på "bedriften/organisasjonen": **Den norske kirkes nord/sør-informasjon**

Navn på engelsk: Church of Norway Development Education Service (uendret)

Web-adresse: www.kui.no (uendret)

Logo (svart/hvit menneske i globe): uendret

I en videre presentasjon vil

kultur og identitet (globalt gudstjenesteliv, menneskerettighetsarbeid)

utvikling (forbruk & rettferd, hiv/aids)

utveksling og inspirasjon (besøk fra sør, vennsaksarbeid)

være ord og begreper som kan knyttes til bokstavene k-u-i

Komiteen vil arbeide videre med nytt identitets/presentasjonsmateriell.

Web-adressen og logoen ønsker vi uendret, da vi opplever at disse fungerer bra. I tillegg trengs det en kort betegnelse på nettet. Det vil være enkelt å lage linker slik at folk kan finne frem, selv om organisasjonsnavnet er endret.

U-landssøndagen:

Komiteen forslår: (Kirkens) Nord/sør-søndag

Tradisjonelt har denne søndagen vært markert av både Den norske kirke og Frikirkene, og materiell til søndagens gudstjeneste har vært utarbeidet i et samarbeid mellom KUI/MKR og FGI (Frikirkenes globale informasjon).

Sak 33/2004: Strategi for internasjonale spørsmål i kirkelig utdanning

Inger Kjersti Lindvig hadde forberedt saken, men pga hennes sykdomsforfall ble saken ikke framlagt i sin helhet. Svein Erik Tøndel Andersen kunne melde at Kirkens Nødhjelp arbeider med samme utfordring, så det vil være gunstig å samtenke det videre forløp.

Vedtak: En gruppe, bestående av Inger Kjersti L, Kari Jordheim, Svein Erik T.A. og Estrid H. utfordres til å møtes i januar 2005 og drøfte saken med henblikk på videre fremdrift. Det foreslås mandag 17.1. kl.14-16.

Sak 34/2004: Møter i 2005

Vedtak: tirsdag 1.mars kl.12-16
 torsdag 19.mai kl. 11-15
 tirsdag 20.september kl.12-16
 tirsdag 22.november kl.12-16 (+ middag)

Sak 35/2004: Eventuelt. Intet.

Møtet sluttet av med en takk for innsatsen i året som gikk: "julemiddag" på den nærliggende indiske restaurant "Mister India".

Med vennlig hilsen

Kari Jordheim // sign.
Leder KUIs prosjektkomité

Estrid Hessellund
Daglig leder KUI
Direkte innvalg: + 47 2293 2888

SAMARBEIDSRÅD FOR MENIGHET OG MISJON

REFERAT FRA MØTE 8. september 2004

Til stede:

- Areopagos:

Knud Jørgensen

- Den Norske Israelsmisjon:

Rolf G. Heitmann, Hellen Tronhaugen Bechensten

- Den Norske Tibetmisjon:

Grethe Raddum

- Det Norske Misjonsselskap:

Kjetil Aano, Magne Smørdal, Ragnhild Mestad

- Misjonsalliansen:

Nils Tore Andersen, Hans Tore Leithe

- Normisjon:

Rolf Kjøde

- Kirkemøtet:

Erling J. Pettersen, Olav Fykse Tveit

Estrid Hessellund under sak 15/04

- SMM:

Tore Laugerud

Møtet fant sted hos Areopagos og startet med Guds ord og bønn.

Innkalling og dagsorden ble godkjent.

SAK SMM 12/04 REFERATSAKER OG INFORMASJONER

- a) *Protokoll fra fellessamlingen med de regionale SMM-utvalg 13-14.05.04* ble godkjent
- b) *Referat fra AU 14.06.04* ble tatt til etterretning
- c) *KEKs misjonsprosjekt*
Areopagos, NMS og MKR støtter et nyopprettet misjonsprosjekt innenfor rammen av *Konferansen av Europeiske Kirker (KEK)*. Prosjektet skal bl.a. kartlegge nye misjonsstrømninger og -initiativ blant kirkene i Europa. Tore Laugerud blir med i KEKs referansegruppe for prosjektet. Prosjektleder Darrell Jackson (engelsk baptist)

- kommer på besøk til Stavanger og Oslo 28.11-01.12 for å orientere om prosjektet og orientere seg om norske initiativ. Han vil bl.a. delta på SMM-møtet 01.12.
- d) *Konferanse om etterfølgelse og tjeneste.* Representanter for SMM i Stavanger, Bjørgvin og Kristiansand samt Kirkerådets rekrutteringsprosjekt kommer sammen til et møte 16.09 for å fortsette de forberedende samtalene om hvordan og i hvilken form en kan arbeide for å løfte fram kallet til etterfølgelse og tjeneste.
 - e) *Lausanne-bevegelsens 2004 Forum for World Evangelization* finner sted i Thailand 29.09-06.10.04 og blir den største globale samlingen i Lausanne-bevegelsen siden Manila-konferansen 1989. 32 tematiske nettverksgrupper er i arbeid før og under konferansen. Resultatet av deres arbeid vil bli uttrykt i korte statements og en større bok fra konferansen. Ca 30 er påmeldt fra Norge, 1/3 av disse er fra SMM-organisasjonene, inklusive daglig leder av SMM. Det er lagt opp til et møte i etterkant av konferansen, der man drøfter oppfølgingen i Norge.
 - f) *Prosjekt om Religionsmøte i menighetene.* En gruppe bestående av Marita Sørheim (medlem av MKR), Knut Grønvik (Areopagos), Bente Modalsli (menighetsprest), Anne Hege Grung (Emmaus), Tore Laugerud og Vebjørn Horsfjord har utredet forprosjektet Lokale Religionsmøter. Utredningen med forslag til etablering og organisering av et prosjekt som kan tjene menighetene i forhold til religionsmøtet går til behandling i MKR. Gruppen foreslår et prosjekt forankret administrativt i MKRs sekretariat, med åpenhet for ulike bidragsytere og samarbeidspartnere til å delta.
 - g) *Strategiplan for Den norske kirke 2005-2008* var vedlagt innkallingen, i den form planen har etter høringsrunden i bispedømmene. Misjon ble etterlyst i planen. Det ble svart at misjon ligger inne i *hovedmålene*, og vil bli særlig fokusert gjennom Kirkemøtet 2005. Planen tar ikke mål av seg til å beskrive alt det skal arbeides med, det kommer i årlige handlingsplaner. *Satsningsområdene* er det som skal løftes ekstra i perioden. Planen kan leses slik at alle satsningsområdene (trosopplæring, gudstjenesteliv, diakoni og Ung i kirken) handler om misjon. Den sterke medlemsfokuseringen i planen ble også påpekt. Denne kan gi inntrykk av at det er de dømte som gir kirka dens mandat. Men kirka har et mandat også overfor de som i dag ikke er dens medlemmer.
 - h) *Uttalelse til Gjønnnes utvalget om DNKs selvforståelse.* Et utkast til uttalelse fra KR's sekretariat var vedlagt innkallingen. Utkastet skal behandles av Bispemøtet, MKR og KR. Uttalelser fra de teologiske fakultetene er på vei. Utkastet ble positivt mottatt av misjonsorganisasjonene.

SAK SMM 13/04 SMM STRATEGIPLAN 2005-2007

Bakgrunn: Arbeidet med ny strategiplan startet på SMM-møtet 1. Mars ved at partene ga innspill til hva de ønsker SMM skal prioritere i kommende 3-års periode. Daglig leder utarbeidet så et utkast til strategiplan som ble inngående drøftet på fellessamlingen med de regionale SMM-utvalgene i mai. På grunnlag av innspillene på fellessamlingen la daglig leder fram et forslag til strategiplan. Forslaget var sendt AU på forhånd for gjennomsyn og kommentarer.

Behandling: SMM gikk igjennom forslaget avsnitt for avsnitt og gjorde endringer på følgende steder:

Innledningen: Siste avsnitt om forståelsen av SMMs rolle og karakter.

Det ble også presisert at de regionale SMM-utvalgene ikke kan overstyre det lokale misjonsarbeidet, for eksempel ved å beslutte rulling av misjonsprosjekter i menighetene og lignende.

Forutsetninger, Sentralt-regionalt-lokalt: Det regionale nivået.

Det ble tatt til orde for ikke å sementere en bestemt måte å organisere arbeidet på regionalt.

Forutsetninger, medlemsorganisasjonene: Mindre endringer i beskrivelsen av Areopagos, DNI, NTM, NMA og Normisjon.

Forutsetninger, kontekst: Påpekte behov for en innledning.

Visjon: Ingen endringer, holde fast i visjonen.

Verdier: Skal verdiene prege SMM eller misjon? Trenger å arbeide videre med verdier.

Delmål 1.1: Prioritering.

Delmål 1.3 og hovedmål 2: Språkbruk.

Delmål 2.2: Ta inn evaluering av misjonskonsulentstillingene ved periodens utløp.

Vedtak:

- 1) *Partene utfordres til å sende inn forslag til verdier som skal prege SMM-arbeidet. AU bes utforme til desembermøtet et forslag til verdiplattform for SMM. SMM vil komme tilbake til spørsmålet om felles misjonsverdier, gjerne i tilknytning til arbeidet med misjonsforståelsen.*
- 2) *SMM ber daglig leder innarbeide de foreslåtte endringer til strategiplanen og legge denne fram til endelig vedtak på SMMs desembermøte.*

SAK SMM 14/04 MISJONSTEOLOGISK SAMTALE – SMM OG DET NYE MISJONSPARADIGME

Bakgrunn: I forslaget til strategiplan heter det at SMM skal ”drøfte og formidle en kirke- og misjonsforståelse som ivaretar kontinuitet og endring, i møte med aktuelle utfordringer for kirken og misjonsorganisasjonene” (hovedmål 3). Som nytt delmål 3.1 foreslås det at SMM skal ”avklare innad og formidle utad hva SMM kan si sammen om ”det nye misjonsparadigmet”. AU ønsket å starte dette arbeidet allerede på inneværende møte.

Behandling:

Rolf Kjøde innledet til en grunnleggende samtale om det nye misjonsparadigmet. Bl.a. for å sikre tilstrekkelig tid til HIV-Aids saken, valgte SMM ikke å gå inn i diskusjonen nå.

Vedtak:

- 1) *SMM ber Rolv Kjøde sende noen punkter til partene på e-post. Medlemmene oppfordres til å respondere på punktene i en e-post utveksling.*
- 2) *SMM ber Olav Fykse Tveit forberede en innledning til neste møte.*

SAK SMM 15/04 HIV-AIDS I MISJONSORGANISASJONENES ARBEID

Bakgrunn: Den norske kirke tok opp saken ”Hiv/aids som utfordring til Den norske kirke” på Kirkemøtet (KM) 2003. KM fremhevet fire strategiske satsingsområder for kirkens arbeid med hiv/aids som nasjonal og global utfordring: *Stigma, Seksualitet, Dialog og gjensidig læring, samt Global rettferd.* Både menigheter, bispedømmer, sentralkirkelige organer og norske myndigheter er blitt utfordret konkret. Misjonsorganisasjonene o.a. med relasjoner til kirker i Sør og Øst utfordres særlig til å gå i dialog med sine respektive samarbeidspartnere.

Behandling: Estrid Hessellund (KUI/MKR) innledet. Hun la bl.a. vekt på kirkelederens ansvar og muligheter i forhold til stigma ved å formidle andre Gudsbilder enn den straffende og utfordringen til ikke å fortie seksualiteten, men tale naturlig om den som noe gudgitt. Hun inviterte til samtale om hvilke erfaringer de enkelte misjonsorganisasjoner har gjort med temaet i sine samarbeidsland – og evt. i Norge.

Under erfaringsutvekslingen kom bl.a. følgende fram:

- Misjonsorganisasjonene ser HIV-Aids som en viktig utfordring for kirke og misjon.
- De er involvert i en rekke prosjekter og tiltak i Asia, Afrika og Latin-Amerika. Engasjementet spenner fra helseprosjekter til spredning av kunnskap og holdninger integrert i annet arbeid.
- Man merker en tendens til underrapportering fra den katolske kirke i Latin-Amerika.
- Kjente kristne personer som har fått sykdommen har bidratt til å gi HIV-Aids "kirke/misjons-ansikter" ved å stå fram i media.
- Særlig i Afrika arbeider misjonsorganisasjonene ofte i ekstrem fattigdom. Her er motivasjon en hovedutfordring: Hvorfor bry seg om en sykdom de kan dø av om ti år, når de ikke har mat for i morgen?
- Man kan ikke overføre et vestlig stigma knyttet til seksualitet. Stigma er annerledes konstruert i kulturen. Men stigma vil forsterkes når kirkeledere taler om HIV-Aids som Guds straff .
- Lettere å føre en dialog om HIV-Aids i Asia enn i Afrika.
- I Land som Nepal kommer viruset gjennom "trafficing". Offere for kidnapping og menneskesalg sprer det på landsbygda når de kommer hjem.
- Mange prosjekter og tiltak i Kina, bl.a. i samarbeid med Amity foundation. Har ikke oppdaget tiltak innenfor China Christian Council.
- Den messianske bevegelse er særlig rettet mot evangelisering og identitetsbygging. HIV-Aids er et økende storbyproblem i Israel.

Hensikten med å utveksle erfaringer er å øke kunnskapen og legge til rette for nettverksbygging. SMM fattet ikke noe vedtak i saken.

Ref. Tore Laugerud

SAMARBEIDSRÅD FOR MENIGHET OG MISJON

REFERAT FRA MØTE 1.DESEMBER 2004

Til stede:

- Areopagos:

Knud Jørgensen

Oddmund Køhn

- Den Norske Israelsmisjon:

Rolf G. Heitmann

- Den Norske Tibetmisjon:

Grethe Raddum

- Det Norske Misjonsselskap:

Kjetil Aano

Magne Smørdal

- Misjonsalliansen:

Nils Tore Andersen

Hans Tore Leithe

- Normisjon:

Rolf Kjøde

Marianne Kraft

- Kirkemøtet:

Erling J. Pettersen

Olav Fykse Tveit

- SMM:

Tore Laugerud

Audhild Kaarstad

Researcher in European Mission: Darell Jackson under sak 21/04 og 22/04.

Møtet startet med bønnesamling i kapellet.

Innkalling og dagsorden ble godkjent.

SAK SMM 16/04 REFERATSAKER OG INFORMASJONER

a) *Protokoll fra SMM-møtet 08.09.04* ble godkjent.

b) *Rapport MiB* var vedlagt sakspapirer og ble tatt til orientering.

- c) *Rapport fra Lausanne-konferansen i Thailand.* Rapport fra Tore Laugerud var vedlagt. SMM ønsket en bredere samtale om rapporten og innspill fra andre i SMM-styret som deltok i Pattaya. I samtalen ønsker en også å komme inn på spørsmålet om Lausanne-bevegelsens fremtid. Tas opp som sak neste gang.
- d) *Henvendelser ang. misjonskonsulentstillinger* (Se referat under sak SMM 17/04)
- e) *Vennskapskonferanse Hamar 29-30 april 2005.* Daglig leder orienterte. Kirkens U-landsinformasjon (KUI) har tatt initiativ til en ny konferanse for menigheter med vennsksavtaler. KUI ønsker at daglig leder av SMM deltar i forberedelsesarbeidet. SMM forutsetter at konferansen fremmer vennsksrelasjoner i lokalmenighetene som spiller på lag med kirke- og organisasjonsstrukturene.
- f) *Misjon i åpenbaringstiden.* Daglig leder orienterte. Det går ut et brev til menighetene om Misjon i åpenbaringstiden om kort tid. Det blir tekstgjennomgåelser ved SMM i Luthersk kirketidende på vanlig måte. I tillegg planlegges det et temanummer om Misjon og trosopplæring senere på våren. SMM Stavanger har også i år laget et ressurshefte om Misjon i advents- og åpenbaringstiden. Heftet er lagt ut på internett.
- g) *Kirkemøtet.* Dokumentet "Kirkens identitet og oppdrag" var vedlagt. Dokumentet er vesentlig endret siden forrige SMM-møte. Olav Fykse Tveits hovedforedrag på Kirkemøtet om "En bekjennende kirke" og den nye strategiplanen for DNK vil bli sendt ut om kort tid. SMM ønsker en sak på sitt neste møte der disse hoveddokumentene fra Kirkemøtet 2004 ses i sammenheng med forberedelsen av Kirkemøtet 2005 om "en misjonerende kirke".

SAK SMM 17/04 SMM STRATEGIPLAN 2005-2007

Bakgrunn: SMM har behandlet strategiplanen over tre møter tidligere, en gang der de regionale leddene også har fått komme med sine innspill. Strategiplanen har blitt formet i henhold til de mottatte innspillene og ble nå lagt fram til endelig godkjenning.

Behandling: Det kom fram forslag til en språklig endring i teksten som omhandler Misjonsalliansen. SMM drøftet Normisjons ønske om et mer rendyrket ytre misjonsfokus. Det ble ikke foretatt endringer i strategiplanen på dette punktet. SMM-organisasjonene har mottatt henvendelser fra flere av bispedømmene angående endringer i misjonskonsulentstillingen (jmf. orienteringssak 16 d). I følge forslaget til strategiplan skal SMM evaluere misjonskonsulentstillingene i løpet av perioden. Flere av organisasjonene påpekte at henvendelsene fra bispedømmene forsterker behovet for å komme tidlig i gang med denne evalueringen. SMM erkjente også at en står overfor et dilemma når stillinger som formes regionalt skal evalueres sentralt.

Vedtak:

- 1) *Strategiplanen godkjennes med den forandring som kom fram under møtet.*
- 2) *SMM ber de resterende organisasjoner komme med innspill til verdier. Verdiene gjelder for samarbeidet i SMM. Eventuelle felles misjonsverdier må ses i sammenheng med arbeidet med det nye misjonsparadigmet.*
- 3) *SMM ber AU om å jobbe fram et forslag til prosess og mandat for en evaluering av misjonskonsulentstillingene til neste møte.*

SAK SMM 18/04 KALLSKONFERANSE

Bakgrunn: SMM i Stavanger har tidligere henvendt seg til Kirkerådet og SMM sentralt og utfordret til "Et år med fokus på kall og kallsforkynnelse". SMM vedtok i sak 04/04 at: 1)

Saken oversendes strategiarbeidet, 2) SMM Stavanger bes avklare bl.a. fremdrift, ansvarsforhold/ eierforhold, omfang og målgruppe, 3) Rekrutteringsprosjektet i Kirkerådet koples inn.

I strategiplanen heter det i punkt 1.2 at SMM skal "styrke utfordringen og rekrutteringen til lønnet og ulønnet tjeneste innen misjon, hjemme og ute", i punkt 2.4 "arbeide sammen med de regionale SMM for å formidle kall/etterfølgelse, med særlig tanke på ungdom".

Det har senere vært avholdt to møter for å avklare et mulig samarbeid mellom de tre BD i sør, i det siste deltok også Kirkerådets rekrutteringsprosjekt.

Behandling:

SMM behandlet saken på bakgrunn av en ny henvendelse fra SMMS.

Følgende synspunkter kom fram under samtalen:

- Målgruppen bør ha et bredere fokus enn bare ledere
- Studentsektoren bør inn
- Kirkerådets rekrutteringsprosjekt viste at det er viktig å bruke et allment språk
- Flere merker økt pågang fra Nord-Norge

Vedtak:

- 1) *SMM ser positivt på de fremlagte fremdriftsplanene som knytter konferansen til oppfølgingen av Kirkemøtet 2005: "En misjonerende kirke".*
- 2) *SMM anbefaler at man straks tar i bruk en annen arbeidstittel enn "kallsseminar" i omtalen av tiltaket. SMM anbefaler videre at man arbeider grundig med språket både i informasjonen om konferansen og i gjennomføringen av den. Konferansen må skape et språk som kommuniserer med dagens unge i ulike bispedømmer.*
- 3) *SMM stiller seg positiv til å delta i programkomiteen og oppfordrer Kirkerådet til å la seg representere i denne med en representant fra Ungdommens Kirkemøte.*
- 4) *SMM ber om en snarlig klargjøring av økonomien for konferansen. En eventuell støtte til konferansen kan ses i sammenheng med budsjettbehandlingen for 2006.*

SAK SMM 19/04 BUDSJETT 2005: SMM OG MIB

Bakgrunn: Budsjettoppsettet følger samme mal som i 2004 og bygger på vedtak om å skille mellom budsjett SMM (basisoppgaver) og prosjekt Menighet i Bevegelse (samarbeidsprosjekt). Personalkostnader bygger henholdsvis på daglig leder i 70% stilling og prosjektmedarbeider i 80 %. Budsjettforslaget til Menighet i Bevegelse gjelder for et helt år og forutsetter at SMM vedtar å forlenge prosjektet med 22 dager til ut desember 2005. Dette er ønskelig av hensyn til evaluering, planlegging og oppfølging i forlengelse av Kirkemøtet.

Vedtak:

- 1) *SMM forlenger prosjekt Menighet i Bevegelse til ut året 2005.*
- 2) *SMM vedtar budsjettene for 2005 for sine basisoppgaver og for prosjekt MIB slik de var vedlagt innkallingen.*

SAK SMM 20/04 MØTEPLAN 2005

Vedtak:

SMM-møter: 28.02, 29.08 og 30.11.

Fellessamling med misjonskonsulenter/de regionale SMM-utvalg: 14-15.06.

SAK SMM 21/04 KEKs MISJONSPROSJEKT

Darell Jackson er ansatt av Konferansen av Europeiske Kirker (KEK) i et prosjekt for å undersøke misjon i Europas kirker. Prosjektet er støttet av Areopagos, NMS og MKR. Jackson orienterte om prosjektet:

Darell Jackson mener vi trenger å utvikle en ny metode for å undersøke misjon i Europas kirker. Han delte ut noen CD-er med presentasjon og bakgrunnen for prosjektet og orienterte om videre planer:

- De vil lage en abonnementsliste på e-mail der en kan få tilsendt oppdateringer om prosjektet ved å skrive seg på listen
- De vil sende ut en skriftlig informasjon på 8 sider en gang pr.mnd. ("Research-bulletin") Den vil hjelpe til med å fokusere på hva de ønsker å kommunisere.
- Innenfor hvert av de fire hovedområdene beskrevet nedenfor vil de invitere til et lære-laboratorium. Over ca.12 - 18 måneder kan ulike kirker komme sammen og jobbe med et tema: F.eks: "Ekspanderende kirker". På denne måten kan de observere praksisen til kirker som jobber sammen og stimulere til samarbeid. Kanskje kan de identifisere en felles oppgave. De vil bruke disse lære-labene både for egne undersøkelser og som undersøkelser for prosjektet. Partnere i læreprosessen vil være: Misjonsselskaper, nasjonale kirker og andre som har interesse, erfaring eller kunnskap på det aktuelle tema. Disse får i oppgave å reflektere tilbake til gruppen det de har observert, lært.

Darell Jackson understreket at hovedvekten i prosjektet vil ligge på å *beskrive* hva som blir gjort av misjon i Europa og prosjektet vil ta for seg fire hoved-områder:

1. Etniske minoritetets- og innvandrermenigheter- hvordan forholder kirkene seg til disse?
2. Forståelsen av evangeliet med hensyn til spiritualiteten i ulike former. Hvordan uttrykkes det i dag?
3. Proselyttisme. Hva er det? Hva er det ikke? De ønsker å gi en uttalelse om dette.
4. Ulike former for misjonerende kirker som oppstår/utvikler seg.

SAK SMM 22/04 MISJONSTEOLOGISK SAMTALE - SMM OG DET NYE MISJONSPARADIGME

Rolf Kjødets innlegg på forrige møte var vedlagt innkallingen

Olav Fykse Tveit innledet til samtale ved å respondere på Rolf Kjødets tidligere innlegg.

Vedtak:

SMM ber AU om å legge fram et kort notat om paradigmeskiftet i misjon på bakgrunn av innspillene fra Rolf og Olav og den etterfølgende samtalen.

OM MISJON, MØNSTER, SPRÅK OG MAKT

Ei oppsummering av mitt innlegg på møtet i SMM 01.12.04. (Dette er til dels ein respons til Rolf Kjøde sitt innlegg på førre møtet.)

1. I vår samtale i SMM om misjonsforståinga er det tale om nye paradigme eller mønster i misjonen. Mange kan meir enn meg om dei diskusjonane. Eg vil drøfte samanhengen mellom dei bilete vi brukar for å omtale misjonsverksemd og –oppdrag, og den forståinga vi har av oppdraget. Det kan vere tale om mønster i dette. Kanskje er det berre linjer eg peikar på. Ein kan spørje kva som er nytt og kva som er gammalt i dette.
2. Har vi gått frå ein maktposisjon til ein posisjon utan makt i misjonen? Det er nokon som talar om at den konstantinske æra er slutt, og derav understrekar at utbreiinga av kristendomen ikkje lenger skjer i ei kopling mellom statsmakt og kyrkje. I alle fall må koplinga brytast - om ho ikkje alt er det. Om dette kan ein seie så mangt. Kyrkje og stat bør skilje lag, men kyrkja skal jo og vil alltid ha eit forhold til ein demokratisk stat som ein viktig aktør i det sivile samfunnet. I dag prøver dessutan dei "frie" kristne organisasjonane å drive så mykje innverknad på politisk makt som dei får til. Og folkekyrkja prøver å drive misjonerande arbeid ut frå det at ein har ei enorm kontaktflate, meir enn at ein har stor politisk makt. Og alle treng leve med misjon i tydinga: Kall til å leve i nåden og til etterfølging. Men formene kan jo vere mange.
3. Her er det dessutan viktig å spørje om det ikkje er noko "gammalt" som lever vidare i fleire av dei tiltak som driv misjon på det frie initiativ andsynes statsmakter. Vil det ikkje alltid vere tale om makt i samband med misjon, kva makt den har som vil drive misjon, kva makt ein samarbeider med og allierer seg med, kva makt som ligg i dei midla ein nyttar og ikkje minst det språket ein nyttar? I Rolf sitt innlegg finn eg mange kritiske utspel mot "folkekyrkje" og "økumenikk", til dels som kritikk av samanblanding av makt. Men i det same innlegget finn ein ei rekkje metaforar som nettopp er uttrykk for makt, ja endå til metaforar som minner om krig. Her er det tale om kven som no er "stormakter" i misjon, om kven som er "unåde", og folkekyrkje-tilhengjarar vert kritiserte for å representere ein parallell til det som er uakseptert i vår kulturkrins, nemleg sharia-lover. Anleis truande vert skulda for "avgudsdyrking". Dette minner om uttrykk som "åndeleg krigføring", som vi også støyter på i diverse tiltak for kyrkjevekst her til lands. Litt slik retorikk finst vel både hjå den eine og den andre. Mitt eine poeng her at eg det gjeld å vere medviten om kva makt ein har, og kva som er rett og gal bruk av denne makta, og ikkje medvite eller umedvite løyne seg bak skuldingar av at andre er kopla til makt på urett vis.
4. Mitt andre poeng er at det kan gjere noko med forståinga av oppdraget om krig og makt er dominerande språkmønster i misjonen. Eller sagt på ein annan måte: Er det ikkje nettopp bilete frå tenesta, frå omsorgen for den som er utanfor, for den som treng Guds kjærleik, frelse og lækjing som skulle prege misjonen? Det er ikkje noko nytt i norsk misjon, frå Schreuder si tid har tenesta for det heile menneske prega det norsk misjon har gjort. Det er slik eg er vorte kjend med norske misjonærar sitt arbeid gjennom fleire tiår.
5. Det er ikkje minst bileta og tekstane frå Luk 15, bileta av den oppsøkjande, kjærlege Gud, og orda frå Matt 11 om oppdraget å forkynne at Guds rike er kome nær med alle

Gud skapande velgjerningar som har drive norsk misjon. Matt 28 har sjølv sagt vore eit kjerneord, men ikkje frå gamalt av det som har motivert misjonen aller mest. Det diakonale aspekt med å forkynne evangeliet om Guds nåde til menneska - i ord og gjerning – er eit anna språk enn maktspråk enn erobrar og stormaktsretorikken. Diakonien er ikkje berre eit vedheng, det er heller ikkje berre eit uttrykk for medmenneskeleg solidaritet, det er også eit uttrykk for evangelieforkynninga og høyrer med for å gje eit riktig bilete av kva oppdraget går ut på. Det er eit dilemma for norsk misjon at ein på grunn av bistandsmidlar frå staten (sic!) må skilje skarpt mellom diakonalt bistandsarbeid og evangelieforkynning. Det er eit skilje som ikkje er i samsvar med kyrkja sitt oppdrag, og difor ei stor utfordring å handtere for misjon og kyrkjepartnerar i dag. Det ser ein også i dei økumeniske organisasjonane.

6. Kristendomen er ein religion med krossen som teikn. Det er ikkje eit maktteikn, men eit teikn på Guds son, tenaren som gav opp all maktposisjon for å verte oss lik, ja endå til for å gje alt for oss i ein nedverdiggande død. Det å bere krossens teikn, er, som ein malaysisk biskop sa det, eit teikn på at du tek andre sitt menneskeverd på alvor og er eit religiøst menneske som vil vise andre den respekt dei har rett på. Krossen er eit vitnemål om at spørsmålet om Gud ikkje skal avgjerast med maktovergrep, og at bodskapen eigenleg handlar om vilje til å ikkje bruke makt.
7. Det er viktig at kyrkja gjev eit samla bilete som svarar til det evangeliet ein er kalla til å forkynne. Det er ingen som skal eller kan ta monopol på dette biletet, her høyrer fleire fargar og linjer med. Men det er også viktig å anerkjenne at det er fleire sider ved det biletet av evangeliet kyrkjene og misjonen framstår med. Ikkje alle sider er like gode og sakssvarande til bodskapen. Her må ein vere sjølvkritisk både i ei statskyrkje og i ein såkalla fri evangelikal organisasjon. Det er mange sider ved misjonshistoria som vi må kunne snakke kritisk om. Det felles (økumeniske) arbeidet for kyrkja sitt samla oppdrag fortener meir enn mistenkeleggjerande generaliseringar av kvarandre.
8. Det er viktig i eit samarbeidsorgan som SMM å finne kva oppdrag vi skal løyse saman, og kva utfordringar vi ser for kyrkja sitt misjonsoppsdrag i dag. Det er ikkje sikkert vi er så usamde om dette. Det gjeld å ha fokus på oppdraget – og at det vi framstår med samsvarar med oppdraget sitt innhald. Når det er nødvendig må vi vere opne og tydelege på det vi ikkje er samde om. Men det gjeldt altså å sjå det i perspektiv av kyrkja sitt oppdrag.
9. Etter mitt syn er vi komen mykje lenger i å finne ei felles forståing av folkekyrkja som ei misjonerande og vedkjennande kyrkje enn det ein ofte får inntrykk av. Jfr dokumenta etter sist Kyrkjemøte. 'Folkekyrkje' er eit omgrep som kan misbrukast og som har ei komplisert historie. Men som uttrykk for at kyrkja har eit oppdrag med å vere kyrkje for alle som søker og alle som tek i mot evangeliet og uttrykkja for evangeliet når dei vert gjevne dei, er det eit viktig programmatisk ord. Vi må hugse at brodden i forteljinga om dei to sønene i Luk 15 rettar seg mot den heimeverande som ikkje kunne glede seg over den som fekk oppleve farens uforbeholdne nåde.
10. Det er på denne bakgrunn eg stiller meg undrande og litt trist til at det ser ut som om enkelte misjonsorganisasjonar (som NLM) no er veldig opptekne av at misjonsoppsdraget kviler på ei understreking og semje av korleis ein skal framstille fortapinga. Det flytter fokus bort frå det som er oppdraget sitt innhald: Å forkynne

Guds nåde og kjærleik i ord og handling. Vi må styrkje det kjærleiksspråket som ikkje er til å ta feil av, den opne famnen som Luk 15 fortel om.

11. La meg her leggje kort til etter å ha lese mail-diskusjonen etter møtet: Dette seier eg ikkje for å ta stilling til det dogmatiske spørsmålet om fortaping eller to utgangar av livet. Det er ein vanskeleg diskusjon, og den krev ein eigen samtale. Men mitt poeng er å spørje kva det er som skal kjenneteikne vårt misjonsoppdrag, kva er det mottakaren skal forbinde med det vi kjem med? Fortapings-varsel eller kjærleiks-teikn? Forkynning av at Guds rike er kome nær, slik Schreuder kjende seg forplikta seg til - og som det står på grava hans i Sør-Afrika, eller forkynning av at fortapinga er nær? Dette handlar om kva bilete vi vil gje av den budskapet vi forkynner. Det er dermed ikkje sagt noko om at ein ikkje skal forkynne omvending, at ein ikkje skal forkynne om Guds dom, at ein ikkje skal tale om at vi kan fortape vårt liv. Men det er i lys av det eg ovanfor har sagt, viktig å spørje kva slags makt ligg det i å tale om fortaping. Det er ingen tvil om at det har vore mykje maktbruk i slik fortapingsforkynning som har skremt menneske bort frå kyrkja og bedehuset (og sikkert nokon inn). Her treng ein verkeleg å vere sjølvkritisk, langt utover kritikk av det som er lettast å ta av fortidas overdimensjonerte fortapingsforkynning.
12. Lat meg også leggje til at etter besøk i Sør-Afrika, Sudan og Tanzania i desember, har eg fått endå større respekt for det arbeid norske misjonærar og bistandsarbeidarar har gjort og gjer i mange samanhengar. Ikkje minst for å vise i praksis at evangeliet gjeld heile mennesket, at å verte "geheilt" (tysk for frelst) eller "healed" er meir enn å verte kurerert, og at viljen til å hjelpe menneske er eit sant uttrykk for det evangeliet ein forkynner.
13. Denne verda er for sterk, har for mange vanskar, har for store utfordringar og for mykje djevleskap til at kyrkja er splitta og bruker alle sine krefter på indre strider. Nokre strider må vi ta, men det er vårt ansvar å vurdere kva konsekvensane er av vår bibelbruk, våre standpunkt, våre prioriteringar, våre uttrykksformer, vår kritikk av kvarandre og vår kyrkjepolitikk. Det viktigaste vi kan gjere i SMM er å bidra til å fokusere saman på oppdraget med å bringe evangeliet som ein god budskap for alle menneske ut til så mange som råd. Også til oss sjølve.

Olav Fykse Tveit

Utskrive etter notatar, 22.02.05

DEN NORSKE KIRKE
Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Medlemmene av arbeidsgruppa

Dato: 05.11.2004

Vår ref.: 04/168-13 EJP

Deres ref.:

Referat fra møte i arbeidsgruppa for dialog mellom Romanifolkets landsforening og Den norske kirke 30. september 2004 kl. 10.30-12

Til stede:

Anna Gustavsen (RFL)

Leif B. Larsen (RFL)

Erling Pettersen (Kirkerådet)

SAK 08/04 Referat fra møtet 9.6.04

Referatet ble gjennomgått og oppfølgingen drøftet.

Vedtak: Referatet godkjennes.

SAK 09/04 Orienteringssaker

Leif B. Larsen orienterte om erfaringene fra informasjonsrunden om kollektiv erstatning.

SAK 10/04 Erstatningsspørsmålet/St. meld. 44

RFL orienterte om status mht. oppfølging av St. meld. nr 44. Det blir nytt møte med departementet 12.10.04. Det ble presisert at både RFL, LOR og Roma står sammen i kravet om individuell erstatning.

Vedtak: St. meld. 44 drøftes på neste møte.

SAK 11/04 Forsonings Dag

RFL foreslo at det ble laget et eget opplegg for Forsonings Dag for å følge opp Kirkemøtets vedtak.

Vedtak: Saken drøftes videre 23. november

Neste møte: 23. november kl. 10-12.

Erling J. Pettersen (ref.)

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Medlemmene i arbeidsgruppa

Dato: 17.12.2004

Vår ref.: 04/168-14 AGL

Deres ref.:

Referat fra møte i arbeidsgruppa for dialog mellom RFL og Den norske kirke 23. november 04

Tilstede:

Leif Bodin Larsen (RFL)
Mona Ourom Johansen (RFL)
Erling J. Pettersen (Kirkerådet)
Anne-Grete Larsen (Kirkerådet, referent)

Forfall:

Anna Gustavsen
Arne Grønningsæter

Sak 12/04: Referat fra møtet 30.9.04

Referatet ble gjennomgått og oppfølgingen drøfta.

Vedtak: Referatet godkjennes.

Sak 13/04: Orienteringssaker

Leif Bodin Larsen orienterte om at RFL nylig har blitt med i Menneskerettighetsalliansen som skal jobbe med inkorporering av menneskerettighetskonvensjonene i norsk lov. RFL skal også delta på Bokbadet på Hersleb skole, 6. desember.

Sak 14/04: Stortingsmelding 44 (2003-2004)

Dette er en oppfølging av sak 10/04 Erstatningsspørsmålet som ble diskutert på arbeidsgruppas møte i september. RFL har lenge vært opptatt av spørsmålet om individuelle erstatninger, og det later til at Regjeringa i og med Stortingsmelding 44, "Erstatningsordning for krigsbarn og erstatningsordninger for romanifolk/tatere og eldre utdanningsskadelidende samer og kvener", signaliserer en bedring av billighetserstatningsordningen.

Vedtak: Arbeidsgruppa følger prosessen i Stortinget nøye og kontakter saksordfører.

Sak 15/04: Tekst og plakett til Gaustadsteinen

RFL har tatt initiativ til en minneplakett på Gaustadsteinen. Gravferdsetaten i Oslo har stilt seg positive til dette og har gjort et kartleggingsarbeid av gravstedet. Det vil få status som minnelund og Gravferdsetaten vil ta ansvar for stell av minnelunden. Gravferdsetaten har orientert oss om at det fins flere grupper som bruker Gaustadsteinen til minnesamlinger. Særlig gjelder dette i forbindelse med Amalie-dagene i august. Teksten på plaketten bør derfor ta sikte på å være mest mulig inkluderende. Gravferdsetaten har også kommet med innspill til teksten.

Teksten vi i fellesskap er blitt enige om er som følger:

Tilgi, men aldri glemme.

Denne plaketten er satt opp til minne om medmennesker som på ulike måter ble ofre for storsamfunnets manglende evne og vilje til å forstå deres egenart og skjebne.

*"Så gir jeg fred til den som er nær, og fred til den som er langt borte."
Jesaja 57, 19*

Vedtak:

Teksten og referatet oversendes til Gravferdsetaten som er innforstått med viktigheten av at minnelunden og plaketten kommer på plass før 7. mai 2005.

Sak 16/04: Minnestunden 7. mai 05

2005 feirer RFL 10-årsjubileum. Det vil organisasjonen gjerne markere med en litt større samling enn tidligere år. RFL ønsker at Oslo biskop forretter på gudstjenesten. Kirkerådet har reservert menighetshuset og kirka i tidsrommet 1500-1700 den 7. mai. Gravferdsetaten er også kontakta, men må kontaktes igjen for å sikre oss mot arbeid på gravlunden (men det er sannsynligvis ikke noe arbeid der den dagen siden det er en lørdag).

Vedtak: Forberedelsene til minnestunden i 2005 fortsettes.

Sak 17/04: "Forsonings dag"

RFL ønsker at det i 2005 kan feires gudstjenester med fokus på forsoning i menighetene i Den norske kirke, for eksempel på Menneskerettighetssøndagen. På lang sikt ønsker RFL at dette kommer inn i de faste dagene i kirkeåret. Dette må tas opp med Nemnd for gudstjenesteliv.

Vedtak: Kirkerådet følger opp arbeidet for liturgiske byggesteiner til forsoningsgudstjenester i 2005, og muligheten for å få "Forsonings dag" inn i det faste kirkeåret.

Sak 18/04: Stortingsmelding 15

Det ble diskutert hvordan det skal forstås at Glåmdalsmuseet ifølge Stortingsmelding 15 er en delkompensasjon til romanifolket/taterne. RFLs synspunkt er at det må innebære

stor medinnflytelse fra romanifolkets organisasjoner i utviklingen og driften av Glåmdalsmuseet. Særlig er RFL opptatt av deltakelse i Glåmdalsmuseets styre.

Vedtak: Kirkerådet tar kontakt med Knut Fossetøl og med Glåmdalsmuseet. Dersom det blir aktuelt kan Kirkerådet også kontakte Kommunal- og regionaldepartementet.

**Neste møte: 15. februar 2005, 1000-1200 på Kirkens hus.
Vel møtt!**

Ref: Anne-Grete Larsen

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Telefon: styreleder Jan Benj. Rødner 23 33 26 60 koordinator Torstein Seim 22 93 28 55

Referat fra møte i Samarbeidsrådet

Torsdag 14.10.2004 kl. 16.00 – 19.45

Vertskap: Gurduara Sri Guru Nanak Dev Ji

Til stede

Britt Strandlie Thoresen

Nazila Dabestani

Egil Lothe

Hoa Tran

Gerd Marie Ådna

Vebjørn Horsfjord

Jan Benj. Rødner

Jetinder Singh Badhwar

Joginder Singh

Sidsel Smith-Meyer

Kathrine Stenberg

Lars Gule

Bente Sandvig

Nasim Riaz

Dag Nygård

Chris Nyborg

May-Lisbeth Myrhaug

Torstein Seim

Baha'i-samfunnet

Baha'i-samfunnet

Buddhistforbundet

Buddhistforbundet

Den norske kirke ved Mellomkirkelig råd

Den norske kirke ved Mellomkirkelig råd

Det Mosaiske Trossamfund

Gurdurar Sri Guru Nank Dev Ji

Gurdurar Sri Guru Nank Dev Ji

Holistisk Forbund

Holistisk Forbund

Human-Etisk Forbund

Human-Etisk Forbund

Islamsk Råd

Norges Frikirkeråd

Oslo Katolske Bispedømme

Oslo Katolske Bispedømme

Koordinator

Orientering før møtet: Barbro Sveen og Arild Knutsen orienterer om dialogprosjekter de arbeider med for STL

1 Godkjenning av innkalling, sakliste og saker til eventuelt

Godkjent

2 Godkjenning av referater fra 14.juni 2004

Godkjent

I forhold til punkt 12 B - Tema: Hva legger de forskjellige i begrepene

trossamfunn/livssynssamfunn – her ble det spurt om når dette kommer opp.

3 Referater

a) AU 23. august

b) AU 4. oktober

I forhold til punkt 8 ble det vist til at henvendelsen burde vært oversendt

Oslo-koalisjonen.

4 Orienteringer

a) Postliste 7. juni – 27. september 2004

b) Oslo-koalisjonen..

c) HL- senteret. I forhold til planer om navneendring ble leder/AU delegert å ta seg av saken ved behov. (understreket rettet i møte 24.11.04)

- d) Neste møte onsdag 24. november hos Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige
- e) Melding om fødsel til registrert trossamfunn opphører. Jan Benj. Rødner orienterer fra et møte med Skattedirektoratet 12. oktober. Når referatet fra møtet er godkjent av partene sendes det ut til medlemmene.
- f) AU har valgt å ikke uttale seg om endringer i Kirkeloven § 36.
- g) Høring – håndheving av arbeidsmiljølovens diskrimineringsbestemmelser. Saken behandles ikke på nytt i STL. Men det enkelte medlem bes om å sende inn sin høringsuttalelse.
- h) NY: Jan Benj. Rødner representerte STL under Fredskorpsets jubileum.
- i) NY: Jan Benj. Rødner representerer STL under Dnk sitt kirkemøte 15. november.
- j) NY: Jan Benj. Rødner deltar på et møte med fylkesmennenes saksbehandlere på tro- og livssyn.

5 Forslag om endring i forskrift om trossamfunn, forskrift om tilskott til uregistrerte trossamfunn, forskrift om tilskott til livssynssamfunn

Aus reviderte forslag ble godkjent. Det gjøres visse justeringer i forhold til debatten.

I debatten ble det påpekt at en bør ha et våkent blikk i forhold til det kommunale tilskuddet: underbudsjettering og ekstrabevilgninger som ikke kommer våre medlemmer til gode.

6 Forslag til nye læreplaner i KRL faget

STL er invitert til å fungere som en referansegruppe for planforslaget til faget KRL. Ukastet er forventet å bli oversendt i midten av november.

Vedtak:

1. STL ønsker å være referansegruppe for KRL faget.
2. Dette er ikke en høring. STL skal sørge for at bredden i det norske tros- og livssynsbildet blir viderefremmet til plangruppa for KRL-faget.
3. Alle organisasjoner i STL inviteres til å delta med ett medlem. Dette meldes inn til kontoret.
Det legges opp til en åpen høring.
4. Det avsettes midler til en egen sekretær for vår referansegruppe.

7 Konferansen "Statens verdigrunnlag"

Mange tilbakemeldinger som tas med inn i rapporten for konferansen.

8 Eventuelt

- a) **Barnehageloven** – formålsparagraf – Sendes ut til alle.
- b) **Mediekurs** – Invitasjon ble delt ut.

Oslo 16. oktober 2004

Torstein Seim
koordinator

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Telefon: styreleder Jan Benj. Rødner 23 33 26 60 koordinator Torstein Seim 22 93 28 55

Referat fra møte i Samarbeidsrådet

Onsdag 24.11.04 kl. 16.00 – 19.15

Vertskap: Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige

Til stede

Britt Strandlie Thoresen	Baha'i-samfunnet
Egil Lothe	Buddhistforbundet
Gerd Marie Ådna	Den norske kirke ved Mellomkirkelig råd
Vebjørn Horsfjord	Den norske kirke ved Mellomkirkelig råd
Jan Benj. Rødner	Det Mosaiske Trossamfund
Inge Ås	Holistisk Forbund
Lars Gule	Human-Etisk Forbund
Bente Sandvig	Human-Etisk Forbund
Nasim Riaz	Islamsk Råd
Espen Lynne Amundsen	Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige
Yvonne Forsberg	Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige
Marit Kromberg	Norges Frikirkeråd
Torstein Seim	Koordinator

Orientering før møtet: Espen Lynne Amundsen orienterte om menigheten og trosgrunnlaget.

1 Godkjenning av innkalling, sakliste og saker til eventuelt

Det bemerkes at innkallingen ikke var sendt ut i god nok tid.

2 Godkjenning av referater fra 14.oktober 2004

Referatet ble godkjent med en merknad 4c. Et tillegg "...ved behov".

3 Referater

a) AU 8. november. Tatt til orientering.

4 Orienteringer

a) Postliste 28. september 2004 til 4. november.

b) Oslo-koalisjonen – ingen orientering.

c) HL- senteret. Britt S. Thoresen hadde en kort orientering.

d) Østlandske lærerstevne – Hva koster det å delta. Espen Lynne Amundsen orienterer.

På bakgrunn av orienteringen ble AU bedt om å se nærmere på en deltakelse fra STL og hvordan dette skal organiseres og finansieres.

Espen Amundsen, Marit Kromberg og Inge Ås var villige til å sitte i en arbeidsgruppe.

e) NY: Jan Benj. Rødner orienterte om diverse pressekontakt og om møte med fylkesmennenes saksbehandlere for tros – og livssynssamfunn.

5 Følgende møteplan ble vedtatt

Måned	AU møte	STL møte	Hvor/hva
Des 04	Ons 8.		
Jan 05	Tirs 11.		
Feb 05	Tirs 1	Tirsdag 15	Islamsk råd
Mars 05		Man 14	Årsmøte Kirkens Hus
April 05	Tirsdag 19		
Mai 05	Tirsdag 31		
Juni 05		Onsdag 15	Det Mosaiske Trossamfund

**6 Hva skal STL være?
Hvordan skal vi arbeide?
Hvilke saker skal vi ta opp?**

Nasim Riaz og Jan Benj. Rødner innledet.
Deretter en positiv samtale. Koordinator lager et lite notat til AU på bakgrunn av samtalen.

7 KRL - faget
Møtet om fagplanene er torsdag 25. nov. 04 i STL sin referansegruppe.
Det ble korte orienteringer fra flere på bakgrunn av de siste hendelser i saken.

8 Eventuelt

Oslo 24. november 2004

Torstein Seim
koordinator

**Protokoll fra møte i Teologisk Nemnd under Mellomkirkelig råd
Kirkens Hus, Oslo, 5.11.2004**

Tilstede: Trond Skard Dokka (leder), Halvor Nordhaug, Jan-Martin Berentsen, Åse Margrethe Berger Cameron, Gunn Elvebakk, Paul Leer-Salvesen, Bård Mæland, Aud Tønnessen, Gerd Marie Ådna, Knut Grønvik, Irene Tvedt, Christofer Solbakken

Fra sekretariatet: Olav Fykse Tveit, Vebjørn Horsfjord, Stephanie Dietrich (sekretær)

Forfall: Marianne Bjelland Kartzow

Gjester under deler av sak 14/04: Oddbjørn Leirvik og Knud Jørgensen

TN-SAK 11/04 Protokoll fra møte i Teologisk Nemnd 26.-27.5.2004

Saksdokument: Protokoll fra møte i Teologisk Nemnd 26.-27.5.2004

Kommentarer: Protokollen må rettes opp når det gjelder deltakerliste: Paul Leer-Salvesen var tilstede.

Vedtak:

Protokollen er godkjent med de endringer som er foreslått.

TN-SAK 12/04 Orienteringssaker

Saksdokumenter:

- TN 12/04-1: Rapport fra det 38.økumeniske sommerseminar i Strasbourg, 1.-8.juli 2004, v/ Irene Tvedt
- TN 12/04-2: Report from Faith and Order Plenary Commission meeting in Kuala Lumpur, Malaysia, by Aud V.Tønnessen, plus diverse avisartikler til samme tema
- TN 12/04-3: Referat fra KEK's kommisjon "Churches in Dialogue", Aarhus, 23.-27.mai 2004, ved Halvor Nordhaug
- TN 12/04-4: Protokoll Mellomkirkelig råd 1.-2.juni 2004, Fredrikstad
- TN 12/04-5: Protokoll Mellomkirkelig råd 9.-12.9.2004, Geneve
- TN 12/04-6: "Reconfiguration of the Ecumenical Movement", Nya Valamo II, 15.-17.6.2004, Rapport ved V.Horsfjord
- TN 12/04-7: LVF's rådsmøte Geneve 1.-7.9.2004, rapport ved V.Horsfjord
- TN 12/04-8: Referat Styremøte Norges kristne råd, 25.5.2004 og Norsk Teologisk Samtaleforum 28.5.2004

- TN 12/04-9: Second Porvoo Theological Conference 23.-27.9.2004. Report and Recommendations
- TN 12/04- 10 Report on Porvoo Diaconal Meeting 29.6.2004, London
- TN 12/04- 11: *Muntlig rapport* om møte i den internasjonale luthersk-ortodokse dialogkommisjonen 7.-15.10.2004, Romania v/ Stephanie Dietrich (skriftlig rapport vil foreligge på møtet)
- TN 12/04- 12: Rapport om konsultasjon mellom CPCE og anglikanske kirker i Storbritannia og Irland 22.-24.10.2004, Liebfrauenberg, Frankrike, v/ Stephanie Dietrich
- TN 12/04-13: Rapport om møte i Porvoo Contact Group og Porvoo Theological Conference 21.-28.9.2004, Island, v/ Stephanie Dietrich

Vedtak:

- Sakene tas til etterretning/orientering.

TN-SAK 13/04 Diakonal tjeneste i Den norske kirke, orienteringssak (KM sak)

Saksdokumenter:

TN 13/04: KM 8.1/04 Saksorientering og saksutredning "Diakonal tjeneste i Den norske kirke, med hovedvekt på diakontjenesten og embetsforståelsen"

TN 13/04-2: Diverse avisinnlegg til saken

Vedtak:

Saken drøftet.

TN-SAK 14/04 Religionsteologi

Saksdokumenter:

1. Kirkenes Verdensråd: "Guidelines on Dialogue with People of Living Faiths and Ideologies" (1979)
2. Kirkenes Verdensråd: "Ecumenical considerations for dialogue and relations with people of other religions. Taking stock of 30 years of dialogue and revisiting the 1979 guidelines".
3. Evangelische Kirche in Deutschland: "Christlicher Glaube und nichtchristliche Religionen. Theologische Leitlinien" (2003)
4. Tværkulturelt Center (Danmark): "Takt og tone i religionsmødet"
5. Retningslinjer om religionsmøtet fra Porvoo-konferanse i Oslo desember 2003, foreløpig norsk oversettelse.

Knut Jørgensen og Oddbjørn Leirvik innledet til samtale. Deres innlegg følger som vedlegg til protokollen.

I etterkant av samtalen med Jørgensen og Leirvik drøftet nemnda på hvilken måte man ville jobbe videre med tematikken. Nemnda anså det ikke som realistisk å bli ferdig med et omfattende dokument om religionsteologi i løpet av denne våren, slik at det ville være mulig å legge det frem på Kirkemøtet 2005. Det kan derimot være realistisk å legge frem et kortere dokument (1-2 sider) om premissene for religionsdialog og religionsmøte på Kirkemøtet 2005, der nemnda gjerne vil trekkes inn som ressursgruppe under arbeidet. Ved siden av dette, vil nemnda arbeide videre med et større grunnlagsdokument over en lengre periode, muligens på størrelse med dokumentet fra EKD.

Vedtak:

1. Teologisk nemnd takker Oddbjørn Leirvik og Knud Jørgensen for innledningene.
2. Teologisk nemnd ønsker å arbeide videre med temaet og utarbeide et religionsteologisk grunnlagsdokument.
3. Teologisk nemnd ber Gerd Marie Ådna, Jan-Martin Berentsen, Bård Mæland og Paul Leer-Salvesen om å danne en arbeidsgruppe som særskilt arbeider videre med utformingen av et utkast til dokument.

TN-SAK 15/04 Dialog mellom CPCE og Baptistkirkene i Europa og dokument fra Faith and Order: "Towards Mutual Recognition of Christian Initiation". TNs vurdering og forslag til høringsuttalelse

Saksdokumenter:

1. **TN 15/04-1:** "Der Anfang des christlichen Lebens und das Wesen der Kirche"/"The Beginning of the Christian Life and the nature of the Church", med følgebrev
2. **TN 15/04-2:** Rundbrief-Circular GEKE/CPCE 15.9.2004 (tidligere navn: Leuenberg kirkefelleskapet)
3. **TN 15/04-3:** Utdrag av TN-protokollen høsten 2003, TN-SAK 16/2003
4. **TN 15/04-4:** Faith and Order dokument "One baptism: Towards Mutual Recognition of Christian initiation", Faverges II/revised, med følgemail fra Tom Best, Faith and Order

Bakgrunn:

1. Den norske kirke har vært involvert i GEKEs dialog med den baptistiske føderasjonen i Europa gjennom Ernst Baaslands deltakelse. (GEKE: "Gemeinschaft evangelischer Kirchen in Europa"/tidligere: Leuenberg kirkefelleskap). Tidligere har nemnda drøftet hvilke aspekter ved denne dialogen som burde følges opp fra Den norske kirkes side og kommet med innspill til Ernst Baasland (jfr. TN-protokoll 16/2003 med vedlegg).

Det var i denne sammenheng viktig for nemnda å understreke at vi som luthersk kirke ikke under noen omstendigheter kunne ha alter- og prekestofelleskap med kirker som praktiserer gjendåp/ voksen- /troendes dåp. Videre ble det tematisert på hvilken måte/hvorvidt man i det hele tatt kan ha forpliktende avtaler med kongregasjonalistiske kirker.

Nå foreligger resultatet fra denne dialogrunden, og dokumentet er sendt til høring til GEKEs medlemskirker. I innledningen understrekes det: "Der Dialog EBF-GEKE erhebt nicht den Anspruch, die theologischen Kontroversfragen vollständig zu erörtern oder alle Elemente der vielfältigen Übereinstimmungen in Lehre und Praxis aufzuzählen" (2). Videre sies det: "Es war für uns eine bittere Erkenntnis, dass die Voraussetzungen für eine volle Kirchengemeinschaft nach dem Verständnis der Leuenberger Konkordie derzeit noch nicht gegeben sind."

Verken GEKE eller EBF kan gjøre vedtak på vegne av alle sine medlemskirker. Kirkene oppfordres derfor til lokale bilaterale dialoger i sine land, og til å vurdere dialogresultatene og gi en tilbakemelding til sekretariatet for GEKE i Berlin. På GEKEs generalforsamling i 2006 skal teksten diskuteres og videre skritt planlegges.

2. Det andre dokumentet som ble lagt frem for nemnda er et utkast fra **Faith and Order** om dåpen. Teksten er under utarbeidelse, og Den norske kirke v/ TN er blitt forespurt spesielt om å komme med innspill under prosessen.

Vedtak:

1. Teologisk nemnd ber sekretariatet om å utarbeide et fremlegg til høringssvar til dokumentet fra GEKE på grunnlag av samtalen i nemnda. Teksten drøftes på nemndas møte april 2005.
2. Teologisk nemnd ber sekretariatet om å utarbeide et svar til Faith and Order på grunnlag av samtalen i nemnda, etter samråd med nemndas leder.

TN-SAK 16/04 Kirkeforståelsen (orienterings sak)

Saksdokumenter:

- TN 16/04-1: Utkast til dokument om kirkeforståelse (versjon per 26.10.2004)
- TN 16/04 -2: TN's høringssvar ved Trond Skard Dokka (til tidligere versjon av dokumentet)

Vedtak:

Saken drøftet.

TN-SAK 17/04 Eventuelt

Det ble tematisert hvem som kan uttale seg på vegne av nemnda, og hvorvidt nemndas leder alene kan foreta slike uttalelser. På grunn av svært korte tidsfrister avga nemndas leder en uttalelse om Sak 16/04 (Kirkeforståelsen) som svar på en uformell høringsrunde Kirkerådet arrangerte.

Nemnda konkluderte med at nemndas arbeidsutvalg vanligvis skal konsulteres hvis ikke nemnda i sin helhet kan avgi sine uttalelser under nemndas møter. I dette tilfellet var det praktisk umulig å få til en slik prosess, siden Kirkerådet hadde sendt ut saken med svært korte tidsfrister.

Vedtak:

Saken drøftet.

TN-SAK 18/04 Møtedatoer 2005

Torsdag/fredag 7.-8.4.2005 (fra klokken 15 på torsdag til klokken 15 på fredag)

Fredag, 16.september (eventuelt begynne klokken 15 på torsdag, avhengig av saksmengden)

2 vedlegg: Innledningene sak 14/04 fra Leirvik og Jørgensen

Oddbjørn Leirvik:

TYDING AV LIKSKAP OG FORSKJELL, PÅ VEG MOT EIN MEIR FORSTYRRANDE RELIGIONSTEOLOGI

Bidrag til samtale om religionsteologi i Norsk Teologisk Nemnd, 5. november 2004.

Utgangspunktet for denne refleksjonen omkring religionsteologi er triaden eksklusivisme, inklusivisme og pluralisme som den britiske teologen Alan Race *Christians and Religious Pluralism* introduserte i ei bok frå 1983.¹ Som undertittelen "Patterns in the Christian theology of religions" viser, var mønsteret meint som ei klassifikasjonshjelp i høve til kjende religionsteologiske posisjonar innanfor kristendommen. Når ein spør om Race sitt tredelte skjema gir relevante kategoriar for religionsteologien i dag, må ein skilje mellom klassifikasjonsskjema og navigeringshjelp. Faren ved bruke eit klassifikasjonsmønster til teologisk navigeringshjelp, er at religionsteologien på denne måten kan bli grunnleggjande sjølvopptatt. Eit fellestrekk ved mange former for religionsteologi er då også at vi prøver å plassere dei andre innanfor vårt *eige* teologiske univers, kva anten dette kan karakteriserast som eksklusivistisk, inklusivistisk eller pluralistisk.

Om vi skal kome vidare i den religionsteologiske refleksjonen, må kanskje første bod vere at vi lar den religiøst sett andre forstyrre vår trong til å systematisere. Alle klassifikasjonssystem har eit element av vald i seg. Med ein allusjon til Levinas: den Andre er liksom Gud ugripeleg, og alle forsøk på å plassere den Andre i eit system står i fare for å bli overgrep. Derfor treng vi, slik eg ser det, ein meir forstyrrende religionsteologi enn det Race sin triade gir rom for.

Sjølv tenkjer eg at ein religionsteologisk refleksjon må ta utgangspunkt i dei to grunnleggjande erfaringar vi som kristne gjer i møte med den religiøst sett andre: erfaringa av likskap og erfaringa av forskjell. Korleis tydar vi den doble erfaringa av gjenkjenning og framandkjensle?

ERFARING AV LIKSKAP

Alle som går inn i eit opent religionsmøte, vil gjere erfaringar av gjenkjenning. Vi kjenner igjen noko av vårt *eige* hos den andre. Ein del likskapar er overflatiske, i den forstand at tilsynelatande like ord og omgrep (endå til personar) inngår i markert forskjellige referansesystem i dei ulike religionane. Sjølv om både kristne og muslimar trur på Jesus og kan ha fleire konvergerande element i sine bilete av Jesus, spelar Jesus ei markert ulik rolle innanfor dei to trusuniversa. Også det grunnleggjande faktum at alle religiøse menneske har ei gudstru, er ein overflatisk likskap. Om vi tar heile spekteret av gudsforestillingar på alvor er forskjellane meir slåande enn likskapane. Det gjeld vel å merke ikkje berre mellom religionane, men også innanfor dei. For meg som kristen teolog er det ikkje utan vidare noka god nyheit at nitti prosent av amerikanarane trur på Gud. Kva for ein Gud dei trur på er eit meir interessant – og forstyrrende – spørsmål.

Men det faktum at forskjellane i gudsbilete og trusforestillingar kan vere enorme innanfor ein og same religion, tyder også at erfarte likskapar i trua sitt landskap går heilt på kryss og tvers av etablerte religionsgrenser. Sjølv når vi orienterer oss som lutheranarar i det fleirreligiøse landskapet, vil vi kunne kjenne igjen sentrale element i vår eigen konfesjon i andre religiøse system.

¹ Alan Race: *Christians and Religious Pluralism. Patterns in the Christian Theology of Religions*, London: SCM Press, 1983.

Lat meg som illustrasjon på erfaring av likskap gi tre eksempel på gjenkjenning av trusrettfjerda på tvers av religionsgrensene. Den første artikkelen Notto R. Thelle skreiv på 1970-talet om buddhisme og kristendom i *Norsk Tidsskrift for Misjon*, etter at han hadde blitt symjedyktig på japansk, bar tittelen "Et buddhistisk Romerbrev".² Her utfaldar han nådelæra i Det reine lands buddhisme, ei buddhistisk retning som spring ut av trua på Amida Buddha og hans paradís og fekk fastare former i Japan på 1200-talet under reformatoren Shinran. I artikkelen viser Thelle kor radikal nådelæra er i Det reine lands buddhisme, eit "land" berre opnar seg for den som erkjenner si manglande evne til å oppfylle den åndelege disiplinen som strengare variantar av buddhisme føreset. Liksom i paulinsk og luthersk teologi, er nåden proporsjonal med synda. Trua har sitt feste i den reine nåden, ikkje i åndeleg disiplin eller lovgjeringar. Også Karl Barth refererer i sin *Kirchliche Dogmatik* til denne forma for buddhisme som ei form for "japansk protestantisme".

Theodor Jørgensen har eit tilsvarande perspektiv i ein tyskspråkleg artikkel frå 2000 med overskrifta "Kan ein ikkje-kristen bli rettferdiggjort ved tru?".³ Med tilvising til Luthers teologi seier Jørgensen at trusrettfjerda peikar mot ei menneskeleg grunnerfaring som er fundamental og potensielt interreligiøs. Jørgensen eksemplifiserer dette med ein tekst frå den hinduiske bhakti-fromheita der den bedande legg sine tallause synder fram for Guds kjærleiksfulle hjarte og lovprisar Gud som har frigjort han frå eigenkjærleiken sitt fengsel.

Også innanfor delar av det islamske trusuniverset kan ein luthersk teolog kjenne igjen trusrettfjerda si grunnerfaring. Når mine studentar arbeider med forholdet mellom islam og kristendom, les dei mellom anna ein tekst av 1200-talsmystikaren Rumi om "Mannen som såg seg tilbake på veg til helvete".⁴ Framfor augo sine ser han den stakkars mannen ein svart rull der hans mange misgjerningar står oppskrivne. Han vedkjenner at han sanninga om hans liv er endå verre enn kva som står skrive. Men i staden for å fortvile, vender han seg om ein siste gong til den nåden han har lært å kjenne ved å resitere Koranens omkvad "I namnet åt Gud den nåderike, den miskunnsame". Han seier til Gud: "Eg vender meg endå ein gong til den reine nåden, utan omsyn til mine gjerningar". Og Gud seier til domsenglane: "Før han tilbake, for han miste aldri vona på Meg ... Eg vil berge han og stryke ut alle hans misgjerningar".

Korleis tyder vi – som (lutherske) teologar – slike fundamentale erfaringar av gjenkjenning, på tvers av trusgrensene? Skapingsteologisk, i lys av Løgstrup sine tankar om dei tillitsskapande, spontane livsytringar som held alt liv oppe? Kristologisk, som uttrykk for den frelsande Kristus sitt løynde nærvær i alt det skapte? Eller pneumatologisk, som uttrykk for Ånda som (skapande og frelsande) går ut frå både Faderen og Sonen?

ERFARING AV FORSKJELL

Like utfordrande som å tyde grunnleggande gjenkjenning er det å tyde forskjellserfaringar og den framandkjensla som ofte kan fylle oss når vi støyter mot etiske eller trusmessige førestillingar som definitivt ikkje er våre egne. Det er ikkje vanskeleg å finne eksempel på trusførestillingar i andre religionar som står i klar motstrid til det som for meg er kjerna i kristendommen. Men også når det gjeld forskjellar er det for meg ei grunnleggjande erfaring at desse går heilt på tvers av religionsgrensene. Mest openbert gjeld dette kanskje i etikken. Ikkje i nokon av dei mest brennbare etiske spørsmåla, kva anten desse gjeld krig og fred, sosial rettferd, forholdet mellom kjønna eller seksualmoral, går skiljelinene langs

² Notto R. Thelle: „Et buddhistisk Romerbrev“, *Norsk Tidsskrift for Misjon* 1974: 3, s. 129-154.

³ Theodor Jørgensen: "Kann ein Nicht-Christ durch Glaube gerechtfertigt werden? Religionstheologische Überlegungen zur Heilsfrage", i *Zutrauen zur Theologie. Akademische Theologie und die Erneuerung der Kirche* (hrsg. Anne-Katrin Finke und Joachim Zehner), Wichern Verlag, 2000, s. 373-380.

⁴ "The man who looked back on his way to hell", frå Jalaluddin Rumis *Mathnawi V*: 1815, på engelsk i Reynold A. Richardson: *Rumi. Poet and Mystic* (Oxford: Oneworld 1998), s. 56f.

religionsgrensene. Vi har ulike etiske språk, ja. Men når vi tar stilling i konkrete moralske spørsmål, står vi overfor heilt fundamentale og ofte svært smertefulle forskjellar *innanfor* religionsfelleskapa. Og sjansane er tilsvarande store for kontroversielle etiske alliansar *på tvers* av religionsgrensene.⁵

Også når det gjeld teologiske spørsmål, er dei religionsinterne forskjellane ofte like store som dei interreligiøse. Det inneber også at likskapar mellom bestemte måtar å tenkje teologisk på ikkje berre kan skape gjenkjenning men også framandkjensle på tvers av religionsgrensene. Dei nominerte bispekandidatane i Oslo er ikkje åleine om å kjenne eit ubehag ved meir banale versjonar av den kristne fortapingslæra som lovar evig frelse for dei som tar i mot Kristus som sin Herre og Frelsar og evig fortaping for dei som ikkje tar imot han. Då Misjonssambandets *Utsyn* nyleg utførte ein dogmatisk bispetest var dette ein av dei teologiske påstandane som kandidatane skulle svare ja eller nei på: "Kristus skal dømme de utvalgte til evig liv, men de ugudelige til evig pine".⁶ Tidlegare i år fann Misjonssambandet også grunn til å oppjustere trua på helvete. Misnøgde med ei meiningsmåling som viste at berre 2,7 % av dei spurde trudde at det finst eit helvete, bestilte Misjonssambandet ei ny måling og greidde å få prosenten opp til 11. Her står det i følgje *Utsyn*-redaktør Espen Ottosen om sjølve eksistensen til organisasjonen hans: "Dersom bevisstheten om en dobbel utgang ved livets slutt faller bort, blir det umulig å forklare hvorfor vi driver med misjon."⁷

No er ikkje konservative kristne åleine om å tale slik om fortaping og helvete. *Avisa Dagen*, som openbert tar mål av seg å vere ein spydspiss i åndskampen mot islam, fylte nyleg andresida med eit "Synspunkt" ved Andreas Skollevoll som presenterte eit utval Koransitat som i sterke ordelag trugar dei "syndefulle" og "vantru" med helvete.⁸ Eit av dei versa som vart sitert i *Dagen* finn vi i sure 9: 69 "Allah har lovet hyklerne, og de vantrø, helvetesild. Der skal de være og bli. Dette er passende for dem. Allahs forbannelse hviler over dem, og de har en evig straff i vente."

Sjolv har eg ei sterk framandkjensle både i høve til dei siterte delane av Koranen og til konservative kristne sin iver etter å halde liv i helvetesførestillingane. Ironien i dei nemnde eksempla er at konservative kristne som går til åtak på islamsk domsforkynning, ikkje ser at tendensen til å dømme annleis truande til helvete er eit *felles* problem i islam og kristendom. Men for mange er den slåande likskapen uerkjent. I den nemnde utgåva av *Dagen* står innlegget om Koransitat side om side med ein leiarartikkel som rosar *Utsyns* bispetest.

Poenget mitt er ikkje å avskrive tanken om fortaping. Den skræmende tanken om at det er mogeleg å tape si sjel, også for evig, høyrer til vårt fellesmenneskelege grunnvilkår. Men for meg er ikkje spørsmålet om frelse eller fortaping eit spørsmål om kva religion ein tilhøyrer. Det går djupare og er meir forstyrrende enn som så.

FLEIRE FRELSER?

Finst det så meir opnande måtar å tale om frelse, eventuelt også fortaping, på? Og er det slik som *Utsyn* også ville ha stadfesta i sin bispetest, at "Troen på Jesus er nødvendig for å bli frelst"?⁹

For meg er ikkje alternativa i religionsteologien frelse i Jesu namn og fortaping i alle andres. Men alternativet er heller ikkje at religionane er ulike vegar til same frelse. Ein kristen

⁵ Til ei nærare drøfting av dette, sjå Oddbjørn Leirvik: "Global Ethics and Moral Disagreement after September 11, 2001: a Christian-Muslim Perspective", i *Studies in Interreligious Dialogue* 1: 2003, s. 18-29

⁶ I følgje *Vårt Land* 27. oktober 2004, s. 12.

⁷ I følgje *Vårt Land* 16. april 2004, s. 5.

⁸ *Dagen* 29. oktober 2004.

⁹ *Vårt Land* 27. oktober 2004, s. 12.

religionsteolog som eg har late meg utfordre av dei siste åra er amerikanaren Mark Heim som er kjend for bøkene *Salvations* (1995) og *The Depth of the Riches* (2001). Den sistnemnde har undertittelen "A Trinitarian Theology of Religious Ends".¹⁰ Mark Heim kritiserer teologar som hevdar at religionane er ulike vegar til det same målet og peikar på at den mest rigide eksklusivist og den mest radikale pluralist paradoksalt nok er samde om ein ting, nemleg at det berre finst eitt religiøst mål. Spørsmålet for dei er berre korleis kan kome dit, langs ein eller fleire vegar. I staden, seier Heim, må vi tenkje at religionane viser *ulike vegar til ulike mål*.

Om ein opnar seg for ein slik måte å tenkje på, blir spørsmålet om frelse eller ikkje omforma til eit spørsmål om det kan finnast ulike "salvations" – eller som Heim no uttrykker det, ulike "religious ends", dvs. forskjellige former for fullbyrding av den menneskelege eksistens. Sjølv slår Heim fast: "there is more than one real religious end, final human state or fulfillment".

På denne måten opnar han også ei ny dør til det litt forterpa spørsmålet om Kristus er unik eller ikkje (som ved sidan av paradigmet til Race har dominert mykje av den religionsteologiske debatten frå slutten av 80-talet). Som Heim seier det: liksom Kristus er den einaste vegen til den frelsa som Kristus tilbyr, er den buddhistisk disiplin den sannaste vegen til den forma for opplysing som er karakteristisk for buddhismen. Medan den kristne frelselæra er prega av eit relasjonelt kjærleiksspråk, er den buddhistiske opplysinga karakterisert ved ordlaus tomheit, og den hinduiske frelselæra ved tanken om ein guddommeleg immanens der menneskesjela og Gud er to sider av same sak. Alle tre religionane seier i følgje Heim noko sant om det yttarste tilveret, og peikar samtidig på tre ulike former for fullending av menneskelivet (i Gud).

No tenkjer Heim også trinitarisk om religionane sine ulike bilete av frelsa eller fullendinga. Det ligg vel i korta at Heim meiner at kristendommen er den religionen som – gjennom trinitetslæra – best sameinar dei ulike dimensjonane ved den yttarste røyndommen som på same tid fylt og tom, personleg og upersonleg, immanent og transcendent, skræmmande og tillitsvekkande.

ER SÅ KRISTUS UNIK?

Faren ved Heim sitt paradigme er at ein kan kome i skade for å låse dei ulike røyndomstolkingane og frelsesforståingane til kvar sine religionar. I røynda hyser jo religionane også for frelselæra sin del kanskje like store forskjellar internt som seg i mellom. Slik er det også for kristendommen sin del. Om vi tar heile det økumeniske mangfaldet med i blikkfeltet, er det ikkje lett å finne ei samlande tyding av Kristus som Sanninga eller ei felles formulering av den kristne soteriologien. Korleis skal vi då formulere vedkjenninga til Kristus som Vegen, Sanninga og Livet, dersom også Kristus (slik han faktisk blir forkynt og trudd i kyrkjene) opnar ulike vegar til ulike sanningar og ulike "frelser" eller måtar å fullende livet på?

Eg meiner ikkje at alle religionar, eller alle måtar å forkyne Kristus på, er like sanne. Men poenget mitt er at somme tider kan den indrekristne forskjellserfaringa like påtrengande som den interreligiøse. Korleis tyder vi *den* erfaringa, religionsteologisk?

¹⁰ S. Mark Heim: *The Depth of the Riches. A Trinitarian Theology of Religious Ends*. Grand Rapids, Michigan: William B. Eerdmans, 2001. Eit samandrag av synspunkta hans finn ein i boka *Theology and the Religions: A Dialogue* (red. Viggo Mortensen, Grand Rapids, Michigan: William B. Eerdmans, 2003), under tittelen "The Depth of the Riches: Trinity and Religious Ends" (s. 387-402).

Kristus i en multireligiøs verden

1. Møtet med en annerledes hjemlig kontekst

En undersøkelse i Århus by (publisert i boka *Religiøs mangfoldighet, 2004*) oppregner 138 forskjellige grupper, hvorav de 63 er folkekirkesogn, mens det i tillegg er 75 ulike andre religiøse grupperinger i Århus.

Det er ingen vei tilbake til det mono-religiøse samfunn.

I den multireligiøse situasjon kan den enkelte godt være tilknyttet mer enn en religion(jmf. boka *Troen er løs, 2001*). Religionene funksjonsoppdeles: noen handlinger ivaretas av en, andre av en annen religion (slik man gjør i Japan): Det er nærmest ingen grenser for hvor mye man kan tro på.

(I andre deler av verden er kristendommen inne i en forrykende vekst nettopp i områder hvor det religiøse bilde er langt mer blandet enn hos oss. Jf. Phil Jenkins bok *The Next Christianity 2002*)

Spørsmål fra den multireligiøse situasjon:

- Kan det være mer enn en sann religion?
- Hvordan forholder man seg tolerant over for andre religioner uten å kompromittere egen tro?
- Hva skjer det med ens egen tro når man går i dialog med "de andre"?
- Kan ulike religioner peke i samme retning mot det samme endegyldige målet?

Slike spørsmål var mindre påtrengende så lenge vi levde i ly av den konstantinske kirketradisjon. Dagens spørsmål er først for alvor blitt nære i løpet av siste halvdel av det 20. århundre. "De andre" er blitt en del av den virkelighet man ikke bare som teolog, men også som "alminnelig" troende kristen må ta stilling til.

Fins det hinsides religionsteologiens vanlige tre blodtyper (*eksklusivisme, inklusivisme, pluralisme*) egnede modeller? Blir blodtypene for statiske og uten evne til å avspeile multireligiøsiteten slik den gjennom hele historien har vært kjent i kulturer og land uten for vesten? Kan virkeligheten systematiseres i slike svart/hvite kategorier?

De tradisjonelle paradigmene kan virke pedagogisk gode, men blir lett til stereotyper. De fleste av oss ville neppe finne oss til rette innen bare ett paradigme. Det er betegnende at selv en tradisjonel eksklusivist som engelskmannen Chris Wright prøver å finne en annen etikett, som han kaller "soft, or non-restrictive, eksklusivist" – en ikke-restriktiv eksklusivist. Kategoriene kan derfor fort bli utvannet gjennom en rekke nyanser, som for eksempel *overordnet inklusivisme* (en annen religion innordnes, som en slags "undersannhet" i ens eget sannhetssystem) og *underordnet inklusivisme* (man underordner ens egen religion den "konkurrerende sannhet"). Skal vi komme til rette med det bibelske materiale tror jeg man tvinges til å kombinere flere af paradigmene. Der er sider ved evangeliet som er eksklusive, mens andre sider er mer inklusive – og læren om Gud som almektig skaper og opprettholder er en tro vi som kristne deler med alle monoteister.

Andre spørsmål inn i den multireligiøse situasjon:

- ❖ Kan religionene overhodet sammenlignes, eller er de så ulike og mangfoldige i mål og strukturer at sammenligning ingen mening gir?
- ❖ Mener religiøse mennesker i det hele tatt det samme når de bruker ord som "lov", "frelse" eller "frihet" på tvers av religionene?
- ❖ Er tradisjonene så grunnleggende forskjellige at vi verken stiller de samme spørsmålene eller forventer de samme svarene?
- ❖ Er hele religionsbegrepet noe den vestlige verden har bygget opp omkring kristendomsmodellen – og fordi vi ønsker systematikk? Har vi på den måten trukket vår religionsforståelse ned over andre livstydninger? (Jf. at det var den britiske kolonimakten som i det 19 årh. samlet hinduisme som én sammenhengende religion).

"Akseptmodellen" – en fjerde kategori: Her aksepterer man forskjelligheter mellom religionene og kaller på en fornyet misjonspraksis med omvendelse for øye: Det gjør en forskjell om man er kristen eller muslim.

2. Hva er det blitt av sondringen mellom evangelium og religion?

Hva skjer når kristendommen blir "en religion"?

- ✓ Vi mister et utgangspunkt for en religionskritikk
- ✓ Vi gir opp forestillingen om kristendommen som offentlig sannhet og underkaster den en relativisering.
- ✓ Vi beveger oss i retning av en gnostiserende kristendomsforståelse som går godt sammen med den vestlige tidsånds religiøsitet (Arendt 2004)

Vi kan gjerne kritisere Barth, men er vi samtidig på vei tilbake til å ta vårt utgangspunkt i fromhetslivet og den religiøse opplevelse (slik liberal- og erfaringsteologien gjorde, inklusive Karl Ludvig Reichelt) – i stedet for å ta utgangspunkt i Guds åpenbaring? Hvis alt er "religion", hva er da kristentroens egenart? Kristentroen er ikke adekvat forstått hvis den defineres ut ifra den religiøse opplevelse alene.

Leslie Newbigin hevder at vår kultur har etablert en dualistisk virkelighetsforståelse hvor fakta hører til i det offentlige rom, mens tro og verdier hører til i det private rommet. Blir ikke en slik henvisning av religionen "kristendom" til det private rom noe i retning av en fornektelse av inkarnasjonen?

Når kristentroen er en bekjennelse til Jesus Kristus som Herre, da er han ikke bare min herre eller kirkens herre, men hele skapningens Herre. Derfor kan kristentroen ikke avfinne seg med å bli forvist til kun å ha gyldighet for den enkelte. Kristentro er ikke en esoterisk "viten" eller gnosis for innvidde sirkler. Kristentroen kan dypest sett ikke anerkjenne at det fins mer enn en virkelighet – den virkeligheten som Kristus er Herre over.

Går det an å fastholde og akseptere pluralismen og vår multireligiøse situasjon – samtidig med at jeg utfordrer den? Jeg utfordrer den fordi jeg insisterer på at det finnes noe som heter sannhet. Newbigin skjelner her mellom to former for pluralisme: "agnostic pluralism" og "committed pluralism" (*The Gospel in a Pluralist Society* 1989). Committed pluralism tar andre religioner på alvor, våger ut fra det egne utgangspunkt å stille spørsmål ved de andres trosgrunnlag, avslører det dogmatiske trosgrunnlaget, overlater ikke det felles rommet til fakta og objektivitet.

3. "... ikke frelse i noen annen"

Kristen misjon handler om troen på Jesus og om å vitne om ham i møtet med andre mennesker som tror annerledes. Og derfor tvinges vi til tenke gjennom hva vi mener om Kristus (Matt 16, 13-28). Det er ved Cæsarea Filippi Jesus spør disiplene: "Hvem sier folk at menneskesønnen er?" – midt i et område og en verden fylt med templer for forskjellige guddommer. Og det var her han utfordret disiplene til selv å svare: "Hvem sier dere at jeg er?". Bekjennelsen til Kristus handler altså om mer enn rett tro (ortodoksi); den handler om et eksistentielt forhold til en person. Og vi husker Peters svar: "Du er Kristus, Messias" – en triumferende bekjennelse – som umiddelbart etter settes i relieff av Jesu forutsigelse av sin lidelse og død. Denne dobbelthet av triumf og lidelse til døden er viktig dersom vi skal fastholde Kristus-bekjennelsen som noe helt annet enn misjonsimperialisme: "Uniqueness" er altså ikke det samme som "superior"; kanskje har det snarere noe å gjøre med et kjærlighetsspråk, hvor jeg klynger meg til mesteren som min eneste utvei. Og dermed mindre å gjøre, i hvert fall i første omgang, med rent læremessige påstander, som til og med kan anvendes til å ekskludere andre fra kirke og kristent fellesskap.

Vi blir fortalt at kirken står overfor en ny situasjon som kaller på en radikal omformulering av den kristne tro (Paul Knitter etterlyser "en revideret kristologi"). Det er jo ikke sant. Den verden som de første kristne brakte troen til var en religiøst mangfoldig verden, og i denne verdenen med mange herrer og mange guder måtte kristne finne ut av hva det egentlig betød at Jesus var Herre. Derfor ble de tre første århundrer av kirkens og misjonens historie en tid hvor man kjempet på livet løs med en omliggende synkretisme. Når det er sagt er det samtidig sant at vi lever i vår tid – en tid som stiller nye alvorlige globale, sosiale, politiske, økologiske utfordringer – en tid hvor nye generasjoner på nye måter leter etter "frelse", uten innbyrdes å mene det samme med begrepet. Også jeg som kristen søker – etter svar, løsninger, livsstil – men jeg tror altså at jeg har funnet den avgjørende nøkkel, den sanne og levende vei i Jesus. Leslie Newbigin bruker begrepet "master-clue" eller hovednøkkel for å beskrive hva han mener med at Kristus er den enestående: "Den kristne peker på Jesus som hovednøkkelen i vår felles søken etter frelse og inviterer andre til å følge" (1989: 158). Og sant er det at vi underveis i misjonens historie har misbrukt nøkkelen når vi som kristne befant oss i maktposisjoner, men det er fremdeles den samme nøkkelen de unge kirker bruker i dag – især de kirker som de siste årtier har opplevd en eksplosiv ekspansjon. *At Jesus er min hovednøkkel betyr at jeg finner sannheten i et liv i lydighet etterfølgelse av den Jesus Kristus som jeg kjenner fra hans liv i fellesskap med sine disipler, i troskap mot overleveringen om ham, og i åpenhet mot all sannhet som måtte komme for dagen i menneskehetens historie.*

Det har blitt påstått at "uniqueness" er et vestlig begrep og problem. Felix Wilfred (se Dupuis 2001: 84f) mener at begrepet avspeiler en debatt mellom vestlige fraksjoner – liberale, konservative, pluralister. Sett fra hans indiske perspektiv er det ikke bruk for den slags språk. Det er nok mulig at en del av de dogmatiske konklusjoner bærer preg av et vestlig ønske om å definere og ekskludere, men de fleste av de kirker jeg igjennom min tid har kjent og arbeidet med i to-tredjedels verdenen – og da især i Afrika og det fjerne Østen – har eksklusivt bekjent troen på den historiske Kristus som eneste vei til frelse – og enkelte ganger lagt enda mer vekt på livets to utganger enn jeg ville ha gjort i min forkynnelse.

Min konklusjon er derfor, at mens begreper og bilder til å formulere at Kristus er den enestående kan skifte, finner vi saken og bekreftelsen av "uniqueness" med stort sett samme vekt i alle de nytestamentlige skrifter så vel som i alle kristne trosbekjennelser. Dette krav på "uniqueness" på vegne af ett menneske, Jesus fra Nasaret, og det dermed sammenhørende

krav på universell betydning har igjennom hele historien vært det sentrale særpræg for den kristne tradisjon. Misjonshistorikeren Adrian Hastings sier det slik:

Benekter man det enestående og forsvarer kristendommen som det europeiske vestens folkereligion, forneker man på samme tid kristentroen, hvor mange stumper og deler av kristent vrakgods man så ellers kan benytte seg av. Holder man fast i det enestående og det universelle, holder man samtidig fast i det kristne syns kontinuitet og vitalitet, hvor mange stumper og deler man så ellers kaster over bord som ubrukelige (Hastings 1990:27f).

Samtidig holder NT hele tiden sammen det enestående med det universelle: Kristus er Herren over alle folk. Frelsesbudskapet er et universelt tilbud, men handler om den unike Kristus. Johannes erklærer at Gud elsker *verden* og sendte *sønnen*: "Gud sendte sin *enbårne sønn* til *verden* for at vi kunne leve ved ham" (1 Joh 4.9). Faderen sendte sin *sønn* som *verdens* frelser (1 Joh 4.14). Paulus sier at Gud forsonte *verden* gjennom *Kristus* (2 Kor 5.19). Gud ønsker at *alle* skal frelses og komme til erkjennelse av sannheten, men det er kun en *mellommann*, Jesus Kristus, som gav seg selv som løsepeng for *alle* (1 Tim 2.4-6).

Eller vi kunne hente frem logostenkningen hos Johannes, som igjennom tidene og især i moderne religionstenkning er blitt brukt til å hevde at Kristus som Guds logos ikke er begrenset til NT eller det kristne fellesskap, men har talt igjennom andre – både filosofier (Justin Martyr) og religioner. Og sant er det, at andre religioner ikke kun er menneskelig fantasi; der er noe fra Gud i dem – det gode, det sanne – og på den måten kan man mene at religioner noen ganger er menneskets svar på menneskehetens universelle religiøse lengsel. Men kan logos adskilles fra den inkarnerte Kristus – "og Ordet ble kjød og tok bolig iblandt oss..." (Joh 1.14)? Ender vi ikke da med et slags Kristus-prinsipp i stedet for en historisk Jesus?

Og det samme spørsmål er relevant å stille til en kosmisk Kristus-teologi. Med utgangspunkt i Kol 1, hvor den kosmiske Kristus er i fokus, og hvor det snakkes om at Gud i Kristus forsoner alle ting på jorden og i himmelen, har man utviklet en teologi som hevder at Gud i Kristus er aktiv i alle faser av verdenshistorien; Kristus bringer lys til alle kulturer og religioner, uavhengig av om mennesker har noen viten om inkarnasjonen. Som den kosmiske Kristus er han nærværende i det beste av det religiøse og kan møtes og oppdages der. En slik forståelse, sies det, gjør det mulig for oss å bekrefte religiøs pluralisme ved å være mer inkluderende, mens inkarnasjonskristologiene som oftest er mer ekskluderende (Shenk 1997: 101f). Men er der ikke her en alvorlig fare for at man mister ankerfestet i teksten i Kol 1 og 2, nemlig at det er ved å bringe fred gjennom blodet på *korset* at Gud i Kristus forsoner – og at man altså ikke kan adskille skapelse, inkarnasjon og forløsning? *Kristi kosmiske gjerning har sitt feste, sin grunn, i historisk eksistens; det er i inkarnasjonen, korsfestelsen og oppstandelsen, at vi oppdager og begriper hvordan Kristus er den kosmiske.*

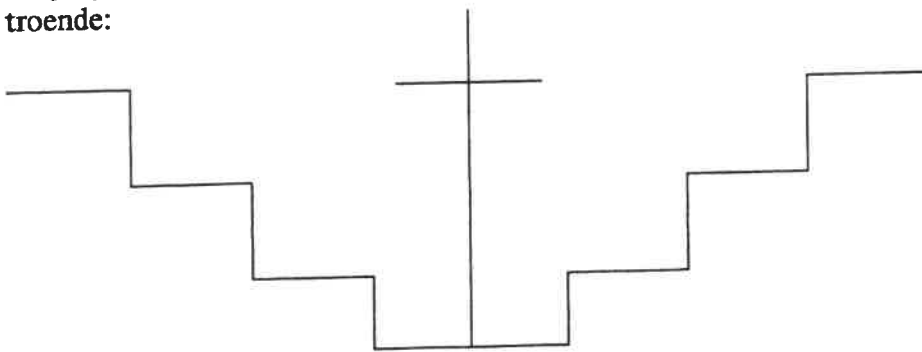
La meg slutte hos Leslie Newbigin. Hans overordnede perspektiv er *the scandal of particularity* i Guds måte å forholde seg til verden på. Frelse handler ikke om Maos nye menneske eller om løsninger eller om felles religiøse dialogopplevelser, men om Guds åpenbaring i historien: Det går som en rød tråd gjennom Bibelen at Guds frelsesgave (som i sannhet er beregnet på alle) har sitt grunnlag i utvelgelse - det at en utvelges til å være middel for Guds frelsende nåde til andre. Det er i dette perspektiv vi skal se Guds utvelgelse av mennesket, Israels og kirkens utvelgelse – og Kristus-åpenbaringen som selve nøkkelen til *the scandal of particularity*. Utvelgelse (election) er et sentralt begrep for Newbigin, vel å

merke en utvelgelse som holder sammen dimensjonene universell og partikulær. Kristi partikulære livshistorie er hjertet i det kristne budskap – her begynner alt og her slutter alt på en måte, for det er her ikke snakk om Guds selvåpenbaring som en begivenhet som forsvinner bort i fortiden; det er jo denne Kristus-begivenhet som Guds Helligånd øser av og åpner for oss inn i vår tid og kontekst. Her handler det ikke om illustrasjoner, men om "concreteness, specificity, happenedness" (Newbigin 1989: 166). I denne unike Kristus-åpenbaring ligger også et bolverk mot enhver kulturs overmot, når den fristes til å gjøre seg selv til kriteriet som andre skal dømmes og måles etter. Det betyr ikke at Newbigin følger Barth hva angår den totale diskontinuitet mellom kristentro og religionene; han kan snakke sterkt og varmt om hvordan Guds miskunn rekker ut til alle skapninger:

I believe that no person, of whatever kind or creed, is without some witness of God's grace in heart and conscience and reason, and none in whom that grace does not evoke some response – however feeble, fitful and flawed (1989: 175).

Men samtidig må vi fastholde den store spenning mellom Guds "amazing grace" og verdens synd – og *at vi derfor på samme tid er Guds fjender og hans elskede barn*. Inn i det magnetiske spenningsfeltet handler det ikke om å vite hva som skjer med de ikke-kristne etter døden. Nei, det handler om å holde sammen tillit til og frykt for Gud: Frykten for at jeg skulle sette min lit til noe annet enn Guds nåde i Jesus Kristus, og tilliten til at denne nåde er nok for meg og alle andre skapninger. Derfor ser vi etter og byr velkommen alle tegnene på at Guds nåde er til stede i livet hos dem som ikke kjenner Jesus som Herre. Vi kan altså ikke sette grenser for Guds nåde, men vi må samtidig si nei til en inklusivisme som betrakter de ikke-Kristne religioner som redskaper for frelse i kristen forstand. På samme måte må vi si nei til en pluralisme som forneker det enestående og avgjørende som Gud har gjort i Kristus (1989: 180ff, Newbigin 1978: 200ff).

Man kunne kanskje, sier Newbigin, bruke en enkel tegning fra den tyske missiolog Walter Freytag for å beskrive hvor jeg som Kristus-troende befinner meg i samtalen med annerledes troende:

Trappetrinene representerer de mange veier vi mennesker prøver for å oppfylle Guds formål. Midt i – og på bunnen av trappen – står symbolet på det historiske sted hvor Gud åpenbarte sin kjærlighet mot oss og sin sårbarhet, mens vi ennå var fiender. Gud møter oss på bunnen av trappen og ikke på toppen – og vi bør møte annerledes troende samme sted.

Litteratur:

- Althaus, Paul 1949. *Die christliche Wahrheit. Lehrbuch der Dogmatik*. V. Beretelsmann: Gutersloh
- Berentsen, Jan-Martin 1994. Kristendommen og religionene, i Jan-Martin Berentsen, Tormod Engelsen & Knud Jørgensen: *Missiologi i dag*. Universitetsforlaget: Oslo
- Dupuis, Jacques 2001. *Christianity and the Religions*. Orbis Books: Maryknoll
- Hastings, Adrian 1990. *The Theology of a Protestant Catholic*. SCM Press: London
- Hick, John 1996. A Pluralist View, in Dennis L. Okholm and Timothy R. Philips: *Four Views on Salvation in a Pluralistic World*. Zondervan Publishing House: Grand Rapids
- Knitter, Paul F. 2001. *Jesus and the Other Names*. Orbis Books: Maryknoll
- McGrath, Alister E. 1996. A Particularist View: A Post-Enlightenment Approach, i Dennis L. Okholm og Timothy R. Philips: *Four Views on Salvation in a Pluralistic World*. Zondervan Publishing House: Grand Rapids
- Mortensen, Viggo (red.) 2003. *Theology and the Religions. A Dialogue*. William Eerdmans Publishing Company: Grand Rapids
- Newbigin, Leslie 1978. *The Open Secret*. William Eerdmans Publishing Company: Grand Rapids
- Newbigin, Leslie 1989. *The Gospel in a Pluralist Society*. William Eerdmans publishing Company: Grand Rapids
- Shenk, Calvin E. 1996. *Who Do You Say that I Am?* Herald Press: Scottdale, Pennsylvania
- Tennent, Timothy C. 2002 *Christianity at the Religious Roundtable*. Baker Academic, Grand Rapids
- Wright, Chris 2001. *The Uniqueness of Jesus*, Monarch Books, London & Grand Rapids

**Protokoll fra møte i den katolsk-lutherske kontaktgruppen, sp
Katlusa, 24.11.2004
Sted: Mariagården, Den katolske kirke**

Tilstede: Gerhard Schwenzer, Ole Christian Kvarme, Jo Neve, Lars Eril Rikheim, Trond Skard Dokka (etter lunsj), Stephanie Dietrich (sekretær).

Forfall: Åse B.Cameron, Arne Marco Kirsebom, Else Britt Nilsen.

Fravær: Berit Lånke

Biskop Schwenzer åpnet møtet med tekstlesning og bønn.

Sak 8/2004 Protokoll fra møte 26.4.2004

Kommentar til protokollen:

Behandlingen av sak 4 "Spiritualitet" ble etterlyst. Det må avklares hvorvidt Berit Lånke fortsetter som medlem av kontaktgruppen, og Den norske kirke bør oppnevne 2 nye representanter til kontaktgruppen.

Videre kommenterte gruppen sak 3/2004 (5-årsmarkeringen for Felleserklæringen). Når det gjelder domkirkene/stiftsbyene, ser det ikke ut til at noen har tatt saken videre og har spesielle arrangementer i forbindelse med 5-årsjubileet for undertegnelsen av Felleserklæringen om rettferdiggjørelsen. Kronikken til Schwenzer og Kvarme om Felleserklæringen og den katolsk-lutherske dialogen kommer i avisen Vårt Land 29.11.2004.

Vedtak: Protokollen ble godkjent.

Sak 9/2004 Orienteringssaker

Saksdokumenter:

- Sak 9/2004-1: KM sak 8/2004: Diakonal tjeneste i Den norske kirke
- Sak 9/2004-2: "Vigsel mellom medlem av den katolske kirke og medlem av Den norske kirke". Orientering utarbeidet av katolsk-luthersk kontaktgruppe i Norge Oslo, oktober 1995 (jf. KATLUSA Sak 1/2004 – vedtakspunkt 2)
- Sak 9/2004-3: LWI-information: 5th anniversary of the Signing of the Doctrine of Justification

Vedtak: Sakene tas til orientering.

Sak 10 Orientering fra våre kirkesamfunn

a.) Den norske kirke (Dnk)

Ole Christian Kvarme orienterte fra Kirkemøtet i Bodø november 2004, særlig om Kirkemøtets hovedtema: "En bekjennende kirke".

Av sakene Kvarme la frem, kan embetsforståelsen/diakonatet nevnes.

Gerhard Schwenzer kommenterte diakonatsforståelsen: Den katolske kirken opprettet først etter 2.Vaticanium et permanent diakonat. I Dkk er man enig om at det kirkelige embete har tre fasetter. Diakonaten må være en grunnholdning i embetet i det hele tatt, å være et tjenende embete, å være en tjenende kirke. Alle embetsbærere i Dkk mottar diakonatet for å understreke embetets tjenende karakter. Kirkens embete meddeles på tre forskjellige trinn. I Norge finnes det tre permanente diakoner i Dkk.

Videre orienterte Kvarme om KM 11/04, "Den norske kirkes identitet og oppdrag". I denne sammenheng ble det påpekt at det mangler et komma i punkt 1: I den nikske trosbekjennelse uttrykkes troen på én *komma*, hellig, allmenn og apostolisk kirke." Det har store konsekvenser for hele dokumentet når det ikke vektlegges at kirken er én, men "én hellig".

Videre orienterte Kvarme om at det under Kirkemøtet var betydelig fokus på konfirmasjon. Man har sett en stor nedgang på konfirmasjonstall på landsplan, men størst på Østlandet og i Akershus. Samtidig ser man en fornyelse av konfirmantarbeidet, til et mer helhetlig opplegg. Der det satses på konfirmantene, snus den negative tendensen, i følge Kvarme.

Andre ting: I Den norske kirke er man opptatt av resultatene fra stats-kirke-kommisjonen. Trosopplæringsreformen er godt i gang i ett hundretalls menigheter rundt omkring i landet.

Videre er det i gang en prosess med valg av ny biskop i Oslo, med en ny ordning til biskevalg som prøves ut. Prosessen er, i følge Kvarme, for langdryg. Utnevnelsen av ny biskop vil skje i begynnelsen av mars, rett etter at Stålsett slutter i sin tjeneste.

b.) Den romersk-katolske kirke i Norge (Dkk)

Biskop Schwenzer orienterte: Dkk er et lite kirkesamfunn med mindre ressurser enn Dnk.

Det finnes et pastorlråd i bispedømmet som setter opp prioriteringssaker.

Reorgansiering av barne- og ungdomsarbeidet er den største prioritering for øyeblikket.

Ungdommen selv ønsker en sterkere organisatorisk tilknytning til

"moderkirken"/moderorganisasjonen enn det som har vært vanlig tidligere.

Ungdomsorganisasjonen har selv knyttet seg sterkere til kirkens organisasjon. I alle menigheter innføres det en barne- og ungdomskontakt, slik at barn og ungdom kan få hjelp i menighetene. Pastorlrådet har besluttet at de i hovedsak skal arbeide med "re-evangelisering". Ungdommene er, i følge Schwenzer, mer mottakelige nå enn for noen år siden, slik at konfirmasjonsundervisningen har fått større betydning for kirkens liv.

Paven har utropt et såkalt "eucharistisk år". Det betyr at kirken oppfordres til en fordypet refleksjon over nattverdens betydning, den gjensidige relasjonen mellom nattverden og kirken.

Praktiske problemer:

Personnummer/registrering av medlemmer:

Under samtalen ble det problematisert hvordan medlemskapet registreres når man fra folkeregistrets side automatisk antar at folk er medlemmer i Dnk. Når det så oppdages at folk står i 2 kirkesamfunn, blir begge medlemskap strøket. Det må skje en opprydding når det gjelder medlemskapsregistrering. Oppfølgingen av denne saken kan muligens skje i Norges Kristne råd.

Menighetene vokser, og kirkene er for små. Når St.Olav ble innviet, var det 60 katolikker. Nå er det mange flere, og hver søndag er det åtte gudstjenester bare i St.Olav.

Menigheten må deles, men man er usikker hvor den nye kirken skal ligge.

St.Hallvard har også 9000 medlemmer, og har hver søndag en messe i Holmlia i tillegg til sine egne messer. Nå vurderer man å bygge en kirke ved siden av Homlia kirke, men med felles bruk av menighetshuset. I tillegg er det messe på Nesodden en gang i måneden.

Sogn og Fjordane har ingen katolsk kirke, men man har messer forskjellige plasser rundt omkring. Hver søndag er det messe i Jessheim. På grunn av stor tilflytning, må det bygges kirke i Gardermoen-området.

Det kan også være aktuelt å diskutere med Den norske kirke om å overta kirker som er "til overs".

Dkk har i perioder 140 nasjonaliteter, og medlemstallene øker på grunn av stor tilflytning. Vietnameserne, filippinere og tamilene er blant de mest aktive.

Vedtak: Saken drøftet.

Sak 11/2004: "Apostolisitet"

Sakspapirer:

- Sak 11/2004-1: Fellesuttalelsen fra Porvoo – med Porvooverklæringen "Together in Mission and Ministry", s.28-36 ("Bispeembetet i tjeneste for kirkens apostoliske karakter")
- Sak 11/2004-2:"Dåp, nattverd og embete. Limadokumentet". S. 35-53 (om embetet)
- Sak 11/2004-3: "*Apostolizität, Episkopé und Sukzession*". Jan Rohls. i: "Visible Unity and the Ministry of Oversight", West Wickham 1996
- Sak 11/2004-4: "*Die apostolische Sukzession als ökumenisches Problem*". Walter Kasper. i: Lehrverurteilungen-kirchentrennend? III. Materialien zur Lehre von den Sakramenten und vom kirchlichen Amt. Hrsg.v. Wolfhart Pannenberg. Freiburg im Breisgau 1990.

Bakgrunn:

Mange økumeniske prosesser, også når det gjelder de offisielle multinasjonale bilaterale samtaler mellom våre kirkesamfunn, har kommet langt når det gjelder forståelsen av dogmatiske og ekklesiologiske enkeltpunkter, som for eksempel nattverdsforståelsen. Derimot trengs det fortsatt en grundig dialog når det gjelder kirkeforståelsen generelt, læren om embetet, som for eksempel embetets betydning for sakramentenes validitet, og forståelsen av apostolisitet.

For Den norske kirke, og kirkene innenfor Porvoofellesskapet generelt, har Porvooavtalens vide forståelse av apostolisitet (hele kirkens apostoliske karakter, det apostoliske embete) vært avgjørende for å kunne komme til en slik omfattende avtale som Porvooavtalen representerer.

Biskop Schwenzer er medlem i den internasjonale katolsk-lutherske dialogkommisjonen som arbeider med temaet "apostolisitet". Det var derfor nærliggende at kontaktgruppen tar opp dette temaet, både for å la seg orientere om den internasjonale prosessen, og for å diskutere spørsmålet med bakgrunn i den norske kirkelige situasjonen.

Fra samtalen:

Biskop Schwenzer innledet til samtale:

Både lutheranere og katolikker bekjenner en apostolisk kirke, men det bør undersøkes hva det egentlig betyr at kirken er apostolisk. Hva forstår kirkene våre under kirkens apostolisitet? Hva er forholdet mellom det apostoliske evangelium og kirkens apostoliske karakter? Hva betyr apostolisk suksesjon og hvilke konsekvenser har det for kirkens embete? For lutheranere er embetet "legitimert" ved overensstemmelse med evangeliet, men for katolikkene er det langt på vei embetet som legitimerer forkynnelsen.

Mange komponenter utgjør kirkens apostolisitet. Hvilke kriterier er det som utgjør om kirken er apostolisk? For lutheranere er det vanskelig å akseptere dogmet om paven, fordi man vanskelig kan se at dette dogmet kan begrunnes ut fra Skriften. For katolikkene er det derimot vanskelig å akseptere at den lokale kirken er en fullt ut apostolisk kirke uten en verdensomspennende forankring i episkopatet. Likevel viser det seg at det er flere fellespunkter, ikke minst i tolkningen av det Nye Testamente som man er enige om, som for eksempel utviklingen når det gjelder embetsforståelsen frem til pastoralbrevene i Det nye testamente.

Under samtalen i kontaktgruppen ble det blant annet drøftet med hvilken rett Dkk kan påberope seg at det siste stadiet i utviklingen av den kirkelige strukturen i oldkirkelig tid skal være det ene rådende i dag – hvorfor ikke de tidligere stadiene som gjenspeiles i corpus paulinum? Når det gjelder det nytestamentlige grunnlaget, er det ikke store kontroverser i sak.

Kontroversene oppstår der spørsmålet om den historiske interpretasjon stilles. For lutheranere er det viktig å understreke at det ikke bare er brudd, men også kontinuitet i reformasjonstiden. Luther ville ikke danne en ny kirke, men reformere kirken.

Apostolisitet er en kompleks virkelighet som omfatter mange forskjellige momenter. For mange katolikker vil det være nyttig lesning å oppdage at den lutherske kirken ikke oppstod i 1517, men er en Jesu Kristi kirke, i følge Schwenzer.

Spørsmålet er om embetet er "heilsnotwendig". Tradisjonelt har man fra katolsk side sagt ja til dette. Nå nyanseres det ved at man sier at embetet er nødvendig for at de frelsesnødvendige elementer i kirken fungerer. Embetet er et nødvendig element for de frelsesnødvendige sider ved kirken.

Confessio Augustana snakker tydelig om embetet mange steder, selv om CA V ikke gjør det. Embetet har en sentral stilling for lutheranere- dette er en ny oppdagelse for mange katolikker, ifølge Schwenzer. Embetet er gitt hele kirken, for hele fellesskapet, og er ikke en privat gave som embetsbæreren har fått, men en tjeneste og gave fra Gud. Dette er også sentrale anliggender for de fleste lutheranere.

Fra samtalen i gruppen:

Kirkens apostolisitet handler om det apostoliske vitnesbyrd. I Porvooavtalen er det blitt synliggjort en radikal utvidelse av forståelsen av apostolisitet og apostolsk identitet.

Spørsmålet er: **På hvilken måte "garanterer" kirken at den forblir i denne apostoliske tradisjonen?**

Ut fra en katolsk forståelse er det **embetets offentlige ansvar** å sørge for at den rette læren ivaretas. Kirken som institusjon må ha muligheter til å formulere sin tro og avgrense seg, og trenger derfor embetet.

I norsk luthersk sammenheng har det vært en tendens til å bytte ut ordet "embete" med "ordinert tjeneste", fordi ordet "embete" fører til for mange misvisende assosiasjoner.

Fra luthersk side er det vanskelig å snakke om at embetet garanterer den rette lære, noe historien har vist mange ganger. Ved alle teologiske modeller kan det skje feilutviklinger. Man kan allikevel være med på at så lenge embetet er tilstede, vil det alltid være en påminnelse om at det tas ansvar for å ivareta at den apostoliske læren forkynnes og forvaltes rett. Embetet er slikt forstått "noe som holder fast".

Også i Den norske kirke er det sterkt motstridende synspunkter når det gjelder embetssynet.

Garantier for at den rette læren blir ivaretatt kan ut fra en katolsk synsvinkel ikke gis med mindre hele fellesskapet står bak det. Bare fellesskapet som helhet kan eventuelt gi en garanti. Pavens innfallibilitet handler, i følge Schwenzer, ikke om paven, men om fellesskapet som står bak paven. Garantien for troens ekthet og riktighet kan bare fellesskapet gi. Bare i den forbindelse kan man snakke om *garanti*. Kirken kan basere seg på løftet om at Den Hellige Ånd skal holde fellesskapet i sannheten. I dagens

teologi knyttes suksesjonen til bispekollegiet, ikke til den enkelte biskop. Hele fellesskapet har garantien. Ved bispeordinasjonen blir man medlem av et fellesskap som sådan representerer hele kirken.

Apostolisitet er dermed ikke bare noe som ligger bak oss i historien, men også noe som kommer mot oss fra fremtiden, som utfordring til fellesskapet. Kollegiet som representerer hele kirken, den universelle kirken er "garantist", ikke den enkelte.

Den lokale og den universale kirken

Universalkirken er fullt og helt tilstede i lokalkirken. Begge står i en vekselvirkning med hverandre. Hva er den lokale kirke - menigheten lokalt, eller bispedømmet?

"Lokal kirke" forstås på ulike måter i våre kirkesamfunn. Den usynlige kirke er tilstede i den lokale kirken under nattverdsfeiringen. Det er derfor viktig å skjelle mellom Kristi mystiske legeme og den praktisk kirkevirkeligheten.

Den skjulte kirke er tilstede i de lokale kirkene og kan aldri "ta feil", mens de empiriske kirkene kan ta alvorlig feil. Muligens tenker lutheranere denne distinksjonen mer radikalt enn i Dkk. Kanskje henger det sammen med den lutherske ordningen med nasjonalkirker, i motsetning til den katolske ordningen, der man tenker seg kirken som en universell størrelse med paven som overhodet.

Ut fra et katolsk syn anses kirken som ursakramentet. Det guddommelige og det menneskelige har inngått en uløselig enhet.

Kontaktgruppen drøftet hvordan denne forskjellige vektleggingen påvirker kirkenes syn på seg selv og hverandre.

I luthersk sammenheng fører betoningen av forskjellen og avstanden mellom den synlige og den usynlige kirken gjerne til at lekfolket myndiggjøres til å prøve læren. Samtidig viser den nyere utviklingen innen luthersk teologi også at en rekke teologer stiller spørsmålsteget ved dette skarpe skillet mellom den synlige og den usynlige kirken.

Innenfor katolsk teologi har en sterk understrekning av at den synlige kirken er den samme som den usynlige kirken blant annet ført til at det er umulig å anerkjenne andre kirker som kirker.

Vedtak

1. Saken drøftet.
2. Kontaktgruppen ønsker å fortsette arbeidet med teamet "apostolisitet". **Trond Skard Dokka og Lars Erik Rikheim forbereder hver sitt innlegg til neste møte, som en oppfølging av saken.**

Sak 12/2004: Møtedatoer 2005

Neste møte: 20.5.2005, klokken 10.30- 15, hos Den norske kirke i Rådshusgata 1-3.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Medlemmene i Europa-utvalget

Dato: 15.12.2004

Vår ref.: 04/391-8 AGL

Deres ref.:

Referat fra møte i Europa-utvalget 30.11.04

Tilstede:

Helen Bjørnøy
Torbjørn Holth
Halvor Nordhaug
Svein-Ragnvald Tjora
Marit Lindheim
Erling Birkedal
Tore Laugerud
Ulla Schmidt
Gerd Marie Ådna
Stephanie Dietrich
Anne-Grete Larsen
Olav Fykse Tveit

Forfall:

Vebjørn Horsfjord
Margot Iglan Skarpeteig
Erling Pettersen
Marit Skjeggstad
Torbjørn Backer Hjorthaug
Asbjørn Vilkenen

Sak 08/04: Om KEKs misjonsprosjekt

Innledning ved Darrell Jackson, "Researcher in European Mission and Evangelism".

Revd. Jackson har bakgrunn som baptistpastor og misjonspastor. Blant baptistene i Storbritannia fins det mange ulike former for misjon, og baptistene anerkjenner ikke alltid hverandres prosjekter. Fordi det er så store forskjeller internt blant baptistene var ikke overgangen til KEKs prosjekt så stor for Jackson.

KEK har valgt å gå inn på dette temaet nå fordi periodiske konsultasjoner på ulike temaer førte til ønsker fra medlemskirkene om å gjennomgå misjonsaspektet ved KEKs ulike typer arbeid.

Utgangspunktet var at det er viktig både å presentere Kristus og å representere Kristus. KEK har derfor jobba både med misjonsorganisasjoner og kirkesamfunn (deriblant Svenska kyrkan) for å få penger til et treårig prosjekt.

Det var da ønskelig å begynne med kartlegging og utredning av hva som allerede skjer, før KEK kan bestemme seg for hvordan organisasjonen ønsker å jobbe, eller hva som skal være innholdet i KEKs misjonskonsept og -arbeid.

Jackson forsøker å besøke ulike deler av Europa. Så langt har han vært i Danmark, Storbritannia, Georgia og Russland (både Moskva og St Petersburg). I tillegg trekker han selvfølgelig på erfaringer fra Ungarn som er landet han er bosatt i. Besøket i Georgia var særlig interessant siden det landet befinner seg helt i utkanten av Europa og Jackson tror at de nye innsiktene om misjon og evangelisering.

På disse første reisene mente han å kunne identifisere ca 30 ulike områder. Det følte overveldende mye, men nå har prosjektet klart å destillere fire forskningstemaer for områder som særlig engasjerer kirkene i Europa.

Alle besøkene som Jackson har gjort til nå har fått egne rapporter og Europa-utvalget har fått rapporten om besøket til Georgia tilsendt.

De fire forskningstemaene er:

- Effekten av "Migrant and Ethnic Minority churches". Dette arbeidet tangerer CCMEs eget arbeid. Temaet inkluderer ting som flyktningsspørsmål, tilstedeværelsen av misjonærer fra Sør, samt ting som trafficking av kvinner.
- Hvordan evangeliet forholder seg til nyspiritualiteten som fins utenfor etablerte kirker.
- Hvordan skal man forholde seg til begrepet "proselytisme" i dagens situasjon? Dette temaet kommer svært ofte opp i møter mellom ortodokse og protestantiske kirker i dagens Europa. Selv om mange kirker er svært bekymra for proselytisme i dagens Europa er det få tall på hvor utbredt dette er. Derfor er synet vi har på dette fenomenet oftest informert av vårt teologiske ståsted.
- Framveksten av ulike former for misjonerende kirker.

Metodologien som Jackson bruker på dette arbeidet er såkalte "læringslaboratorier". De kan bestå av både lokale kirker og KEKs representanter. "Læringslaboratoriet" vil så bestå av en 12-18 måneders forpliktelse til å jobbe med et tema.

Resultatene av slike laboratorier kan variere fra at ulike fraksjoner i kirkelandskapet kan få møtes og høre hverandres historier, og kanskje få en mer samstemt oppfatning av virkeligheten. Andre resultater eller måter å jobbe på kan være å invitere for eksempel menneskerettighetsorganisasjoner til å forelese for deltakerne i laboratoriet eller høre på prosessen.

Et annet viktig mål for prosessen er at ulike kirkesamfunn kan begynne å jobbe sammen. I noen land fins det etablerte rammer for slikt samarbeid, mens i andre kontekster er det svært uvanlig. Dessuten ønsker prosjektet å motivere til økt engasjement for misjonsarbeid.

Parallelt med arbeidet i laboratoriene vil det bli utvikla en katalog over misjonsengasjement i Europa.

Diskusjon:

Det ble informert om Mellomkirkelig råds deltakelse i Oslo-koalisjonens prosjekt for Misjon og menneskerettigheter.

I ortodokse land er det særlig de nye organisasjonene som kommer utenfra som skaper gnisninger, og noen ganger gjør de det vanskelig for de lokale protestantiske kirkene.

Fins det en dobbelthet blant de ortodokse kirkene i forhold til ønsket om å Og samtidig ønsket om å beholde et geografisk område som tilhørende den ortodokse kirke? Jackson ønsker ikke selv å definere dette, men ville ønske å bringe spørsmålet inn i et "læringslaboratorium" der de ortodokse kirkene selv er tilstede.

En ting som også har vært opplevd er at de ortodokse kirkene fokuserer mye på å bygge opp en nasjonal identitet, og at dette kan være et problem i det økumeniske fellesskapet.

Det blir en viktig oppgave å utvikle en tidsplan for arbeidet framover, særlig i forhold til det å ha laboratorier på fire ulike temaer gående på en gang.

Det ble spurt om temaet islam og muslimer i Europa kunne ha noen plass i misjonsprosjektet. Det er muligens fordi dette temaet allerede får oppmerksomhet andre steder i KEK, for eksempel i CCEE-CECs "Committee for Relations with Muslims in Europe".

"The Commission of Churches in Dialogue" har satt temaet religionsteologi på dagsorden med særlig tanke på islam.

Helst bør det være mange kontakter mellom disse initiativene. Allerede fins det en del forbindelser gjennom personene som sitter i for eksempel referansegruppa for misjonsprosjektet og KEKs sentralkomite.

Sak 07/04: Oppfølging av saker i KEK

Innledning ved Helen Bjørnøy:

KEKs grunnlagsdokument avspeiler at det er vanskelig å komme frem til et solid grunnlag om hva som er KEKs identitet og oppgave. Hvilken rolle skal KEK spille overfor Brüssel?

Debatten om EU og grunnloven er fortsatt pågående, og det er mange forskjellige syn om denne saken. KEKs avdeling i Brüssel skal målbære KEKs røst inn i EU systemet. For Dnk kan medlemskapet i KEK gi mulighet til å være med i å påvirke prosessene i EU.

KEK har en veldig vid agenda, og et stort spenn i medlemskirker. Det kirkelige nettverket er viktig, og kirkene spiller en stor rolle i Europa. Den katolske kirken er

svært aktiv i Brussel, og dette gjør det viktig at KEK målbærer også de andre kirkenes røst i Europa. Det er store spenninger innenfor Europa når det gjelder religiøsitet. Religion og dens tilstedeværelse i det offentlige rom oppleves som problematisk av mange. Kirken må arbeide for at det er legitimt å være religiøs i det offentlige rom. Kirkene i KEK kan hjelpe EU til å forstå hva religiøsitet innebærer, og hvilken betydning den har for det offentlige rom.

KEK har en viktig jobb å gjøre overfor EU også på andre områder. Innenfor en del diakonale områder, trafficking, fattigdom og grunnlovsdebatten, flyktning- og asylpolitikk. Sosialpolitikken og immigrasjonsspørsmål er det også størst mulighet til å oppnå enighet mellom kirkene. Bjørnøy understreket at dette er etter hennes mening den mest farbare vei å gå for å oppnå enighet mellom kirkene. Det diakonale engasjement er ett sted hvor kirkene faktisk er i stand til å stå sammen. KEK har et stort potensial som målbærer av kirkenes røst i forhold til det politiske systemet i Europa.

I følge Bjørnøy er det tre hovedutfordringer for KEK fremover: Organisasjonens struktur, ny generalsekretær og økonomi. Nå det gjelder strukturen, er sammenslåingen av KEK og CCME et viktig element. Sammenslåingen har både økonomiske og personellmessige implikasjoner. Noen midler er spesielt knyttet opp mot Strasbourg, og det er usikkert om midlene beholdes hvis kontoret avvikles. Valg av sted for KEKs sekretariat er med på å bestemme KEKs profil. KEK må velge om det i hovedsak vil fokusere på teologi, eller om det først og fremst skal fokuseres på den politiske agendaen. For kirkene i Øst-Europa vil det være viktig at KEK fortsatt arbeider med teologiske spørsmål. Det finnes fortsatt gode grunner for å være i Geneve, og dermed unngå å bli en ren EU institusjon. Samtidig ønsker både Dnk, Svenska Kyrkan og den danske kirken at det bare skal være ett kontor.

Når det gjelder ny generalsekretær, vil noe av det viktigste være å finne en ny generalsekretær som vil være sterk nok til å gjennomføre en endringsprosess.

Neste møte: 11. februar 1200-1530.

Seminar/konferanse: i den uka som begynner med 22. august.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Medlemmene i Europa-utvalget

Dato: 14.02.05

Vår ref.: 04/391-10 ITV

Deres ref.:

Referat fra møte i Europa-utvalget 110205

Tilstede:

Helen Bjørnøy
Halvor Nordhaug
Svein-Ragnvald Tjora
Marit Lindheim
Tore Laugerud
Gerd Marie Ådna
Olav Fykse Tveit
Margunn Sandal
Irene Tvedt

Forfall:

Anne-Grete Larsen
Erling Pettersen
Marit Skjeggstad
Torbjørn Backer Hjorthaug
Asbjørn Vilkenen
Torbjørn Holth
Erling Birkedal
Ulla Schmidt
Stephanie Dietrich

Sak 01/05: Referat fra møte 30. november 2004

Referatet ble godkjent.

Til dagsordenen: På grunn av Stephanie Dietrichs forfall går oppsatte sak 03/05 ut.

Under denne saken ble det gitt noen korte referater/erfaringer fra de europeiske sammenhengene der Dnk er representert.

Helen Bjørnøy: Kort referat fra hva som er de viktigste sakene i Konferansen av Europeiske Kirker (KEK) for tiden: ny generalsekretær og omorganiseringsprosessen. KEK har for tiden liten aktivitet i Geneve (i påvente av ny generalsekretær).

Gerd Marie Ådna: Referat fra møtet i KEKs komité for Islam-dialog (rapport utsendt på mail tidligere og delt ut i møtet). Dette møtet hadde vært en god start på det arbeidet som skal pågå i fem år framover. Blant temaene som hadde vært oppe på dette møtet var

blant annet kirke-Islam relasjonen i Tyskland, portugisernes problem med Nord-afrikanske flyktninger og Tyrkias søknad om medlemskap i EU.

Marit Lindheim: Forholdet mellom KEK og KV. I forhold til Øst-Europa dominerer de ortodokse i KV. KEK er ikke tilstede i det diakonale arbeidet i Øst-Europa.

Margunn Sandal: Islam og mangel offentlig støtte i Europa, jf den norske modellen som gir økonomisk støtte til trossamfunn, viste til KEKs resolusjon om Tyrkia-spørsmålet.

Olav Fykse Tveit: Forholdet til det muslimske Europa.

Tore Laugerud: Den norske kirke som majoritetskirke og forholdet til minoriteter (perspektiver).

Sak 02/05: Hvilke sider ved EU-debatten bør kirken engasjere seg i?

Olav Fykse Tveit: Erkebiskopen av Canterbury, Rowan Williams er i Oslo helgen 7.-8. oktober 2005. Vi bør invitere han som innleder til seminaret. Målet må være et seminar som har appell ut over det tradisjonelle kirkelige miljø. Vi bør forsøke og få Kjell Magne Bondevik til å komme. Henrik Syse har sagt seg villig til å stille.

Margunn Sandal: Kirkeakademiene vil gjerne være med.

Innledning ved Helen Bjørnøy:

Når det gjelder Europa er det viktig å fokusere på det diakonale område. Det er stadig økende forskjeller mellom fattig og rik. Dermed blir sosialpolitikk og endringene i velferdsstaten viktige. Bjørnøy delte ut en artikkel av Steinar Stjernø, "EU og velferdsstaten." (Artikkelen ligger ved referatet til de som ikke var i møtet.) Bjørnøy pekte på viktige anliggender i artikkelen:

s. 3. EUs nye grunnlov: Når det gjelder *likhet*, ligger vekten ikke på sosial likhet, men en liberalistisk forståelse av hva likhet er.

s. 13. Finansiering av velferdsstaten. Skatte- og avgiftspolitikken settes under press. (Norge finansierer over 50% av velferdsstaten ved skatter og avgifter.)

s. 11. Fattigdomsutviklingen i EU og Norge. *Kvalitetsmål*: Hvor mye begrenser velferdsstaten fattigdommen? Kirkens oppgave i overfor de fattige.

Bjørnøy viste deretter til *Fattigdomsmeldingen*. Bekjempelse av fattigdom skal skje gjennom arbeid. Dagpengene reduseres og arbeidsmarkedstiltak innføres for å få folk i arbeid. Når fattigdomsbekjempelsen fokuserer så mye på arbeid, faller mange utenfor fordi de ikke har vært i arbeid. Vi har nå i Norge en ny underklasse som er andre generasjons fattige. I følge Bymisjonens erfaringer er det nå særlig tre utfordringer som det må jobbes med: andre generasjons fattige, flyktninger/innvandrere og situasjonen for de ureturnerbare flyktningene.

Innledning ved Halvor Nordhaug:

Hva er kirkens spesifikke stemme?

Utfordringer: Menneskerettighetene og fattigdom, Menneskerettighetene og medisinske rettigheter, religionsfrihet, innvandring, fred (Balkan, Hellas-Tyrkia)

Det er et høyverdig kirkelig engasjement å arbeide for menneskerettigheter, fred og miljø i Europa. KEK må kunne spille en mer klar rolle.

Geopolitiske problemstillinger: De nye medlemslandene, de land som er i en søkerprosess, og de som er potensielle kandidater. Hvite-Russland som eneste land igjen mellom Russland og Europa.

Mange av de nye søkelandene forstår arbeidet for menneskerettigheter og demokrati som ensbetydende med medlemskap i EU. Hva er Europa i ferd med å bli – geopolitisk sett?

Norge og Sveits som de rike søsken som ikke vil dele: ”EU er bra for Europa, men dårlig for Norge.”

Overnasjonalitetsprinsippet: Avveie interesser – visse verdier i bunnen. EU går mot å være et verdifellesskap. Velstandsutjevning.

Selve Medlemskapsspørsmålet er også relevant for kirken å mene noe om.

Fra diskusjonen:

- Premisser for en EU-debatt fra et kirkelig ståsted
- Kirken må og bør engasjerer seg i sentrale spørsmål
- for tidlig med en debatt for/mot EU
- For/mot EU vil låse debatten
- De viktige etiske spørsmålene som Dnk bør engasjere seg i, er der uansett om Norge er medlem eller ikke i EU.
- Fokuseringen på fattigdomsbekjempelse gjennom arbeid kan også være bra
- fattigdommen i Europa (Øst-Europa, Kaukasus) må bekjempes
- Fordelingsspørsmålet
- veldedighet vs rettferdighet
- Hvis kirken vil påvirke den offentlige debatt må den tale med én stemme
- Religionens plass i Europa
- Europas forhold til resten av verden
- Miljø
- Hva slags plattform har vi for å mene noe?
- Verdigrunnlag i et samfunn
- ”oss” vs. ”dem”
- Etisk poeng å bidra til det europeiske fellesskap (Norge vil bli trolig den største bidragsyteren pr. innbygger).
- Styrke det europeiske kirkelige fellesskap i denne debatten
- Hvordan kan kirken hjelpe til å fokusere den norske debatten?
- Mye i vår tradisjon som kan være svært gode innspill til fremtidens og nåtidens Europa
- Holdninger og relasjoner fremfor verdier. dette kan være en god måte å tenke sammen med human-etikere
- Europas kultur: Filosofi og kultur. Hvilke kulturelle verdier vil vi bidra med?
- Vi er en del av Europa
- Europa-debatt heller enn EU-debatt
- Økumenisk bidrag
- debatt eller fremtidsvisjoner?
- Få inn en muslimsk stemme
- Faktaseksjon i programmet

Sekretariatet vil jobbe videre med skisse til program for seminaret, og vil sende en slik skisse ut på høring så snart den foreligger.

Neste møte: 25. mai 1000-1200.

Seminar/konferanse: 8. oktober

